

Jose Mauro de Vasconcelos

SEKER PORTAKALI

ROMAN

Türkçesi

AYDIN EMEÇ

BIRINCI BÖLÜM

Günün birinde aciyi keşfeden küçük bir çocuğun öyküsü

Nesneleri keşfederken

Elele, acele etmeden sokakta yürüyorduk. Totoca bana hayati öğretiyordu. Ben de, agabeyim elimden tuttuğu ve bana birtakim seyler öğrettiği için durumumdan hosnuttum. Nesneleri bana evin disinda öğretiyordu. Çünkü ben evde kesiflerimi tek basima yaparak kendi kendimi egitirken; yalnız olduğum için, yaniliyordum.

Yanilinca da eninde sonunda hep dayak yiyordum. Önceleri kimse beni dövmezdi. Ama sonra her şeyi öğrendiler ve zamanlarını, benim bir şeytan, bir basbelasi, lanet olasıca bir sokak kedisi olduğumu söyleyerek geçirmeye koyuldular. Buna aldirdigim yoktu. Sokakta

olmasam sarki bile söylemeye baslardim. Sarki söylemek güzel sey.

Totoca, sarkidan baska bir sey daha biliyordu: islik çalmayi! Ama ben ne kadar ugrasirsam ugrasayim, agzimdan ses çikmiyordu. Totoca isligin tipki böyle çalindigini, ama simdilik bir islikçi agzina sahip olmadigimi söyleyerek beni yüreklendirdi. Yüksek sesle sarki söyleyemedigim için, sarkilari içimden söylüyordum.

Garipti ama, çok da hos olabiliyordu. Pek küçükken annemin söylediği bir sarkiyi hatirliyordum. Günesten korunmak için basina sardığı bir atkiyla çamasir teknesinin basindaydi. Beline bir önlük baglamisti ve orada saatler boyu, elleri suyun içinde, sabundan bol bol yaptigi köpüklerle oynar dururdu. Sonra çamasiri sikar, ipe kadar tasirdi. Bambulara bagli olan ipe bütün çamasirlari asardi. Evin giderlerine yardım etmek için Dr. Faulhaber ailesinin çamasirlarini yikiyordu. Annem uzun boyluydu, zayıfti, ama çok güzeldi.

Yanik nefis bir teni, siyah dümdüz saçlari vardi. Çözüp koyverdiği zaman bu saçlar beline kadar inerdi. Sarki söylemesi de çok güzeldi, öğrenmek için yanından ayrılmazdim.

Ey denizcim, denizcim

Senin için ah ederim,

Senin için, denizcim

Yarin ölür giderim...

Çok kabarmisti deniz

Kumda kosuyordu dalgalar.

Yola çıktı denizcim

Çok sevdiğim denizcim...

Yazık, denizci aski

Yarım saati geçmez

Gemi demiri aldı

Denizcim uzaklastı...

Çok kabarmisti deniz...

O an bile bu sarkı, nedenini anlamadığım bir hüzünle doldururdu

içimi. Totoca bana bir dirsek attı. Ayıldım.

Nen var Zeze?

Hiç. Sarkı söylüyordum.

Sarki mi söylüyordun?

Evet.

Öyleyse ben sagir olmalıyım.

Insanın içinden de sarki söyleyebildigini bilmiyor muydu yoksa? Bir sey demedim. Bilmiyorsa bunu ona öğretmeyecektim. Rio-Sao Paulo yolunun kiyısına varmistik. Yoldan her sey geçiyordu: kamyonlar, otomobiller, at arabaları, bisikletler.

Dikkat, Zeze! Bu diyeceğim çok önemli: Önce sagına, soluna bakacaksın. Sonra, haydi!

Yolu kosarak geçtik.

Korktun mu?

Elbette korkmustum, ama basımı hayir anlamında salladım.

Bir kere daha birlikte karsiya geçeceğiz. Sonra öğrenip öğrenmedigine bakacağım.

Yeniden karsiya geçtik.

Simdi ayni seyi tek basina yap bakalim.

Yüregim daha hizli çarpti.

Sirasidir, kos! dedi agabeyim.

Hemen hemen soluk almadan atildim. Geçtigim yerde biraz bekledim. Sonra bana geri dönme isaretini verdi.

Ilk sefer için çok iyiydi. Ama bir sey unuttun dedi. Araba gelip gelmedigini anlamak için iki yana da bakmalisin. Sana isaret vermek için her zaman burada olmayacagim. Dönüste yine ayni seye çalisiriz. Simdi yolumuza gidelim, sana bir sey göstermek istiyorum.

Elimi tuttu ve sakın sakın yolumuza devam ettik. Bir konusma sirasinda duyduklarim kafami kurcaliyordu.

Totoca! dedim.

Ne var?

Olgunluk çagi hissedilir mi?

Bu saçmalik da neyin nesi?

Edmundo Dayi söyledi. Yasima göre gelismis oldugumu, yakinda olgunluk çagina girecegimi anlatti. Ama ben kendimde bir fark göremiyorum.

Edmundo Dayi budalanin teki. Kafana abuk sabuk seyler doldurmakla geçiriyor bütün vaktini.

Budala degil o. Edmundo Dayi bir bilgin. Büyüdüğüm zaman bilgin ve sair olmak, kelebek boyunbagi takmak istiyorum. Kelebek boyunbagimla resim çektirecegim.

Neden kelebek boyunbagi?

Çünkü insan kelebek boyunbagi olmadan sair olamaz. Edmundo Dayi bana dergilerdeki sair resimlerini gösterdi, hepsinin kelebek boyunbagi var.

Zeze, onun her söylediğine inanmaktan vazgeç. Edmundo Dayi kafadan çatlagin biri; biraz da yalanci.

Öyleyse, boktan herifin biri.

Dinle! Sövdüğün için çok tokat yedin. Edmundo Dayi öylesi degil. Kafadan çatlak dedim yalnızca. Yani yari deli.

Yalanci oldugunu da söyledin. Bu da baska bir sey.

Değil. Geçen gün babam, Bay Severino'yla konuşuyordu, birlikte escopa ve dört kollu iskambil oynadıkları adamlarla. Bay Labonne'nin sözü geçince babam şöyle dedi: O moruk, boktan herifin biri, pis yalancının tekidir. Böyle dediği için kimse babama vurmadı:

Büyükler söyleyebilir, onlar için önemi yoktur.

Bir sessizlik oldu.

Edmundo Dayi, sey... çatlak tam olarak ne demektir Totoca?

Totoca parmağını sakagina dayayıp çevirdi ve bu hareketiyle bana belli bir kavramı anlatmak istedi. Hayır, doğru değil. Çok iyidir o! diye bağurdım.

Bana bir sürü şey öğretir o. Şimdiye kadar da topu topu bir kere dövdü, pek sert vurmadı ama. Totoca yerinden sıçradı.

Seni dövdü mü? Ne zaman?

Çok yaramazlık yaptım, birgün, Gloria da beni Dindinha'lara yolladı. Edmundo Dayi gazetesini okumak istiyor, ama gözlüğünü bulamıyordu. Oflaya puflaya her yanda arıyordu. Dindinha'ya sordu, hava aldı tabii. Birlikte evin altını üstüne getirdiler. Bunun üzerine

gözlüğün yerini bildigimi, bilye almak için bana yirmi bes kuruş verirlerse gösterecegimi söyledim.

Gidip yelek cebinden yirmi bes kuruş aldı. Getir gözlüğümü, parayı vereceğim, dedi. Ben de gittim, kirli çamasır sepetinden gözlüğünü çıkardım. Bunun üzerine beni azarladi: Yine mi sen sakladın, yumurcak! dedi:

Kiçima bir saplak indirdi, verdiği parayı da geri aldı. Totoca güldü:

Evde azarlanmamak için onlara gidiyorsun, orada da basına aynı şey geliyor. Çabuk olalım, yoksa hiç yetisemeyeceğiz.

Edmundo Dayıyı düşünmeye devam ediyordum. Totoca, çocuklar emekli midirler?

Edmundo Dayı hiçbir iş yapmıyor ama para alıyor. Yani çalışmıyor ama belediye ona her ay para, ödüyor.

Bunda sasilacak ne var?

Çocuklar da bir şey yapmıyorlar; yemek yiyorlar, uyuyorlar, sonra da analariyle babalarından para alıyorlar:

Emeklilik başka şey, Zeze. İnsan çok çalıştığı, saçları bembeyaz olduğu, artık Edmundo Dayı gibi ağır ağır yürüdüğü zaman emekli

olur. Amma çok karisik seyler düsündük, yeter. Ondan bir seyler öğrenmek istiyorsan yanına kos. Ama benimleyken hayir.

Öbür çocuklar gibi ol. Istersen söv, yalnızca küçücük beynini karisik seylerle doldurmaktan vazgeç. Yoksa, bir daha seninle gezmeye çıkmam.

Keyfim kaçmisti, bir daha da canim konuşmak istemedi. Sarki söylemek de istemiyordum. İçimde sarki söyleyen kusum havalanmisti. Durmustuk; Totoca bana bir ev gösteriyordu.

Bak! Hosuna gitti mi? dedi.

Siradan bir evdi. Mavi pancurlu beyaz bir ev. Her yani kapli ve sessizdi.

Hosuma gitti. Ama neden buraya tasinmamiz gerekiyor?

Sik sik tasinmak iyidir.

Çitin ardindan, bir yanda bir hintkirazi, öbür yanda bir demirhindi agaci oldugu görüliyordu.

Her seyi öğrenmek isteyen sen, evdeki dramı farketmedin mi? dedi birden. Babam issiz, tamam mi? Altı aydan çok oluyor, Bay

Scottfield'le kavga etti ve onu kovdular. Lala'nin fabrikada çalısmaya başladığını görmedin mi? Annemin kente, İngiliz Degirmeni'nde çalısmaya gittiğini bilmiyor musun? Eh iste, küçük sersem, bunların hepsi para biriktirmek ve yeni evin kirasını ödemek için. Bütün bu acı şeyleri bilemeyecek kadar küçüksün. Ama benim de bundan böyle eve yardım etmek için ayınlerde çalısmam gerekecek.

Kısa süren bir sessizlik oldu.

Totoca, kara panterle o iki aslanı buraya da getirecek miyiz?

Elbette. Kölenizin de kümesi sökmesi gerekecek.

Bana biraz acıma ve sevgiyle baktı.

Hayvanat bahçesini söküp buraya kuracağım. İçim rahatlamısti.

Çünkü, hayvanat bahçesi olmazsa, küçük kardesim Luis'le oynamak için yeni bir şey keşfetmem gerekecekti.

Dostun olduğumu gördün iste, Zeze. Şimdi bunu nasıl basardığını bana anlatabilirsin sanırım...

Totoca, yemin ederim ki bilmiyorum. Gerçekten bilmiyorum.

Yalan söylüyorsun. Birinden öğrendin.

Hiçbir sey öğrenmedim. Kimse bana bir sey öğretmedi.

Belki de seytan ben uyurken öğretmistir. Jandira, seytanin vaftiz, babam oldugunu söylüyor.

Totoca saskindi. Önceleri söylemem için basima vurmustu. Ama ona ne diyecegimi bilmiyordum.

Kimse böyle seyleri tek basina öğrenemez, diyordu.

Yine de saskinligi sürüyordu. Çünkü gerçekten hiç kimse o güne dek herhangi birinin bana bir sey öğrettigini görmemisti. Bir sirdi bu.

Sözelisi:

Geçen hafta basimdan geçen bir olayi düşünüyordum yeniden. Bütün ailenin agzi açık kalmisti. Dindinha'larda, Edmundo Dayinin yanina gidip oturdugum sirada geçmisti olay. Edmundo Dayi gazete okuyordu.

Dayicik! dedim.

Ne var yavrum?

Okumayi nasıl öğrendiniz?

Bütün büyüklerin yaslandiklari zaman yaptigi gibi, gözlüğünü

burnunun ucuna indirdi.

Okumayı ne zaman öğrendiniz? diye sorumu yineledim.

Asağı yukarı altı yedi yasındayken.

İnsan beş yasında da okuyabilir mi?

Okuyabilir elbette. Ama kimse o yasta okumayı düşünmez, bu iş için çok küçük bir yastır çünkü.

Siz nasıl okuma öğrendiniz?

Herkes gibi, alfabeden. B ile A'yi birleştirip BA diyerek.

Herkesin de böyle mi öğrenmesi gerekir?

Bildğim kadariyle evet.

Ama herkesin de mi?

Merakla beni süzdü.

Dinle, Zeze! Herkesin böyle öğrenmesi gerekir, evet. Şimdi bırak da su okudüğüm şeyi bitireyim. Git bak bakalım, bahçede hintarmudu var mı?

Gözlüklerini yukarı itti ve kendini yeniden okuduğu seye vermeye çalıştı. Ama ben yerimden kimildamadım.

Ne acı! diye bağırDIM.

Bu çığılı öylesine derinden çıkarmıştım ki gözlüğünü yeniden burnunun ucuna indirdi.

Önemi yok, istediğin zaman...

Ben de size bir şey anlatmak için evden buraya kadar deli gibi kostum.

İyi ya, anlat öyleyse.

Hayır. Böyle anlatılmaz. Önce emekli maaşınızı ne zaman alacağınızı bilmeliyim.

Öbür gün. Sevgiyle gülümsedi.

Öbür gün ne?

Cuma.

Öyleyse öbür gün, bana kentten bir Ayisigi getirir misiniz?

Yavas ol, Zeze! Ayisigi'da neymis?

Sinemada gördüğüm küçük at. Terbiyecisi, Fred Thompson.

Ayisigi, terbiye edilmiş bir attır.

Yani sana tekerlekli bir at getirmemi mi istiyorsun?

Tahtadan basi ve dizginleri olan bir at istiyorum:

Üzerine binilir ve `dörtal!..' Çok çalışmam gerek, çünkü ilerde filmlerde oynamak istiyorum.

Edmundo Dayi gülmesini sürdürdü. Anlıyorum. Ati sana getirirsem karşılığında bana ne vereceksin?

Sizin için bir şey yapacağım.

Öpecek misin beni?

Öpücüğü pek sevmiyorum.

Cici, cici'mi yapacaksın? Bunun üzerine Edmundo Dayiya sonsuz bir acımayla baktım. Küçük kusum o sırada bana alçak sesle bir şey söyledi. Şimdi sık sık isittigim bir şeyi animsamaya başlamıştım.

Edmundo Dayim karisindan ayri yasiyordu ve bes çocugu vardi... O kadar yalnizdi, öyle yavas yürüyordu ki... Belki çocuklarini çok özlediginden bu kadar agir hareket edebiliyor, diye düsündüm. Ve çocuklari hiç onu görmeye gelmiyorlardi. Masanin çevresini dolandim, bütün gücümle boynunu kollarimla siktim. Beyaz saçlarinin hafiften basima süründüğünü duydum.

Bu, at için degil. Yapacagim sey baska. Okuyacagim! dedim.

Okuma biliyor musun Zeze? Bu da ne demek oluyor?

Kim öğretti sana okumayi?

Hiç kimse.

Bana palavra atiyorsun.

Yanindan uzaklastim ve kapinin esiginden, Cuma günü bana küçük atimi getirin, dedim. O zaman göreceksiniz okuma bilip bilmedigimi!

Parayi ödemedigimiz için Elektrik Sirketi evin elektrigini kestiginden, aksam hava kararip da, Jandira gaz lambasini yaktiginda, yildiz'i görmek için ayaklarimin ucunda yükseldim. Kagit üzerine yapilmis bir yildizdi bu. Altinda da evi kem gözlerden korumak için

bir dua vardı.

Jandira, beni havaya kaldır, su duayı okumak istiyorum, dedim.

Bu kadar palavracı olma, Zeze. Çok isim var.

Hadi, kaldır; göreceksin okuma bilip bilmediğimi.

Dikkat et, Zeze! Bu yaptığın oynasa görürsün gününü.

Beni kollarına aldı ve kapa çizgisinin üstüne kaldırdı.

Hadi, oku! Görelim bakalım.

Ve okudum: Tanrı'dan evi kutsayıp korumasını, kötü ruhları uzaklaştırmasını dileyen duayı okudum. Jandira beni yere bıraktı. Ağı açık kalmıştı. Zeze, duayı ezberledin sen. Benimle alay ediyorsun.

Yemin ederim ki hayır, Jandira. Her şeyi okuyabiliyorum.

İnsan okuma öğrenmeden okuyamaz. Edmundo Dayı mı öğretti, Dindinha mı?

Hiç kimse.

Bir gazete yapragi kapip uzatti, okudum. Yanlissiz okudum.

Bir iglik atti ve Gloria'yi agirdi. Gloria da heyecanlandi ve Alaide'ye kostu. On dakika içinde bütün komsular basarimi görmeye gelmislerdi.

Totoca'nin öğrenmek istedigiy sey de buydu. Sana okumayi Edmundo Dayi öğretti, iyi okudugun zaman o da küçük ati alacagina söz verdi.

Dogru degil bu, hayir.

Ona soracagim.

Sor. Nasil oldugunu bilmiyorum, Totoca. Bilsem sana söyledim.

Peki, hadi gidelim. Göreceksin. Bir sey gereksindiginde...

Cani sikkin bir durumda elime yapisti ve beni döns yoluna dogru sürükledi. Ayniy zamanda da ö alir gibi bir sey söyledi:

Oh olsun sana, küçük budala! Çok erken öğrendin çünkü. Simdi bu yüzden subatta okula baslaman gerekecek.

Ama bu, Jandira'nin düsncesiydi. Böylece evde bütün sabah basini dinleyecek, ben de uslu durmayı öğrenecektim.

Gidip, Rio-Sao Paulo yolunda çalisalim. Ders yili boyunca emrinde olacagimi, seni karsidan karsiya geçirmekle zamanimi harcayacagimi sanma. Bu kadar çok sey bildigine göre, karsidan karsiya geçmeyi de çabucak öğrenirsin.

Iste küçük atin. Simdi görelim bakalim, dedi Edmundo Dayi. Gazeteyi açti ve bana bir ilaç reklamindaki cümleyi gösterdi.

Bu ilaç, bütün eczanelerde ve ecza depolarında bulunur, diye okudum.

Edmundo Dayi gidip bahçeden Dindinha'yi çağirdi.

Ana, eczane'yi bile yanlissiz okudu! diye bagirdi.

Bunun üzerine, bana okunacak seyler vermeye basladilar. Her verileni okuyordum. Anneannem homurdanarak, dünyanın sonunun geldigini söyledi.

Küçük atimi aldim ve yeniden Edmundo Dayimin boynuna atildim. O ara çenemi tuttu, titrek bir sesle söyle dedi:

Çok yükseleceksin, yumurcak. Adinin Jose olması bosuna degil. Sen bir güneş olacaksın ve yıldizlar çevrende parlayacak.

Onun gerçekten kafadan kontak oldugunu dsnerek, yüzüne anlamadan baktim. Anlayamazsin, dedi. Hazreti Yusuf'un Misir'daki Hikayesi bu. Bydgnde anlatirim. Hikayelere bayiliyordum. Ne kadar karisik olursa o kadar seviyordum anlatilan hikayeyi.

Küçük atimi uzun süre oksadim, sonra basimi Edmundo Dayima çevirip sordum:

Sizce, gelecek hafta byms olur muyum?..

Küçük bir seker portakali fidani

Evde küçük çocukların her biri, küçük kardeşlerden biriyle ilgilenmek zorundaydi. Jandira, Gloria'ya ve Kuzeyli bir ailenin yanina verilen baska bir ablama bakmisti. Antonio onun gzbebegiydi. Lala'ysa, son zamanlara kadar benimle ilgilenmisti. Sever de görünüyordu beni. Ama zamanla ya bikti, ya da sarkida sözü edilen kisi gibi uzun pantolonlu, kisa ceketli kil bir herif olan sevgilisi bütün zamanini doldurdu. Pazarlari garin orada, footing (sevgilisi böyle derdi) yapmaya gittigimizde bana çok sevdiğim sekerlerden alirdi. Sus payiydi bu sekerler. Edmundo Dayima bile bir sey soramazdim, o zaman her sey anlasilirdi çünkü...

İki küçük kardeşim, daha bebekken lmst ve onların yalnızca

sözünün edildigini isitmistik. İki küçük kızilderili oldukları söylenirdi. Simsiyah ve dimdik saçlarıyla koyu esmer iki kızilderili. Bu nedenle kızı Aracy, erkeğe de Jurandy adını takmışlardı.

Küçük kardeşim Luis en sonuncumuzdu. Onunla en çok Gloria ilgilenirdi, sonra da ben. Ayrıca kimsenin onunla pek uğraşması da gerekmiyordu. Çünkü şimdiye kadar görülen en güzel, en tatlı ve en uslu çocuktur.

Bu yüzden her sözcüğü yanlış söyleyen incecik sesiyle dönüp bir şey dediğinde, artık sokagın dünyasına açılmaya hazırlanan ben, düşüncemi değiştirdim.

Zeze, beni hayvanat bahçesine götürür müsün? Bugün yağmur yağmayacak gibi, değil mi?

Ne tatlıydı, her şeyi yanılmadan söylüyordu. Bence bu küçük, büyüyünce önemli biri olacak ve hayatta çok yükselecekti. Günlük güneşlik havaya baktım, gökyüzünde maviden başka renk yoktu. Yalan söyleme yürekliliğini kendimde bulamadım. Çünkü arada, söylediğini yapmayı canım istemediğinde söyle dedim:

Deli misin, Luis! Fırtınanın yaklaştığını görmüyor musun?

Bu sefer minicik elini tuttum, bahçede serüvene atıldık.

Alan, üç bölgeye ayrılıyordu: Hayvanat bahçesi, Bay Julinho'nun evinin bakımlı çitinin yakınında bulunan Avrupa. Neden Avrupa

ama? Küçük kusum bile bunun nedenini bilmiyordu. Bir de teleferik oyunu oynadığımız köse. Düğme kutusunu alır, bir ucunu çite bağlardım, öbür ucunu Luis tutardı. Düğmelerin hepsini yukarı toplar ve yavaşça birer birer bırakırdık aşağı doğru. Her vagon tanınmış kişilerle dolu olarak inerdi yerine. İçlerinde kapkara bir tanesi vardı ki, zenci Biriquinho'nun arabasıydı bu. Zaman zaman, komsu bahçeden bir ses duyulurdu:

Çitimi yıkıyorsun ya, Zeze?

Hayır, Bayan Dimerinda. Bakabilirsiniz.

Seni bu halinle seviyorum iste, küçük kardesinle uslu uslu oynarken. Böylesi daha iyi değil mi?

Belki böylesi daha iyiydi ama, Vaftiz Babam şeytan, beni avuncuna aldı mı, yaramazlık yapmaktan güzel şey olamazdı...

Noel'de, bana geçen yılki gibi bir takvim verecek misiniz?

Geçen yıl verdiğimi ne yaptın?

İçeri girip bakabilirsiniz Bayan Dimerinda. Ekmek torbasının üzerinde asılı.

Güldü ve söz verdi. Kocasi, Chico Franco'nun dükkanında çalışırdı.

Bir başka oyun da, Luciano'ydu. Başlangıçta Luis ondan çok korkar,
pantolonuma asılıp eve dönmemizi isterdi.

Ama Luciano dostumdu. Beni görünce tiz çigliklar atmaya baslardı.

Gloria da onu hiç sevmiyordu. Yaralarının, çocukların kanını emen
vampirler olduğunu söylerdi.

Doğru değil bu, Godoia! diyordum.

Luciano vampir değil, dostumdur. Beni tanıyor.

Aman senin de su hayvanlar ve nesnelere konuşma merakın
yok mu...

Luciano'nun bir hayvan olmadığına onu inandırmakta epey
güçlük çektim. Luciano, Campo dos Afonsos'da uçan bir uçaktı.

İyi bak, Luis! diyordum.

Ve Luciano, ne söylediğimizi anlamış gibi dönüp durdu tepemizde.

Bir uçak bu. Sey yapıyor...

Derken, dilim tutuldu bir ara. Bu sözcüğü yinelemesini Edmundo
Dayımdan rica etmem gerekecekti. Akorbasi miydi, akrobasi mi,

yoksa arkobasi mi? Üçünden biriydi. Küçük kardesime sözcükleri yanlis öğretmemeliydim!

Simdi de hayvanat bahçesine gitmek istiyordu. Eski kümese yaklasmistik. İçerde iki beyaz piliç esiniyordu. Yasli kara tavuk öylesine sakindi ki basini oksayabilirdik.

Önce gidip bilet alalim, dedim.

Elini ver bana, bu insan bollugunda kaybolabilirsin. Pazar günü ortaligin ne kadar kalabalik oldugunu görüyor musun?

Bakiyor ve her yanda insanların kaynastigini görmeye basliyor, elimi daha güçlü sikiyordu. Gisenin önüne varinca göğsümü sisirdim, iyice soluklanabilmek için öksürdüm. Elimi cebime soktum ve gisedeki kadina sordum:

Kaç yasina kadar olan çocuklardan para aliniyor?

Bes yasini geçenlerin hepsinden.

Öyleyse bir bilet, lütfen.

Bilet niyetine iki portakal yapragi aldim ve içeri girdik.

Bak yavrum; önce kuslari göreceksin, birer harikadirlar. Su rengarenk papaganlara, dudukuslarina, aras'lara (Çogunlukla Güney Amerika'da görülen bir papagan türü.) bak. Binbir renkli tüyle kapli olanlari, ebemkusagi rengindeki araslardir, diye anlatmaya basladim.

Luis, kendinden geçmiş, gözlerini açtikça açıyordu. Her seye bakarak yavas yavas yürüyorduk. O kadar dikkatle bakiyordum ki, biraz ilerde, arkaliksiz iskemlelere oturmus, portakal soyan Gloria'yla Lala'yi gördüm. Lala'nin üzerime dikilen gözleri bir garipti... Kesfetmisler miydi yoksa? Kesfetmemislerse, bu hayvanat bahçesi gezisi birinin kicina incek terliklerle son bulacakti. Bu biri de benden baskasi olamazdi.

Zeze simdi nereyi gezecegiz?

Yeni bir öksürük ve susma!

Maymun kafeslerine geçecegiz. Edmundo Dayi hep `dörtelliler' der onlara.

Muz satin alip hayvanlara attik. Bunun yasak oldugunu biliyorduk; ama ortalik öyle kalabalikti ki, bakicilar farketmezdi nasilsa.

Çok yaklasma, maymunlar muz kabuklarini üzerine atacaklar, yavrum, dedim.

Ben en çok aslanları görmek istiyorum.

Oraya gidiyoruz.

Portakal emen iki dişi maymun'a gözattım. Aslanların bulunduğu kafesin oradan bile konuşmaları duyulabiliyordu.

Geldik. İki sarı aslanı ona gösterdim, gerçek Afrika aslanlarını.

Luis, kara panterin basını oksamak istediğinde;

Sakin ha, yavrum, diye uyardım onu. Bu panter, hayvanat bahçesinin en korkulu yaratığıdır. Yalnız burada, tam on sekiz hayvan terbiyecisinin kolunu koparıp yemiştir.

Luis, dehsetle yüzünü buruşturdu ve hemen kolunu çekti.

Sirkten mi geliyor?

Evet.

Hangi sirkten, Zeze? Bana hiç anlatmamıştın bunu.

Düşündüm, düşündüm. Adı, bir sirk adına benzeyen kimi tanıyordum ki?

Hah! Rozenberg sirkinden geliyor, dedim.

Iyi ama, orasi firin degil mi?

Onu birtakim seylere inandirmak gitgide güçlesiyordu, çok kurnaz olmaya baslamisti.

Bu baska Rozenberg. Simdi kahvalti etmek için biraz oturmamız gerek, çok yürüdük.

Oturduk ve yemek yer gibi yaptik. Ama kulaklarımız kiristeydi.

Ablalarimin konusmalarini duyabiliyordum:

Ondan örnek almak gerek, Lala. Küçük kardesine nasıl da davranıyor, bak!

Evet ama, çekilmez bir çocuk olmasına engel degil ki.

Çok yaramaz oldugu kuskusuz, ama yine de çok sevimli. Ne yaparsa yapsin, mahallede kimse ona kin beslemez.

Bir tekme yemeden geçemez buradan. Bir gün anlayacak.

Gloria'ya yalvaran bir bakis firlattim. Beni her zaman kurtarirdi ve ben de hep, bir daha yapmayacagima söz verirdim ona... Nitekim;

daha sonra, dedi. Simdi olmaz. Çok uslu oynuyorlar...

Demek her seyi biliyordu! Irmak boyunca yürüdüğümü ve Bayan Celina'nin bahçesine girdigimi sözgelisi... Üzerinde asili bir yigin kol ve bacagin rüzgarda sallandigi çamasir ipiyle büyülenmistim. Derken, seytan, bir vurusta bütün kol ve bacaklari yere devirebilecegimi fisildadi.

Çok eglenceli olacagini kabul edip ona hak verdim. Irmakta keskin bir cam parçasi aradim, portakal agacina tirmandim ve ipi sabirle kestim.

Her seyin yere indigi an az kalsin ben de düşüyordum. Sonra bir çiglik yükseldi ve herkes kosustu.

Yardima gelin, komsular, ip koptu! diye bagiriyordu kadin.

Ama nereden geldigini kestiremedigim bir baska ses, daha da güçle haykirdi:

Bay Paulo'nun azgin oglu yapti bunu. Elinde bir cam parçasiyla portakal agacina çıktigini gördüm.

Zeze! dedi kardesim.

Ne var, Luis?

Hayvanat bahçesiyle ilgili bu kadar çok şeyi nereden bildigimi söyler misin?

Yasadığım sürece çok hayvanat bahçesi gezdim.

Yalan atıyordum oysa. Bütün bildiklerimi Edmundo Dayım anlatmış, hatta bir gün hayvanat bahçesine götüreceğine söz bile vermişti. Ama öyle yavaş yürüyordu ki, birlikte gitsek oraya vardığımızda geç kalmış olacaktık.

Totoca, bir kez babamla gitmişti.

En sevdiğim de, Baron Drummond'un Vila Isabel'deki hayvanat bahçesi, diye ekledim. Baron Drummond kimdi, biliyor musun? Hayır, elbette ki bilmiyorsun. Bunu bilemeyecek kadar küçüksün çünkü. Bu Baron, Tanrı'nin büyük dostu olmalıydı. Çünkü jogo de bicho'yi, hayvanların piyangosunu ve hayvanat bahçesini keşfetmesine Tanrı'nin yardım ettiği kişi oydu. Büyüdüğünde...

İkisi de hala oradaydılar. Büyüdüğünde, ne?..

Ah! ne meraklı çocuksun. Büyüdüğünde, sana hayvanların adlarıyla numaralarını öğreteceğim. Yirmiye kadar. Yirmiyle yirmi bes arasında inek, boga, ayi, geyik ve kaplan olduğunu biliyorum. Sirayla

bilmiyorum ama, sana yalan yanlis ögretmemek için ögrenecegim.

Oyundan sikilmisti.

Zeze, bana Casinha Pequena'yi söylesene, dedi.

Burada, hayvanat bahçesinde mi? Su an çok kalabalik burasi.

Hayir. Herkes gidiyor baksana...

Sözleri çok uzun, diye ekledim.

Yalniz senin sevdiğin bölümü söyleyecegim.

Bunun, agustosböceklerinden sözeden bölüm olduğunu biliyordum.

Basladim sarkiya:

Nereden gelirim, bilir misin nereden

Tek barinagim olan küçük kulübemden

Yaninda elma biter;

Gösterissiz kulübemden

Tünedigi tepelerden

Altında deniz parlar...

Birkaç satır atladım.

Sirin palmyeler arasında

Öter agustosböcekleri

Günes battığında

Kızıl ufuk görülür

Bahçede pınar çağlar

Pınarda da bir bülbül...

Sustum. Kararlı bir görünüşle beni bekliyorlardı. Ansizin aklıma bir şey geldi: Gece ininceye dek şarkı söylemeyi sürdürecektim. Bikiş vazgeçeceklerdi sonunda.

Ama bosuna casinha'yı sonuna dek söyledim, yineledim: Geçici aşkın için'i ve Ramona'yı bile söyledim. Ramona'nın bildiğim iki değişik biçimini. O kadar. Bunun üzerine korkunç bir umutsuzluk kapladı içimi. En iyisi bu işi bir an önce bitirmektir. Ablalarımın doğru

yürüdüm.

Geldim Lala. Beni dövebilirsin, dedim.

Arkami döndüm ve hedefi ona sundum. Dislerimi de siktim,
çünkü Lala çok güçlü tekme atardı.

Annem akıl etti bunu:

Bugün hepimiz evi görmeye gidiyoruz, dedi.

Totoca beni kenara çekti ve bir solukta uyardı:

Evi daha önce gördüğünü söylersen seni bogarım.

Ben bunu düşünmemistim bile.

Topluluk yola koyuldu. Gloria elimden tutuyordu, beni bir an bile
bırakmama emrini almısti. Ben de Luis'in elini tutuyordum.

Ne zaman tasınmamız gerekiyor anne? diye, sordu ablam.

Kadincagiz, Gloria'ya üzgün bir tavırla karsilik verdi:

Noel'den iki gün sonra pilimizi pirtimizi toplamamız gerekecek.

Alçak ama bitkin bir sesle konuşuyordu. Çok acıyordum ona. Annem hemen hemen doğduğu günden beri çalışmaktaydı. Altı yaşına geldiği sıralarda fabrika kurulunca onu işe sokmuşlar. Bir masaya oturtmuşlar; araçları temizleyip silmesi gerekiyormuş. Ama o kadar küçükmiş ki, tek başına aşağı inemediğinden, bulunduğu yerde altını islatiyormuş. Bu yüzden hiç okula gidememiş, okuma yazma öğrenememiş. Öyküsünü isittigimde öylesine üzül müstüm ki, sair ve bilgin olduğum zaman ona siirlerimi okuyacağım söz verdim.

Ve Noel, dükkanlarda, vitrinlerde, yaklaştığını belli ediyordu. Bütün vitrinlere Noel Baba resimleri çizilmisti. İnsanlar son anda mağazalara dolusarak birbirlerini itip kakmamak için Yılbasi kartlarını simdiden satın alıyorlardı. Ben gizliden gizliye, küçük İsa'nın bu kez doğacağını, benim için gerçekten doğacağını umuyordum. Olgunluk çağıma geldiğimde, belki biraz düzelirdim.

Burasi! dedi biri.

Herkes çok sevinmişti. Ev, ötekenden biraz daha küçüktü. Totoca'nın yardımıyla, kapiyi tutan teli çözdü annem ve saldırı başladı: Gloria elimi bırakmisti... Bir genç kız olduğunu unutmuş gibiydi. Kosmaya başladı, hintkirazi ağacına sarıldı.

Hintkirazi benim. Önce ben dokundum ona.

Antonio, aynı şeyi demirhindiye yaptı.

Bana bir sey kalmiyordu. Gözlerim neredeyse yasli, Gloria'ya baktim.

Ya ben, Godoia?

Arka tarafa kos. Baska agalar da olmalı, serssem!

Kostum, ama yüksek otlardan, yasli ve diken dolu birkaç portakal agacından baska sey bulamadim. Irmagin kiyisinde da küçük bir sekerportakali fidani vardı.

zgndm. Ötekiler evi gezmekle mesguldler ve hangi odanın kime ayrılacagina karar veriyorlardı. Gloria'nin etegine yapısıp çektim.

Hiçbir sey yok.

Gerektigi gibi aramayı bilmiyorsun. Dur, ben sana bir aga bulacağım.

Hemen benimle geldi. Portakal agalarını inceledi.

Sunu sevmiyor musun? Bak, ne güzel bir portakal agaci.

Ama ben hiçbirini sevmiyordum. Ne bunu, ne öbürünü, hiçbirini.

Çok dikenliyidiler.

Bu çirkin seylerin yerine ben sekerportakali fidanini yeglerim.

Nerede? Gösterdim. Ah! Ne güzel bir sekerportakali fidani! diye bagirdi.

Bak, bir tane bile diken yok. Hem de öyle kisilik sahibi ki, uzaktan bile sekerportakali fidani oldugu anlasiliyor. Senin boyunda olsam baska sey istemezdim.

Ama ben büyük bir ağaç istiyordum.

Düştün, Zeze! Daha çok genç. Seninle birlikte büyüyecek. Günün birinde büyük bir portakal ağacı olacak. İkiniz, iki kardeş gibi birbirinizi anlayacaksınız.

Su dali gördün mü? Fidanın tek dali olduğu gerçek, ama sanki sırtına binmen için özel olarak yapılmış küçük bir at.

Kendimi yeryüzünün en talihsiz kisisi sayıyordum. Üzerinde Iskoç meleklerinin resimleri bulanık likör siselerini animsiyorum.

İçlerinden biri için 'Bu benim,' demisti Lala. Gloria bir baskasını göstermisti.

Totoca bir üçüncüyü kendine ayırmisti. Ya ben?.. Bana kala kala o en arkadaki, neredeyse kanatsız olan kalmisti. Görüntüsü bile olmayan dördüncü Iskoç melegi... Evet, ben hep sonuncuydum. Büyüdüğüm zaman görecekti onlar. Amazon yöresinde bir orman satın alacaktım, gökyüzüne degen bütün ağaçlar benim olacaktı. Üzerinde yığınla melek bulunan bir magaza dolusu sise satın alacaktım, kimseye bir kanat ucu bile vermeyecektim.

Somurtuyordum. Yere oturdum ve olanca keyifsizliğimle, sekerportakali fidanına yaslandım. Gloria gülümseyerek uzaklasırken:

Bu suratsızlık uzun sürmeyecek, Zeze. Sonunda haklı olduğumu anlayacaksın, dedi.

Bir tahta parçasıyla topragi eseliyor ve burun çekmeye basliyordum. Yüregimin yakınında, nereden geldiğini anlamadığım bir ses isittim:

Ablanı haklı buluyorum!

Herkes her zaman haklı. Bense, hiçbir zaman.

Doğru değil. Bana iyi baksan bunu keşfedersin.

Ürküp basımı kaldırdım ve fidanı süzdüm. Garipti, çünkü ben

herkesle her zaman konusurdum. Ama yanit verme isini içimdeki
kusun yüklendigini düşünürdüm.

Sen gerçekten mi konuşuyorsun? diye sordum.

Sesimi isitmedin mi?

Ve hafiften gülmeye koyuldu. Az kalsin, haykırarak bahçeye
kaçacaktım. Ama merak beni orada tutuyordu.

Nerenle konuşuyorsun? dedim.

Ağaçlar aynı anda her yanlarıyla konuşurlar. Yapraklar, dallar ve
kökleriyle birlikte. Görmek ister misin? Kulagini gövdeme daya,
kalbimin atisini dinle.

Pek karar veremiyordum, ama boyunun küçüklüğüne bakınca
korkum geçti. Kulagimi dayadım: İçerde; bir şey tik... tak... tik...
tak... ediyordu.

Gördün mü? dedi hemen.

Bana bir şey söyle, diye fisildadım. Konustugunu baskalari da
biliyor mu?

Hayir. Yalnız sen biliyorsun?

Dogru mu bu?

Yemin edebilirim. Bir peri, senin gibi küçük bir çocukla dost
oldugum gün konuşmaya başlayacağımı ve çok mutlu olacağımı
söyledi bana.

Bekleyecek misin?

Neyi bekleyecek miyim?

Tasinmami. Daha buraya gelmek için bir haftadan çok var. Bu süre
içinde nasıl konuşulduğunu unutmayacaksın, değil mi?

Bir daha hiç unutmayacağım. Yani yalnızca seninle bir yastık
olduğumu görmek ister misin?

Nasıl olduğunu?..

Çık dalima! Dedigini yaptım.

Simdi sallan ve gözlerini kapa.

Söylediklerini yerine getirdim.

Rahat misin? Hayatında hiç bu kadar iyi bir atın oldu mu?

Olmadı. Büyük bir zevk verdin bana. Ben de öteki atım `Ayisigi'ni küçük kardesime verebilirim. Biliyor musun onu da, yani küçük kardesimi de çok seveceksin.

Asagi indim, sekerportakali fidanima bayiliyordum.

Dinle, bir sey yapacagim, dedim.

Tasinmamizdan önce de, fırsat buldukça gelip seninle gevezelik edecegim... Simdi gitmem gerekiyor, bizimkiler yola çıkmak üzere. Ama insan bir dosttan böyle ayrılmaz. Ssst! Ablam geliyor!

Gloria, tam fidani kollarimin arasinda sikarken geldi.

Hosçakal, dostum. Sen yeryüzünün en güzel varligisin!

Söylememis miydin? dedi ablam.

Evet, dogru. Simdi, agacima karsilik bana hintkirazini ya da demirhindiye verseniz de istemem.

Gloria elini sevgiyle saçlarimda gezdirdi.

Ah! Bu minicik beyin, bu minicik beyin!.. diye mirildandi.

Elele tutusup yola koyulduk.

Godioia, su senin hintkirazini biraz budala bulmuyor musun?

Simdiden pek bilemem, ama görünüsi biraz öyle.

Ya Totoca'nin demirhindisi?

Biraz kaba saba, neden sordun?

Sana simdiden, gerçegi söyleyip söylemeyecegimi bilmiyorum.

Ama bir gün herhalde bir mucizeyi anlatacagim, Godioia.

Yoksullugun ciliz parmaklari

Sorunu Edmundo Dayiya açtigim zaman üzerinde ciddi ciddi
düşündü.

Demek kafani kurcalayan bu! dedi.

Evet, efendim. Ev degistirdigimizde, Luciano'nun bizimle
gelmemesinden korkuyorum:

Bu yarasanin seni çok sevdiğine inaniyor musun?

Evet, seviyor.

Yürekten mi?

Bundan hiç kuskum yok.

Öyleyse arkandan geleceğine de inan. Ortaya çıkmakta gecikebilir.

Yine de birgün seni kesinlikle bulacaktır.

Oturacağımız yerin sokak adını ve numarasını ona simdiden söyledim.

İyi, öyleyse iş daha kolaylaştı demektir. Başka bağlantıları olduğu için kendisi gelemese, sana bir kardeşini, bir yegenini, ailesinden başka birini yollar ve sen bunun farkına bile varamazsın.

Yine de, kafam hala aynı şeyle doluydu. Okuma bilmediğine göre, Luciano'ya ev numarasını ve sokak adını vermek neye yarayacaktı? Ama belki de kuşlara, uçuböceklerine, keleklere sorabilirdi.

Merak etme, Zeze, dedi Edmundo Dayı.

Yarasalarda yön bulma yeteneği vardır.

Ne vardır dediniz, Dayıciğim?

Yön bulma yeteneginin ne olduğunu anlatti bana ve bilginliğine bir kez daha hayran kaldım. Sorunum böylelikle çözümlenince, bizi bekleyen sonu, yani tasınma isini herkese anlatmak için sokaga fırladım. Büyüklerin çoğunluğu neseli bir sesle söyle diyordu bana:

Tasiniyor musunuz, Zeze? Ah, ne iyi!.. Ne güzel!.. Ne talih bu!..

Sasırmayan tek kişi, Biriquinho oldu.

O sokaga tasınmanız, buraya yakın olduğu için bir talih. Ama sana sözünü ettiğim hikaye ne olacak?

Yarın saat sekizde, Bangu Gazinosunun kapisında! Fabrika sahibinin bir kamyon oyuncak ismarladığını söylediler. Gelecek misin?

Evet. Luis'i de getireceğim. Sence, bu isten bana da bir şey düşer mi?

Elbette. Sümüklünün tekisin. Kendini koca adam mi sandın?

Yanımaya yaklasti ve o zaman daha küçük olduğumu farketdim. Sandığımdan da küçük.

Peki; ya aksi bir şey olursa... Ama şimdi biraz isim var,

kalamayacagim. Yarin orada bulusuruz.

Eve döndüm ve Gloria'nin çevresinde dönmeye koyuldum.

Ne var, küçük? dedi.

Sen bizi oraya kadar götürebilirsin. Kentten, agzina kadar oyuncak dolu bir kamyon gelecek. Dinle, Zeze! Yiginla isim var. Üti yapmam, tasinma hazirliklari için Jandira'ya yardım etmem gerek. Mutfaga da gözkulak olmaliyim, atesin üzerine...

Ama sürüyle Realengo askeri okulu öğrencisi de gelecek.

Rudy dedigi ve fotoğraflarini bir defterin yapraklari arasında biriktirdigi Rudolf Valentino'ya düşkünlüğünden baska, askeri okul öğrencilerine bayiliyordu.

Sen hiç sabahin sekizinde askeri okul öğrencisi gördün mü? Beni aptal mi sanyorsun, yumurcak. Hadi bakalim, git de oyna!

Ama hiçbir yere gitmedim.

Biliyor musun, Godoia, diye direttim üstelik, kendim için pek istemiyorum ama, Luis'e söz verdim, götürme konusunda. Daha çok küçük, onun yasinda çocuklar da Noel'den baska bir sey düşünmez.

Zeze, gelmeyeceğimi söyledim sana. Bütün bunlar masal, asil gitmek isteyen sensin. Oysa, Noel armagani almak için hayatta bol bol zamanin olacak...

Ya ölürsem?.. Bu yıl Noel armagani almadan ölmüş olurum.

O kadar çabuk ölmezsin, dostum. Edmundo Dayidan ya da Bay Benedito'dan iki kat fazla yaşayacaksın. Artık yeter, git oyna.

Yine bir yere gitmedim. Her an bana toslamasına yol açacak biçimde durdum. Çamasırlıktan su almaya gidiyordu, ben de kapinin esigine oturmuş ona bakıyordum...

Sonunda dayanamadi:

Yeter, Zeze! Sana hayır dedim, hayır. Tanrı askına sabrimi tasırma. Git de oyna!

Ve ben bir yere gitmedim. Yani gitmemeyi istiyordum. Çünkü istemediğim halde beni yakaladı, kapinin disina tasidi ve bahçeye bıraktı. Sonra eve girdi, mutfak kapisıyla oturma odasının kapisini kapadı. Yine de pes etmedim. Sirasiyla, önünden geçmesi gereken bütün pencerelerin yanına oturdum. Çünkü şimdi evi temizlemeye ve yataklari yapmaya baslamisti. Nereye dönse karsisina ben çikiyordum. O da pencereyi kapiyordu. Sonunda beni hiç görmemek için evin her

yanini kapadi.

Pis seytan! Çipil, kirmizi göz! Hiçbir zaman bir askeri okul öğrencisiyle evlenemeyeceksin, oh olsun! Postallarini boyayacagin meteliksiz erin tekiyle evleneceksin iste. Oh canima degsin! diye bagirdim.

Ama, gerçekten bosuna çene yordugumu görünce canimdan iyice bezip oradan ayrildim ve yine sokagin dünyasina daldim. O sirada, kendi kendine bir seyle oynayan Nardinho'yu kesfettim. Diz çökmüstü, büyük bir dikkatle bir yere bakiyordu.

Yanina yaklastim. Kibrit kutusundan küçük bir araba yapmis ve sürücü yerine bir donuzlan böcegi kosmustu. Hiç bu kadar büyüünü görmemistim. Vay canina!.. dedim.

Kocaman, degil mi?

Degis tokus eder misin?"

Neyle?

Resim istersen...

Kaç tane?

İki.

Pisiiik. Böyle bir böcege iki resim, ha!..

Edmundo Dayimin evinin arkası bunun gibi büyük böceklerle dolu.

Üç resme degisirim.

Üç resim veririm, ama seçemezsin.

Öyleyse olmaz. Hiç degilse ikisini seçmeliyim.

Kabul.

Bende iki tane olan Laura La Planta'nin resmini verdim ona. Hoot Gibson'in resmiyle Patsy Ruth Miller'inkini de o seçti. Böcegi aldım, cebime attım, oradan uzaklastım.

Çabuk, Luis! Gloria ekmek almaya gitti, Jandira da salıncaklı koltukta okuyor.

İyice eğilip bükülüp kendimizi gizleyerek koridordan çıktık ve onun, tuvalete gitmesine yardım ettim.

İyi yap, gündüz sokakta aynı işi yapmak yasak.

Sonra çamasırlıkta yüzünü yıkadım. Kendi yüzümü de yıkadım ve odaya döndük.

Gürültü etmeden onu giydirdim. Minik pabuçlarını ayaklarına geçirdim. Ne rezaletti su çorap sorunu. İşleri karıstırmaktan başka seye yaramıyordu. Minik mavi giysisini ilikledim ve taragi elime aldım. Ama saçları yatmak bilmiyordu. Bir şey bulmam gerekiyordu. Hiçbir yerde de böyle bir çare görünmüyordu. Ne zeytinyağı, ne briyantın vardı. Mutfaga gittim ve parmaklarımın ucunda biraz domuz yağıyla geri döndüm. Bunu avucuma yayıp kokladım:

Kötü kokmuyor, dedim.

Sonra Luis'in saçlarını bu yaga bulayıp taradım: Simdi saçları gerçekten iyi olmuştü; bütün o güzel perçemleriyle, omuzlarında bir kuzu taşıyan Aziz Jean'a benzemisti.

Yerinden kipirdama. Simdi de ben giyineceğim, dedim.

Pantolonumu ve beyaz gömlegimi giyerken kadesime bakıyordum. Ne kadar güzeldi! Bangu'da ondan güzel biri daha yoktu. Gelecek yıl okula gidinceye kadar dayanması gereken lastik pabuçlarımı giydim. Luis'e bakmayı sürdürdüm. Bu güzellik ve sıklıkla, biraz daha büyük durumdaki Küçük İsa sanılabılırdi. Yiginla armagan alacaktı, kuskum yoktu bundan. Onu gördüklerinde...

Ansizin ürperdim. Gloria eve dönmüştü, ekmeği masanın üzerine koyuyordu: Kagit, evde ekmeğin bulunduğu günlerin o tatlı hisirtisini çıkarıyordu. Elele tutularak dışarı çıktık ve önünde dikildik.

Çok seker oldu, değil mi Godoia? Onu ben giydirdim.

Kızacak yerde, kapiya yaslandı ve havalara baktı. Basını eğdiğinde gözleri yaşlarla doluydu.

Sen de çok sekersin. Ah! Zeze!.. Diz çöktü ve basımı göğsünde sikti.

Tanrım! Neden hayat bazıları için bu kadar zor?..

Kendini tuttu, sonra üstümüzü basımızı biraz düzeltti.

Sizinle gelemeyeceğimi söyledim. Gerçekten gelemem Zeze.

Yapacak çok işim var. Ben şimdi işlerimi düşünürken birlikte bir kahve içeriz. Bunun dışında istesem de hazırlanacak zaman bulamam...

Masrapalarımıza kahve doldurdu, ekmeği kesti. Bize hüznle bakmaya devam ediyordu.

İçi gemis birkaç kötü oyuncak için bunca çaba! dedi.

Elbette ki, yasayan bütün yoksullara çok güzel seyler de veremezler.

Bir süre sustu ve devam etti:

Bir seyler elde etmek için belki de tek fırsat bu. Gitmenize engel olmayacagim. Ama, Tanrim! O kadar kksnz ki...

Ona çok dikkat edecegim, dedim.

Hiç elini birakmayacagim, Godoia. Rio-Sao Paulo yolunu geçmek zorunda da degiliz.

Her seye karsin tehlikeli.

Hayir, inan ki degil. Hem sonra, bende yön bulma yetenegi var.

znts oldugu halde güldü. Bunu da kim gretti?

Edmundo Dayi. Luciano'da da yön bulma yetenegi var, dedi.

Benden kk olan Luciano'da varsa bende de var demektir...

Jandira'ya sözünü edecegim.

Bosuna zaman kaybi bu. IZin verecektir. Jandira zamanini nasil olsa roman okumak ve sevgililerini dsnmekle geçiriyor. Onun için bir sey farketmez.

Bakin ne yapacagiz simdi: Kahvemizi bitirecegiz ve kapiya ıkacagiz. Tanidigimiz ve o yana giden biri geçerse sizi de götürmesini rica edecegim.

Bir an önce gitmek için ekmek yemek istemedim. Kapiya yürüdük. Zamandan baska geçen yoktu. Ama sonunda biri geçti. Postaci Bay Paixao karsidan geliyordu. Gloria'ya gnaydin dedi ve kasketini çıkardi, bizimle gitmeyi de kabul etti.

Gloria, Luis'le birlikte beni de pti. Duygulu bir sesle ve gülümseyerek sordu:

Ya su er ve postal hikayesi ne olacak?..

Dogru degildi söylediklerim. Inanmiyordum aslinda. Omuzlari yildizlarla dolu bir uçak pilotuyla evleneceksin.

Neden Totoca'yla gitmiyorsunuz?

Totoca gelmeyeceğini söyledi. Hem de yk tasima heveslisi degilmis.

Yola çıktık. Bay Paixao evlere mektup dağıtırken önden yürümemizi söyledi. Arada bir adımlarını sıkıştırıyor ve bize yetisiyordu. Sonra yine mektup için bir yerde duraklıyor, bize yetiyor, böylece ilerliyorduk. Rio-Sao Paulo yoluna vardığımızda güldü ve:

Çocuklar, acelem var, dedi. İsimi aksatıyorsunuz. Şimdi siz benden ayrılıp gidin, hiçbir tehlike yok.

Mektup ve kâğıt destelerini koltuğunun altına sıkıştırıp aceleyle uzaklaştı. Bir çesit isyanla düşündüm:

Ödlek! Gloria'ya, bize gözkulak olacağına söz verdikten sonra, iki küçük çocuğu yol ortasına böylece bırakmak olacak şey miydi?

Luis'in minik elini avucumda iyice sıkıp yürümeye devam ettim. Luis yorgunluk belirtileri göstermeye başlıyordu. Gitgide yavaşlamaktaydı.

Dayan, Luis dedim.

Çok yaklaştık. İleride bir sürü oyuncak bizi bekliyor.

Böyle dedikçe biraz daha hızlı yürüyor ve yeniden ayaklarını sürümeye başlıyordu.

Zeze, yoruldu, dedi sonunda.

Seni biraz kucagimda tasirim, ister misin? Kollarini uzatti ve gerçekten de onu bir süre tasidim.

Ama!.. Kursun gibi agirdi. Gelisim sokagina vardigimizda nasil kesik kesik soludugum görülmeye degerdi dogrusu.

Simdi biraz yürüyeceksin, deyip biraktim: Kilisenin saati sekizi çaldi o sira.

Sekiz oldu, dedim. Yedi buçukta orada bulunmamiz gerekiyordu. Ama önemi yok. Nasilsa, bir sürü, insan gelecek ve yine de oyuncak artacak. Bir kamyon dolusu oyuncak var.

Zeze, ayagim aciyor! Egildim.

Bagcıkları biraz gevsetirim, rahat edersin.

Gitgide yavasliyordu. Çarsiya hiç varamayacakmisiz gibi geliyordu bana. Üstelik çarsidan sonra ilkokulu geçmek ve saga, Bangu Gazinosunun sokagina sapmak gerekiyordu. En kötüsü de, zamanin sanki isteyerek kanatlanip uçmasıydi.

Yorgunluktan bitkin durumda vardik oraya. Kimseler görünmüyordu. Oyuncak dagitimindan da hiçbir iz yoktu. Hayir, vardi! Oyuncaklar

dagitilmisti aslinda.

Çünkü sokak burusmus ipek kagidlariyla doluydu. Yer renk renk, yirtik pirtik kagit parçalariyla kaplanmisti. İçin için kuskulanmaya basladim.

Gazonun önündeydik ve Bay Coquinho kapilari kapatiyordu. Soluk soluga, kapiciya sordum:

Bay Coquinho, oyuncak dagitimi bitti mi?

Hepsi bitti, Zeze. Çok geç kaldiniz. Burasi saldiriya ugradi sanki.

Iyilikle gülümsedi. Hiçbir sey kalmadi. Yegenlerime bile, diye ekledi ve kapiyi simsiki kapatip sokaga çikti.

Gelecek yil daha erken gelmelisiniz, küçük uykucular.

Önemi yok.

Tam tersine, çok önemliydi. Öyle üzgündüm ki, o kadar büyük bir hayal kırıkligina ugramistim ki, o an ölmeyi istedim.

Gidip suraya oturalim. Biraz dinlenmemiz gerekiyor, dedim.

Susadim, Zeze.

Bay Rozemberg'in önünden geçerken bir bardak su isteriz. İkimize de yeter.

Ancak o zaman durumun bütün aciligini kavradı. Bir şey söylemedi. Ağzını büzüp gözlerinde uçsuz bucaksız bir anlamla bana baktı.

Önemi yok, Luis, dedim. Küçük atım Ayisigi'ni biliyorsun ya! Totoca'dan sopasını değiştirmesini isteyeceğim ve onu sana Noel Baba'nın armağanı olarak vereceğim.

Ama o hiçkırıklara boğuldu.

Hayır, yapma bunu! diye bağırDIM.

Sen bir kralısın. Babam, kral adı olduğu için sana Luis adını verdiğini söyledi. Bir kral da sokakta, herkesin önünde ağlayamaz, biliyor musun?

Basını göğsüme yasladım ve kıvırcık saçlarını oksadım.

Büyüdüğümde, Bay Manuel Valadares'in otomobili gibi bir otomobil alacağım. Onu tanıyor musun? Portekizli hani! Mangaratiba'ya' günaydın dediğimiz gün, garda önümüzden geçen... İşte onunki gibi kocaman bir otomobil alacağım. İçi armağan dolu

olacak. Yalnızca senin için... Ama ağlama, bir kral ağlamaz.

Sözcükler sanki göğsümden sinirsiz bir umutsuzlukla çıkıp
patlıyordu:

Yemin ediyorum ki alacağım o otomobili. Gerekirse adam
öldüreceğim, çalacağım.

İçimde konuşan küçük kusum değildi: Yüregim olmalıydı bu.
Evet, yapacaktım bunu. Küçük İsa beni neden sevmiyordu? O ki,
dogduğu ahirda bulunan öküzü ve esegi bile sevmisti. Ama beni,
hayir. Belki de, seytanın vaftiz çocuğu olduğum için benden öç
aliyordu. Ama Luis haketmisti bunu, çünkü o bir melekti.
Gökyüzünün melekleri ondan daha tatli olamazlardı...

Ve gözyaşlarım acınacak bir biçimde akmaya basladı.

Zeze, ağlıyorsun...

Geçer. Nasılsa ben, senin gibi bir kral değilim. İste yaramazın
tekiyim. Çok kötü bir çocuğum, evet; çok kötü bir çocuk... Baska bir
sey değil.

Totoca, yeni eve ugradın mı?

Hayir. Ya sen?

Fırsat buldukça gidiyorum. Minguinho'nun iyi olup olmadigini öğrenmek için.

Güldü ve Ayisigi'nin yeni gövdesi olması gereken sopayı yontmayı sürdürdü.

Minguinho da neyin nesi?

Benim sekerportakali fidanim.

Ona çok uygun bir ad bulmussun. Kendine böyle isler bulmakta üstüne yoktur. İyi mi bakalım?

Hiç büyümemis.

Vaktini ona bakmakla geçirirsen büyümez bu gidisle. Bu haliyle hosuna gidiyor mu? Onu böyle mi istiyordun?

Evet. Totoca, sen nasıl oluyor da her şeyi yapıyorsun? Bunu söyler misin? Kus kafesi yapıyorsun, kümes, ari kovani, çit, tahtaperde... Bunları hep beceriyorsun.

Çünkü herkes kelebek boyunbağı bir sair olmak için doğmadı.

Ama istersen sen de öğrenebilirsin.

Hayir, sanmiyorum. Insanda böyle seylere dogustan yatkınlık
olmalı.

Bir an durdu ve Edmundo Dayinin bu yeni bulusu karsısında
yari öfkeyle, yari güleryüzle bakti. Dindinha mutfaktaydi. Bayat
ekmekleri saraba batirip yagda kızartmaya gelmişti. Noel gecesinin
tek yemegiydi bu.

Bak, dedim Totoca'ya. Bu kadarini bile bulamayanlar var. Sarabin
ve yarın öğle yemeginde yapılacak salata için meyvelerin parasini
Edmundo Dayi verdi.

Totoca, elindeki isi karsiliksiz yapıyordu çünkü Bangu Gazinosu
hikayesini öğrenmişti. Hiç degilse, Luis'in bir oyuncagi olacakti. Eski,
yipranmış bir seydi ama, yine de çok güzeldi ve ben onu çok
seviyordum.

Totoca! dedim.

Evet?

Noel'de bize hiç, ama hiçbir yerden armagan gelmeyecek mi
sence?

Sanmiyorum, gelmez!

Ciddi konus, ben herkesin söylediği kadar kötü, ve sersem miyim?

Kötü değilsin. Ama içine seytan girmis senin.

Noel günü geldiğinde su seytandan kurtulmayı çok isterdim!

Ölmeden önce, hayatımda hiç değilse bir kez, küçük seytanın yerine küçük İsa'nın benim için doğmasını isterdim doğrusu.

Belki gelecek yıl olur... Neden benim gibi yapmayı öğrenmiyorsun?

Sen ne yapıyorsun ki?

Kimseden hiçbir şey beklemiyorum. Böylece hayal kırıklığına da uğramamış oluyorum. Hem, küçük İsa herkesin söylediği, papazın ve din dersi kitaplarının anlattığı kadar iyi değil...

Sustu, düşündüklerinin gerisini söyleyip söylememekte kararsızca bekledi.

Evet, nasıl küçük İsa? diye üsteledim.

Bak, diyelim ki sen çok yaramazlık yaptın, hiçbir şey hak etmedin.

Ya Luis ne yaptı?..

O bir melek. Ya Gloria? O da.

Ya ben?..

Bak, sen... arasira sen... sen... benim bazi seylerimi yurutuyorsun,
ama yine de cok iyisin.

Ya Lala?

Çok kötü dövüyor, ama o da iyidir. Birgün kelebek boyunbagimi
dikecek.

Ya Jandira?

Jandira söyle böyle, ama kötü degil.

Ya annem?

Annem çok iyi, beni dövmenin onu çok üzdüğünü biliyorum. Hiçbir
zaman bütün gücüyle vurmuyor.

Ya babam?

Bak, onu bilemem. Hiç talihi yok. Bana benziyor olmalı, ailenin
kötü kisisi.

Görüyorsun ya, ailede herkes genellikle iyi. Öyleyse neden küçük İsa bize yakınlık göstermiyor? Dr. Faulhaber'in evine gidersen, masanın bir sürü seyle tepeleme dolu olduğunu görürsün! Villas-Boas'larda da öyle. Dr. Adauto Luz'dan hiç söz etmeyelim...

İlk kez, Totoca'nın ağlamak üzere olduğunu gördüm. Bu nedenle, küçük İsa'nın, yalnızca is olsun diye yoksul doğmak istediğini düşünüyorum. Sonra da, yalnızca zenginlerin zahmete değdiğini görmüştü... Neyse, bırakalım bunları. Belki söylediklerim çok günah.

Gerçekten çok yıldı; konuşmak ve yontmakta olduğu sopadan basını kaldırmak bile istemedi. Öyle içkarartıcı bir aksam yemeği oldu ki, en iyisi onu hiç düşünmemek. Herkes yemegini konuşmadan yedi. Babam saraplı ekmeği söyle bir tatti yalnızca. Ne tıras olmak istemisti, ne de başka bir şey.

Geceyarısı ayinine de gitmedik. En kötüsü, kimsenin kimseyle konuşmamasıydı. Küçük İsa'nın doğum günü değil de ölüm gecesiydi sanki.

Babam sonunda şapkasını alıp çıktı. Ne veda etti, ne Noel'imizi kutladı; ansızın terlikleriyle dışarı fırladı. Dindinha bunun üzerine mendilini çıkarıp gözlerini sildi ve Edmundo Dayıyla birlikte gideceklerini söyledi. Edmundo Dayı benim elime besyüz reis (para birimi) sikistirdi. Totoca'ya da verdi. Belki daha da çoğunu

vermek isterdi ama, daha çoğu onda da yoktu. Ya da belki paraları bizim yerimize, kentte oturan kendi çocuklarına vermek isterdi. Bunun için onu kollarımda bütün gücümle siktim. Kuskusuz, bayram gecesinin tek gösterisiydi bu. Ne öpüsen oldu; ne de birbirine tatlı söz söyleyen. Annem odasına girdi. Gizlice ağladığından emindim. Hepimiz de onun gibi ağlamak istiyorduk. Lala, Edmundo Dayıyla Dindinha'yi kapiya kadar geçirdi ve onların küçük adımlarla, yavaş yavaş uzaklaştıklarını görünce su yorumu yaptı:

Yasamak için çok yaşlılar, her şeyden yorulmuş bir görünüşleri var.

Ama en üzücü olay kilise çanının geceyi sen seslerle doldurması oldu. Tanrı, kullarının neşesini görsün diye, gökyüzüne birkaç donanma fıseği yükseldi!

Eve geldiğimizde Gloria ve Jandira bulasıkları yıkadılar. Gloria'nın gözleri çok ağlamış gibi kıpkırmızıydı. Ama kendini topladı, Totoca'yla bana dönüp:

Çocukların yatma saati geldi, dedi.

Böyle söylerken yüzümüze bakıyor, ama bu gece aramızda çocuk olmadığını biliyordu. Hepimiz büyüttük. Küçük küçük parçalarla, aynı üzüntüden payını alan büyük ve üzgün kişiler. Belki bütün suç, Elektrik Şirketi'nin kestigi ışığın yerini almış gaz lambasının ölgün

isigindaydi. Belki... Tek mutlu kisi, basparmagini emerek uyuyan
küçük kiraldi. Ati yanibasina diktim. Ellerimi hafifçe saçlarında
gezdirmekten kendimi alamadim. Sesim sevgiyle dolup tasiyordu:

Küçüğüm benim.

Bütün ev karanliga gömüldükten sonra da alçak sesle sordum:

Sarapli ekmek güzel miydi, Totoca?

Bilmem. Tadina bakmadim?

Neden?

Girtlagima bir sey düğümlenmisti, yediklerim bogazimdan geçmek
bilmiyordu... Uyuyalim. İnsan uyudu mu her seyi unuttur.

Ayaga kalkmistim ve yatagimda gürültü yapıyordum.

Nereye gidiyorsun, Zeze?

Lastik pabuçlarimi kapinin önüne koyacagim.

Koymasın daha iyi edersin.

Hayir, koyacagim. Kimbilir, belki bir mucize olur da içleri
armaganla dolar. Biliyor musun Totoca, bir armagan almayı o kadar
isterdim ki. Bir tek armagan. Ama yeni olsun. Benim olsun
yalnızca...

Öbür yanına döndü, basını yastığın altına gömdü. Uyanır uyanmaz
Totoca'ya seslendim: Gidip bakalım mı? Bir şey gelmiştir belki.

Senin yerinde olsam gidip bakmazdım.

Ben bakacağım.

Oda kapısını açtım. Büyük bir hayal kırıklığıyla, lastik pabuçların
bombos olduğunu gördüm. Totoca, gözlerini ogusturarak yaklastı.

Sana dememiş miydim?

İçimde nefret, baskaldırma ve üzüntü karışımı bir duygu yükseldi.
Kendimi tutamayip bağırdım: İnsanın yoksul bir babası olması ne
kötü! Bakışlarımı lastik pabuçlardan ayırdım ve önümde duran
galosları gördüm. Babam ayaktaydı, bize bakıyordu. Gözleri sinirsiz
bir hüznle doluydu. Gözleri öyle büyümüş öyle büyümüstü ki, Bangu
Sinemasinin perdesini doldurabilirdi neredeyse. Ve öyle korkunç bir
acı vardı ki bu gözlerde, ağlamak istese bile ağlayamazdı. Bitmek
tükenmek bilmeyen bir dakika boyunca orada durup bize baktı, sonra
sesini çıkarmadan önümüzden geçti. Yikilmistik, bir şey söyleyecek

durumumuz yoktu.

Komodinin üzerinden sapkasini aldı ve yeniden sokaga çıktı. Ancak o zaman Totoca koluma dokundu.

Kötüsün, Zeze, diye fisildadi. Yılan kadar kötüsün. Bunun için...

Devam edemeyip sustu.

Orada olduğunu görmemistim.

Kötü, tas yürekli çocuk! Babamin uzun zamandır ıssız olduğunu biliyorsun. Bunun için dün yüzüne baktıkça bir şey yutamıyordum. Bir gün sen de baba olacaksın ve böyle anlarda insanın neler hissettiğini anlayacaksın.

Üstüne üstlük ağlıyordum da.

Ama görmemistim Totoca, görmemistim... diyebildim.

Kosarak sokaga fırlamak, ağlayarak babamin bacaklarına sarılmak istedim. Kötü, çok kötü davrandığımı ona söylemek istedim. Ama ne yapacağımı bilemeden, olduğum yerde hareketsiz duruyordum. Yatagimin üzerine oturmam gerekti. Oradan, az ilerde, içleri bombos duran lastik pabuçlarımı

seyrediyordum. Amaçsız sürüklenen yüregim gibi bombostu onlar da.

Bunu neden yaptım, Tanrım! diye söyleniyordum kendi kendime.

Hem de bugün! Her şey bu kadar hüznüyleken neden her

zamankinden kötü davrandım?..

Yemekte babamın yüzüne nasıl bakacağım? Meyve salatası bile

bogazımdan geçmeyecek.

Ve babamın iri gözleri, Bangu Sinemasının perdesi gibi kocaman,

beni izliyordu. Kendi gözlerimi kapıyor ve hep onunkileri

görüydüm, iri, çok iriydi...

Topuğum boyacı sandığıma çarptı ve birden aklıma bir şey geldi.

Böylece babam belki bütün kötülüğümü bağışlayacaktı.

Totoca'nın boyacı sandığını açtım, benimki hemen hemen boş

olduğundan bir kez daha onun siyah boya kutusunu aldım. Kimseye

bir şey söylemedim. Sandığın ağırlığını hissetmeden, üzüntü içinde

yürümeye koyuldum. Babamın gözlerinin önünde yürüyor, onun

gözlerinin içinde acı çekiyordum sanki.

Çok erkendi. Geceyarısı ayını ve ondan sonraki yemek yüzünden

herkes uykuda olmalıydı. Sokak, oyuncaklarını ortaya seren ve

birbirlerinininkiyle karşılaştıran çocuklarla doluydu. Bu beni daha da

yikti. Oysa hepsi iyi çocuklardı onların. Hiçbiri babasına benim

yaptığımı yapmazdı. Bir müşteri bulma umuduyla Açlık ve Yoksulluk

Bakkaliyesinin önünde durdum.

Bakkal tütüncü o gün bile açikti. Bosuna degildi ona bu adi vermeleri. İnsanlar oraya tulumlariyla, eski terlikleri ve galoslariyla gelirdi; hiçbir zaman gerçek pabuçlarla degil.

Kahve içmemistim, yine de hiç aç degildim. Acim her türlü açligin ötesindeydi. Gelisim Sokagina kadar yürüdüm. Çarsinin yakininda gezindim. Bay Rozemberg'e ait firinin karsisindaki kaldirima oturdum; ama hiç is yoktu.

Saatler birbiri ardindan geçip gidiyor, ben bir kurus bile kazanamiyordum. Oysa kazanmam gerekiyordu. Kazanmak zorundaydim!

Sicaklik artmisti ve sandigin kayisi omuzumu acitiyordu. Yerini degistirmem gerekti. Susamistim da. Gidip çarsinin çesmesinden su içtim.

Yakinda gitmeye baslayacagim ilkokulun önündeki basamaklardan birine oturdum. Sandigimi yere biraktim, umudum kirlilmisti. Bir kukla gibi, basimi dizlerime dayadim ve öylece bekledim. Hiçbir sey yapacak gücüm yoktu. Ardindan basimi dizlerimin arasina gömüp kollarimla örttüm. Istedigimi yapmadan eve dönmektense ölmeyi yeglerdim.

Derken, birisi ayagiyla sandiga vurdu ve tanidigim bir ses, bir dost sesi bana seslendi:

Hey! Boyaci! Uyuyarak para kazanilmaz...

Inanamadan basimi kaldirdim. Gazinonun kagicisi Bay Coquinho'ydu. Bir ayagini uzatti. Önce bezi üzerinde gezdirdim. Sonra pabucu islatip sildim. Ardindan da özenle boyamaya koyuldum.

Rica ederim, bayim; pantolonunuzu biraz kaldirir misiniz?'

Söyledigimi yapti.

Bugün pabuç boyamaya mi çiktin, Zeze?

Hiç bugünkü kadar pabuç boyamaya gereksinme duymamistim.

Ya Noel, iyi geçti mi

Her zamanki gibi...

Fırçami sandiga vurdum, ayak degistirdi. Ayni seyleri yineledim. Sonra da parlatma isine geçtim. Görevimi bitirdigimde yeniden fırçayla sandiga vurdum, ayagini çekti.

Borcum ne kadar, Zeze?

İkiyüz reis.

Neden yalnızca, ikiyüz reis? Bütün boyacılar dörtyüz alıyor.

İyi bir boyacı olduğumda ben de onlar kadar alabilirim. Simdilik

hayır.

Cebinden besyüz reis çıkarıp uzattı.

Alacam olsun, dedim.

Daha sonra ödersiniz. Simdiye kadar hiç iş yapmadım, üstünü

veremem.

Üstü benim sana Noel armağanım olsun. Hoşçakal.

İyi bayramlar, Bay Coquinho.

Belki de, üç gün önce olanlardan ötürü pabuçlarını boyatmaya bana

gelmisti... Cebimdeki para nedeniyle bir süre, güçlendim,

yüreklendim. Ama saat ikiyi geçmişti. İnsanlar sokaklarda dolastığı

halde hiç iş çıkmiyordu. Kimse, pabuçlarının tozunu aldirmek için bile

bir kuru harcamak niyetinde değildi.

Rio-Sao Paulo yolu üzerindeki direklerden birinin yanında durdum
ve incecik sesimle arada bir bagirmaya koyuldum:

Boyaci! Baylar bayanlar!

Boyaci, bayim! Boyaci! Yoksullarin Noel'ine yardım etmek için!

Bir zengin arabasi yakinimda durdu. Bundan yararlanip umutsuzca
bagirdim:

Bir iyilik yapin, Doktor. Yoksullarin Noel'ine yardım için!

Arabanin arkasinda oturan iyi giyimli bir kadinla çocuklar bana
bakiyor, beni seyrediyorlardı! Kadın acidi:

Zavalli küçük, ne kadar da ufak ve umutsuz. Ona bir şey ver,
Artur.

Ama adam beni kuskuyla süzdü.

Kurnaz serserinin teki, dedi.

Boyundan ve Noel'den yararlanıyor.

Yine de ona bir şey vermek istiyorum. Yaklas, küçük!

Çantasini açti ve camdan elini uzatti.

Hayir, tesekkür ederim, Bayan. Ben yalan söylemiyorum. Noel günü çalışmak için insanin gerçekten paraya gereksinme duymasi gerekir.

Sandigimi aldım, omuzuma astım ve ağır ağır yürüdüm. Bugün öfkelenecek gücüm bile yoktu. Derken, arabanın kapısı açıldı ve bir çocuk arkamdan kosmaya başladı. Bir yandan da,

Al, küçük! Annem yalancı olmadığına inandığını söylüyor! diye bağırıyordu.

Cebime besyüz reis koydu ve teşekkür etmemi beklemedi...

Uzaklasan motorun homurtusunu duydum.

Saat dördü geçmişti ve babamın gözleri bana acı çektirmeye devam ediyordu. Dönüş yolunu tuttum. Alacaklarım için bin reis yetmiyordu. Ama Açlık ve Yoksulluk Bakkaliyesinde bana belki bir indirim yaparlar ya da paranın üstünü başka bir gün ödememi kabul ederlerdi. Bir çitin dibinde dikkatimi bir şey çekti. Yırtık bir siyah çoraptı bu. Almak için eğildim. Elimde gerdim ve uzun uzun inceledim. İyi bir yılan olur bu diye düşünerek sandigima attım.

Sonra kendi kendime çattım: Baska bir gün. Bugün yapılmaz...

Villas-Boas'ların evine yaklaştım. Yapının çevresinde büyük bir bahçe vardı ve yerler betonu. Serginho güzel bir bisiklete binmiş, çiçek göbekleri arasında dolasiyordu.

Onu seyretmek için burnumu parmaklığa dayadım. Bisiklet kırmızıydı, sarı ve mavi çizgileri vardı. Madeni piril piril yanıyordu. Serginho beni gördü ve önümden gelip geçmeye koyuldu. Hızlı gidiyor, ani dönüşler yapıyor, frenlerini gıcirdatarak bisikleti durduruyordu.

Sonra yanıma yaklaştı.

Hosuna gitti mi? diye sordu.

Dünyanın en güzel bisikleti.

Kapıya gel, daha iyi görürsün.

Serginho, Totoca'yla aynı yastaydı, aynı sınıfta okuyordu. Kırmızı lastiklerle tutturulmuş beyaz çorap ve rugan pabuçlar giymisti. Çıplak ayaklarımdan utandım.

Rugan pabuçları öyle parlaktı ki, her şey üzerinde yansiyordu. Orada babamın bana bakan gözlerini bile görüyordum... İçimi çektim.

Nen var, Zeze? Bir garipsin, dedi.

Hiç. Yakından bisikletin daha da güzel. Noel armagani mi?

Evet. Daha rahat konuşmak için yere indi ve bahçe kapisini açti.

Öyle çok armagan geldi ki, aklın durur. Bir gramofon, üç elbise,
yiginla tarih kitabı, bir kutu boya kalemi; ayrıca bir koca kutu daha;
çesitli, oyunlarla dolu bir baska kutu, pervanesi dönen bir uçak; beyaz
yelkenli iki tekne...

Basımı egdim ve Totoca'nın dediği gibi, yalnız zengin kisileri seven
küçük İsa'yi düşündüm.

Nen var, Zeze?

Hiç.

Ya sen?.. Çok armagan aldın mı?

Karsilik veremeyip, almadigimi basımla belirttim.

Hiçbir şey almadın mı? Hiçbir şey?..

Bu yıl evde Noel kutlanmadı. Babam ıssız.

Olamaz bu. Kestane, fındık, sarap da yok muydu sofranızda?

Yalnızca Dindinha'nin pisirdiği saraplı ekmek ve kahve vardı.

Serginho düşüncelere daldı.

Zeze, seni davet etsem kabul eder misin?

Olup biteni anlamaya basliyordu. Ama yemek yemedigim halde çağrisini kabul etmek istemiyordum.

İçeri girelim. Annem sana bir tabak hazırlar. O kadar çok şey, öyle bol pasta var ki...

Göze alamadım. Son günlerde bazı kimselerce pek hirpalanmıstım; birkaç kez sağdan soldan su sözleri isitmıstım:

Sana kaç kez söyledim, bu sokak süprüntülerini eve doldurma diye!

Hayır, çok tesekkür ederim, diye yanıtladım Serginho'nun sorusunu.

Peki. Ya annemden, küçük kardesin için kestaneleri ve öbür şeyleri paket yapmasını istesem, götürür müsün?

Götüremem. Isimi bitirmem gerekiyor.

Tam o sırada, üzerinde oturduğum boyacı sandığını keşfetti.

Ama kimse Noel günü pabuç boyatmaz ki! diye bağırdı.

Bütün gün çalıştım ve topu topu bin reis kazandım, üstelik yarısı da sadaka. Daha ikiyüz reis kazanmam gerek.

Neden, Zeze?

Söyleyemem. Ama bunu kazanmak zorundayım.

Gülümsedi, cömert bir öneri gelmişti aklına:

Benim pabuçlarımı boyar misin? Sana bin reis veririm.

Bunu da yapamam. Dostlarımdan para almıyorum.

Ya zorla verirsem, yani bu ikiyüz reis'i ödünç verirsem?..

İlerde sana borcumu ödeyebilir miyim?

Nasıl istersen; bilye olarak da ödeyebilirsin.

Kabul ediyorum.

Elini cebine attı ve parayı uzattı.

Hiç üzülme, çok para aldım. Kumbaram agzına kadar dolu, dedi.

Elimi bisikletinin tekerleğinde gezdirdim.

Gerçekten çok güzel!

Biraz daha büyüüp bisiklete binmeyi öğrendiğinde, sana veririm
dolasırsın! Tamam mı?

Tamam.

Tabanları yağlayıp, boyacı sandigimi sangir sungur öttürerek Açlık
ve Yoksulluk Bakkaliesine kadar kostum. Kapanmış olmasından
korkarak fırtına gibi içeri daldım.

Su pahalı sigaralardan var mı? diye sordum. Parayı avucumda
gören adam iki paket çıkardı.

Sen içmeyeceksin, değil mi Zeze?

Ardından bir ses geldi:

Söyledigine bak! Bu yasta bir çocuk sigara içebilir mi?

Tanimazsin onu. Her şeyi yapabilecek bir afacandır o.

Babama alıyorum, dedim.

Sigara paketlerini evirip çevirirken büyük bir mutluluk duyuyordum.

Bunu mu alayım, bunu mu?

Sen bilirsin.

Babama bu Noel armağanını almak için bütün gün çalıştım.

Doğru mu, Zeze? Ya o sana ne aldı?

Hiçbir şey alamadı zavallı. Hala ıssız, biliyorsunuz.

Çok üzülmiş gibiydi, içerdeki herkes de susmuştu.

Siz olsanız hangisini seçerdiniz? diye sordum.

İkisi de iyidir. Bütün babalar da böyle bir armağan aldıklarına sevinirler.

Bana sunu sariverin, lütfen,

Sardi ama; paketi uzatirken garip bir hali vardı. Sanki bir şey söylemek istiyordu da beceremiyordu. Parayı verdim, gülümsedi.

Tesekkür ederim, Zeze, dedi.

İyi bayramlar, efendim!

Eve doğru kosmaya başladım.

Hava kararmıştı. Yalnızca mutfakta ışık yanıyordu. Herkes dışarıdaydı. Babamsa masa başına oturmuş, gözlerini duvara dikmişti. Dirsekleri, önündeki masaya dayalı, çenesi avuçlarının içindeydi.

Baba! diye seslendim.

Ne var yavrum?

Sesinde en ufak bir kırılganlık yoktu.

Bütün gün nerelerdedin?

Boyacı sandığımı gösterdim. Sonra bu ağır yükü yere koydum ve sigara paketini çıkarmak için elimi cebime soktum.

Bakin, baba, dedim. Size çok güzel bir sey aldım.

Onun bana neye mal oldugunu anlayarak gülümsedi.

Hosunuza gitti mi? En güzeliydi bu.

Sigara paketini açti, tütünü gülümseyerek kokladı, ama hiçbir sey söylemedi.

Bir sigara için baba!

Firina gidip kibrit getirdim, çaktım, dudaklarının arasındaki sigaraya yaklastırdım. İlk solukta hazır bulunmak için biraz uzaklastım. Ama ansizin içimde bir sey oldu. Kibriti yere attım. Solugumun kesildigini hissediyordum. İçten içe patliyordum sanki. Bütün gün bastırdığım o çok büyük acidan ötürü taa içimden patliyordum. Babama, sakallarla kaplı yüzüne, gözlerine baktım.

Baba... baba... diyebilirdim yalnızca. Ve hiçkırıklar sesimi bastırdı.

Adamcagız kollarını açti, beni göğsünde sevgiyle sikti.

Aglama yavrum, dedi.

Hep böyle duygulu bir çocuk olarak kalacaksın, pek çok aglama fırsatı bulacaksın hayatta.

Istemiyordum, babacigim. Öyle demek... istemiyordum.

Biliyorum, biliyorum. Aslında haklı olduğun için kızmadım.

Beni bir süre kucagında salladı.

Sonra basımı kaldırdı, yakınındaki bir bezle yüzümü sildi.

Iste, daha iyi oldu şimdi.

Ellerimi kaldırdım ve yüzünü oksadım. Yerlerine yerleştirmek ve bir daha o kadar büyük olmamalarını sağlamak için parmaklarımı hafifçe gözlerinde gezdirdim.

Bunu yapmazsam, bu gözlerin beni hayat boyu izlemesinden korkuyordum.

Hadi, sigaramı bitirmeme izin ver, dedi.

Bense, o boguk sesimle hala kekeleyordum:

Biliyor musunuz, baba; beni dövmek istediğinizde bir daha hiç karşı gelmeyeceğim size... Beni istediğiniz kadar dövebilirsiniz...

Peki, Zeze, peki.

Kucagından usulca yere bıraktı. Benimle birlikte son hiçkiriklerimi da. Ve dolaptan bir tabak çıkardı.

Gloria sana biraz meyve salatası ayırmıştı... Ama tabaktakiler bir türlü boğazımdan geçmiyordu. Oturdu ve kasıkla azar azar alıp bana yedirdi.

Artık bitti yavrum, bitti değil mi?

Basımla evetledim, yine de ilk kasıklar tuzluydu. Gözlerimden akan son yaşlar durmak bilmiyordu. Yeni ev, yeni bir hayat ve basit umutlar, basit umutlar.

Yasadığımız sıcak gün gibi keyifliydim. Arabada sürücü Bay Aristides'le yardımcısının arasına tünemistim. Eğri büğrü sokaktan çıkıp Rio-Sao Paulo yoluna saptığımızda harika bir şey oldu. At arabası yağ gibi kaymaya başladı. Büyük bir keyifti bu. Derken, yanımızdan güzel bir otomobil geçti.

Iste, Portekizli Manuel Valadares'in arabası, dediler.

Kanal sokağının kösesini geçeceğimiz an uzaktan gelen bir düdük sesi sabahın sessizliğini doldurdu.

Isitiyor musunuz, Bay Aristides, dedim.

Bakin, Mangaratiba! (O yörede çalışan tren)

Sen de her şeyi biliyorsun, ha?

Düdük sesinden tanıyorum.

Atların toynakları yolda `lak lak' ediyordu. Baska ses yoktu ortalıkta.

Arabanın pek yeni olmadığını farkettim. Üstelik oldukça da eskiydi.

Ama sağlam ve kullanışlı görünüyordu. İki gidiste bütün pilimizi
pirtimizi taşıyabilecektik. Esek pek güçlü değil gibiydi. Ama ben
arabacının gönlünü almaya karar verdim.

Güzel bir arabanız var, Bay Aristides, dedim.

İs görece kadar.

Esek de güzel. Adı ne?

Çingene.

Cani konuşmak istemiyordu.

Bugün benim için büyük bir gün, dedim.

İlk olarak arabaya biniyorum; yolda Portekizli'nin otomobiline rastladım ve Mangaratiba'nin düdüğü sesini isittim. Sessizlik. Bay Aristides! Mangaratiba, Brezilya'nin en önemli treni mi?

Hayır. Yalnızca bu hatta çalışan en önemli tren.

Çabalarım bosunaydı. Bazan büyük insanları anlamak ne güç oluyordu!

Evin önüne vardığımızda ona anahtarı verdim ve dostça davranmaya çalıştım.

Size yardım etmemi ister misiniz?

Ayak altında dolasmazsan bize daha çok yardım etmiş olursun.

Git oyna, yola çıkacağımız zaman sana haber veririm. Fırsatı kaçırmadım, yürüdüm.

Minguinho, artık hep birbirimizin yakınında yaşayacağız, diye söyleniyordum.

Seni öyle güzelleştireceğim ki, hiçbir ağaç seninle boy ölçüsemeyecek. Biliyor musun, Minguinho; bugün çok rahat ve büyük bir arabada yolculuk ettim. Filmlerde görülen posta arabaları

gibiydi. Bak, bundan böyle bütün öğrendiklerimi gelip sana anlatacağım, tamam mı?

İrmagin yüksek otlarına yaklaştım, kirlı suyun akısını seyrettim.

Geçen gün ırmagin adını söylemişlerdi, neydi o?

Amazon.

Tamam. Amazon. Taa ilerde aşağıda ırmak vahşi kızıl derililerin kayıklarıyla dolu olmalı; değil mi Minguinho?

Kes sesini. Kuskusuz öyle olmalı.

Daha konuşmaya yeni başlamıştık ki, Bay Aristides kapıyı kapıyor ve bana sesleniyordu:

Kalıyor musun, yoksa bizimle mi geliyorsun?

Kalacağım. Annem ve ablalarım yola çıkmış olmalı.

Ve sağda solda ne varsa denetlemeye devam ettim. Başlangıçta, utançlıktan ya da komsular üzerinde iyi bir izlenim yaratmak istediğimden, akıllı uslu davranıyordum.

Ama bir öğleden sonra, siyah çorabi anımsayıverdim. Hemen

çevresine ip doladım ve burnunu kestim. Ayak sokulan yerine uzun bir uçurtma ipi bağladım. Uzaktan, yavaşça çekildiğinde yilana benziyordu ve karanlıkta müthiş bir etki yapacaktı.

Aksam herkes kendi işiyle uğraşmaya başlamıştı. Yeni ev, içinde bulunduğumuz ruh halini değiştirmiş gibiydi. Aramızda uzun süreden beri görülmeyen bir nese sürüp gidiyordu. Kimildamadan bahçe kapısının yanında bekledim. Sokak, direklere asılı lambalarla aydınlatılmıştı, ama ışık yetersizdi. Yüksek sütleğen kümeleri geniş gölgeler oluşturunca. Fabrikada fazla mesai yapan birileri olmalıydı. Ama mesai, genellikle saat sekizi pek geçmezdi; hele dokuzu hiç. Bir süre bu işyerini düşündüm. Orayı sevmiyordum. Sabah insanın içini kasvetle dolduran düdüğü saat beste daha da iğrenç geliyordu. Orası her gün insanları yutan, akşam olunca da çok yorulmuş insanlar kusan bir canavardı.

Babama yaptığından ötürü Bay Scottfield'i sevmiyordum. Dikkat! Bir kadın geliyordu. Koltuğunun altında bir semsiye, elinde çantası vardı. Yolun üstünde tıkırdayan tahta pabuçlarının sesi bile duyuluyordu.

Kosup kapının ardına gizlendim ve yilani oynatmayı denedim. Bana boyun eğdi. Kusursuzdu. Bunun üzerine olduğum yerde iyice büzüldüm. İpin ucunu sıkıca tutup çitin gölgesinde kayboldum. Tahta pabuçlar yaklaşıyor, yaklaşıyordu; biraz daha ve

hop! Yılanın ipini çekmeye koyuldum. Yolun ortasında yavaşça kaydı.

Dogrusu bunu beklemiyordum. Kadın bütün sokagi ayaga kaldıran korkunç bir çiglik attı. Çantasiyla semsiyesini havaya fırlattı, çigligi kesmeden ellerini karnına götürdü.

Imdat! İmdat! Bir yılan! Kosun! Yardıma kosun!..

Kapılar açıldı, ben her şeyi yüzüstü bırakıp eve kostum, mutfaga daldım. Acele, çamasır sepetini açtım, kapagi üzerime kapayarak içine gizlendim. Heyecandan yüregim çarparak kadının çigliklerini dinliyordum.

Ah! Tanrım! Altı aylık çocuğumu düşüreceğim!

O an yalnız ürkmekle kalmadım, titremeye de başladım. Komsular kadını içeri aldılar, ağlaması ve iniltileri sürüyordu...

Dayanamıyorum, dayanamıyorum, hele her şeyden çok korktuğum bir yılanla karşılaşmak beni bitirdi.

Biraz portakal çiçeği suyu için. Yatistirir. Sakin olun. Erkekler ellerinde sopalarla, baltalarla, fenerlerle yılanın ardına düstüler.

Paçavradan bir yılan ugruna ne de çok samata kopmustu! Ama isin en kötü yani, evdekilerin de, yani Jandira, annem ve Lala'nin da olay yerine gitmeleriydi.

Yılan milan degil bu. Bakin! Eski bir çorap; diyordu herkes.

Korkudan yilani geri çekmeyi unutmustum. Hapi yuttugum açıkça ortadaydi.

Yılanin ardından ip geliyor ve ucu bahçeye kadar ulasiyordu. Çok iyi tanidigim üç ses ayni anda bagirdi:

O yapti.

Artik kovalanan yılan degildi. Bütün yatakların altına baktılar. Bir şey bulamadılar. Yanımdan geçtiler, hiç soluk almiyordum. Disari çikip kulübenin çevresini arastirdılar.

Jandira'nin aklına bir şey gelmisti olacakti.

Sanirim buldum yerini! diye bagirdi.

Çamasir sepetinin kapagini kaldirdi ve kulaklarima yapisip beni yemek odasına sürükledi. Bu kez annem kötü dövdü beni. Terlik kalkti indi, kalkti indi. Aciyi hafifletmek ve elini üzerimden çekmesini sağlamak için bagirmam gerekti. Ama, o daha çok bagirdi:

Basbelasi! Insanın alti ay karnında çocuk tasimasinin ne güç oldugunu bilmiyorsun tabii!

Lala alayli alayli cümleyi yorumladı:

Bu sokagin açilis törenini yapmak için oldukça bekledi dogrusu!

Simdi yataga haylaz!

Acıyan yerimi ovusturarak disari çıktım, yüzükoyun yataga uzandım. Babamin kagit oynamaya gitmesi büyük talihti dogrusu. Son gözyasi damlasini da içime akitarak ve en iyi dayak ilacinin yatak oldugunu düşünerek karanlikta öylece yattım.

Ertesi sabah erken kalktim. Yapacak çok önemli iki isim vardı: Önce kimseye farketirmeden ortaliga bir gözetmek. Yılan hala yerindeyse alacak ve gömlegimin içine sokacaktım. Bana daha baska zamanlarda gerekli olabilirdi. Ama yoktu yerinde. Yılana bu kadar benzeyen baska bir çorap bulmak da güçtü.

Geri döndüm ve Dindinha'larin yolunu tuttum. Edmundo Dayıyla konusmam gerekiyordu.

Yasadigi emekli hayatina göre vaktin daha erken oldugunu düşünerek içeri girdim. Tombala oynamak, kendi deyimiyle biraz eğlenmek ve gazete almak için disari çıkma zamani degildi onun için. Gerçekten de odada oturmus, yeni bir iskambil fali açıyordu.

Günaydin, Dayicigim! dedim.

Karsilik vermedi. Duymamis gibi davraniyordu. Bizim evde herkes, konusma kendisini ilgilendirmediğinde onun böyle davrandigini söylerdi.

Ama bana karsi davranisinda böyle bir sey söz konusu degildi. Hem (bu deyimini ne kadar da çok seviyordum ayrıca) bana karsi hiçbir zaman tam sagir olmazdi. Gömleginin kolunu çektim ve bir kez daha, siyah beyaz kareli pantolon askisinin gerçekten güzel oldugunu düşündüm.

Ha! Sen misin? derken, beni yeni görmüs gibi yapıyordu.

Bu falin adi nedir, Dayicigim?

Saat.

Çok güzel bir ad.

Bütün iskambil kagitlarini öğrenmistim. Ama valeleri pek sevmiyordum. Nedendir bilmem, kralin usagi gibi bir görünüşleri vardı!

Biliyor musunuz, Dayicigim; sizinle bir is konusmaya geldim.

Dur da su elimdekini bitireyim. Sonra konusuruz, dedi.

Yine de kagitlari çabucak karistirdi!

Çikti mi?

Hayir. Kartlari topladi ve bir kenara koydu.

Peki, Zeze, dedi.

Bu is bir para isiyse eger. -parmaklarini birbirine sürtüp bir isar et yapti-bende metelik yok.

Bilye almak için bes kuruşuk da mi yok? Güldü.

Belki bes kuruşuk vardır, bakalım!

Elini cebine atacakti ki, onu durdurdum.

Saka ediyordum, Dayicigim; isimin parayla ilgisi yok.

Nedir öyleyse?

Gelismis olmamin onu çok keyiflendirdigini yardım görmeden okuma öğrendigimden beri aramızın çok düzeldigini hissediyordum.

Çok daha önemli bir şey öğrenmek istiyordum. Sarki söylemeden sarki söyleyebilir misiniz?

Anlamadım.

Söyle. Ve Casinha Pequena'dan bir bölüm söyledim.

İyi ama, şimdi sarki söylemiyor musun?

Tamam. Aynı şeyi sesimi çıkarmadan, içimden de yapabilirim. Saflığım onu güldürdü, ama sözü nereye getirmek istediğimi bilmiyordu. Sorun şu, Dayıçığım: Çok küçükken, içimde sarki söyleyen biri kus olduğunu, sarkiyi onun söylediğini sanırdım.

Eh, insanın böyle bir kusa sahip olması harika bir şey.

Anlamadınız. Artık kusuma pek inanmıyorum. Ancak içimden konuştugum ve kendi içimi gördüğüm zaman oldu bu değişiklik.

Durumu kavradı ve saskinliğime güldü: Açıklayayım, Zeze. Bu değişimin ne olduğunu biliyor musun? Büyümektesin demektir. İnsan büyüdü mü böyle olur. Yani bilinçlenir. İçindeki, o konuşan ve gören şeye bilinç denir. Yakında sahip olacağını söylediğim o şey'e bir gün insani götüren de bilincidir.

Olgunluk çağına mi?

Güzel, iyi aklında tutmussun. İşte o geldi mi, olağanüstü bir şey olur. Bilinç büyür, büyür ve basimizla yüregimizi doldurur: Gözlerimizde ve yaptığımız her şeyde kendini gösterir.

Anlıyorum. Ya kus?

Kus, Ulu Tanrı tarafından küçük çocukların, nesnelere keşfetmelerine yardımcı olmak için yaratılmıştır. Gereği kalmayınca, çocuk, kusu Ulu Tanrı'ya geri verir. Ulu Tanrı da kusu, senin gibi akıllı olan başka bir çocuğun içine yerleştirir. Güzel, değil mi?

Güldüm, bilincim olduğu için mutluydum.

Evet. Artık ben gidiyorum, dedim.

Ya para?

Bugün istemem. Çok isim var.

Bütün bunları yeniden düşünerek sokaga çıktım. Çok üzücü bir olayı anımsadım: Totoca'nın çok güzel bir iskete kusu vardı. Totoca taze dari verdiğinde, yavaşça parmagına tırmanırdı. Kapıyı açık da bırakabiliydik, hiç kaçmazdı. Bir gün, Totoca onu dışarıda, kızgın

günesin altında unuttu. Ve yakici sicak, kusu öldürdü. Zavallicigi
avuçlarında sikan Totoca gözlerimin önünde, ölü hayvani yanagina
dayamis agliyor, agliyordu.

Bir daha hiç kusum olmayacak, diyordu.

Hiç, hiç.

Yanındaydim, ona söyle dedim:

Benim de Totoca, benim de bir daha hiç kusum olmayacak.

Dogruca sekerportakalinin yanina gittim. Xururuca, bir sey
yapacagiz.

Nasil bir sey?

Birlikte biraz bekleyecegiz.

Kabul.

Oturdum, basimi onun ciliz gövdesine yasladim.

Neyi bekleyecegiz, Zeze?

Gökyüzünden güzel bir bulutun geçmesini.

Ne yapacağız onu görünce?

Kusumu bırakacağım.

Evet, artık ona gerek kalmadı. Gökyüzüne baktım.

Iste su, Minguinho, dedim ve ayağa kalktım. Çok duygulanmıstım.

Gömlegimin önünü açtım.

Bak, Minguinho.

Kusumun, ciliz göğsümden koptuğunu hissettim.

Uç, küçük kusum, yükseklerle uç. Uç da Tanrı'nın parmagına kon.

Tanrı seni başka bir küçük çocuga yollayacak. Benim için sarki söylediğin gibi onun için de söyleyeceksin. Hoşçakal, benim güzel kusum!

İçimde büyük bir boşluk hissettim.

Bak, Zeze. Bulutun parmagına kondu.

Gördüm.

Basimi Minguinho'nun göğsüne dayadım ve bulutun uzaklasisini
seyrettim.

Ona hiçbir zaman kötü davranmadım.

Basimi dala doğru çevirdim.

Xururuca!

Ne var?

Ağlamak kötü bir şey mi?

Ağlamak hiçbir zaman kötü değildir, budala. Neden sordun?

Bilmiyorum. Bir türlü alısamadım. Sanki yüregim boş bir kafes...

Gloria beni erkenden çağırmıstı.

Göster tırnaklarını! dedi. Ellerimi uzattım, begendi.

Şimdi de kulaklarını...

Ve kulaklarımı gördükten sonra:

Ah Zeze, diye söylendi.

Muslugun basına götürdü beni, bir bez islatip iyice sabunlayarak
kırımı pasımı temizledi.

Savaşçı bir Pinage kızilderilisi olduğunu söylüyorsun ama, bu kadar
pis gezen birini görmedim ömrümde. Kos çabuk. Pabuçlarını giy, ben
de sana temiz giysiler getireyim.

Çekmecemi karıstırmaya koyuldu. Çok uğraştı. Ama karıstırdıkça ise
yarar bir şey, bulması güçleşiyordu. Bütün pantolonlarım eskilikten ya
delik desikti, ya da örülmüş ve yamanmış durumdaydı.

Kimseyi yanıltamazsın. Ne korkunç bir çocuk olduğunu anlamak
için bu çekmeceyi açmak yeterli. Sunu giy, en eli yüzü düzgün olanı
bu, dedi.

Ve harika bir kesifte bulunmak üzere yola çıktık. Okula varmistik.
Bir yığın insan çocuklarını yazdırmaya getiriyordu.

Uslu dur ve sana söylediğimi unutma, Zeze!

Birbirlerini seyreden çocuklarla dolu bir salonda oturuyorduk.
Sonunda sıra bize geldi ve müdire hanımın odasına girdik.

Küçük kardesiniz mi?

Evet efendim. Annem kentte alistigi için gelememi.

Kadin bana dikkatle bakti, gözlerini çok iri ve kapkara gösteren kocaman gözlükleri vardı. Isin gln yani, erkek gibi biyikli olusuydu. Bu yüzden müdire olmustu herhalde.

Çok kk dekil mi? diye sordu ablama.

Yasina göre kavruk. Ama okuma biliyor.

Kaç yasindasin, kk?

Yirmi alti subatta alti yasinda olacagim efendim.

Güzel. Fisini dolduracagiz. nce ana ve baba adi.

Gloria, babamin adini ve soyadini söyledi. Sira anneme gelince, yalnız söyle dedi:

Estefania de Vancoscelos.

Dayanamadim ve sessiz durmam gerektiğini unuttum:

Estefania Pinage de Vasconcelos.

Nasil?

Gloria, kızarmisti.

Pinage! diye yineledim. Annem bir kızilderili ailesindedir.

Bununla göğsüm kabariyordu, çünkü okulda Kızilderili adi tasiyan tek çocuk ben olmalıydım: Sonra Gloria, bir kagit imzaladi ve hareketsiz, kararsiz durdu.

Baska bir sey var mi, kizim?

Okul giysisini sormak istiyordum... Babam issiz, çok yoksuluz.

Müdire hanimin, boyumu posumu incelemek için dönmemi söylemesi ve aynı anda yamaları görmesiyle bu sözler dogrulandi. Bir kagidin üzerine bir numara yazdi kadın ve gidip Bayan Eulalia'yi görmemizi söyledi.

Bayan Eulalia da boyumun kisaligina pek sasti. Elindeki en küçük okul giysisi bile pantolon giymis bir civciv görünüsü veriyordu bana.

Elimdeki tek giysi bu, dedi. Ama bu bile çok büyük geldi. Ne minik çocuk.

Götürüp kısaltırım, dedi ablam.

Bu armagandan ötürü sevinç içinde evin yolunu tuttum. Beni yepyeni okul giysisiyle görünce, Minguinho'nun ne kadar sasiracagini gözümün önüne getiriyordum.

Ona her gün her şeyi anlatıyordum. Neyin nasıl olduğunu, nasıl olmadığını:

Büyük bir çan çalıyorlar. Ama kilise çanı kadar büyük değil. Anlıyorsun, değil mi? Herkes avluya giriyor ve öğretmenin bulunduğu yeri arıyor. Öğretmen bizi dörder dörder siraya diziyor; koyunlar gibi sınıfa giriyoruz. Kapagi açılıp kapanan bir siraya oturuyor, elimizdekileri içine koyuyoruz. Öğretmen, iyi bir Brezilyalı ve iyi bir yurtsever olmak için ülkemizin ulusal marsini öğrenmemiz gerektiğini söylediğinden, yığınla mars öğrenmek zorundayım. Ulusal marsi öğrendiğimde sana da söyleyeceğim, tamam mı Minguinho?

Ve yenilikler birbirini izledi. Kavgalar da. Her şeyin yepyeni olduğu bir dünyadaki kesifler...

Küçük, bu çiçekle nereye gidiyorsun? dedim. Çok sekerdi, elinde kitabıyla defterini tutuyordu ve iki minik saç örgüsü vardı.

Öğretmenime götürüyorum, dedi.

Neden?

Çünkü çiçekleri seviyor. Ve bütün çalışkan öğrenciler öğretmenlerine çiçek getiriyorlar.

Erkek çocuklar da getirebilir mi?

Öğretmenlerini seviyorlarsa, evet.

Ya! demek öyle!

Evet. Kimsenin, öğretmenimiz Bayan Cecilia Paim'e çiçek getirdiği yoktu. Çirkin olduğu için getirmiyorlardı herhalde. Gözünün üzerinde o leke olmasa belki bu kadar çirkin görünmeyecekti. Ama paydos zili çalıp bahçeye çıktığımızda, pastaneden kırmalı börek almam için arasına bana para veren tek insandı o.

Öbür sınıflara baktım: her masanın üstündeki bardakta çiçek vardı.

Bir tek bizim sınıftaki bardak boş duruyordu. Ama en büyük serüvenim su oldu:

Biliyor musun, Minguinho; bugün yarasa oldum.

Su bana sözünü ettiğin, gelip sizinle oturması gereken Luciano gibi mi?

Hayir; aptal. Bir arabanin arkasinda yarasalik yaptim. Okulun önünden bir otomobilin geçmesini beklersin, sonra kosup arkasındaki yedek tekerlege yapirsin. Ve gidersin arabayla, harika bir sey. Bir kavsaga gelince, karsidan baska araba gelip gelmedigini anlamak için egilip bakarsin, sonra soför yavasladiginda atlarsin. Ama atlarken çok dikkat etmelisin. Hizli atlarsan kendini kiçüstü yerde bulursun çünkü. Kollarinin derisi de yüzülür.

Sinifta ve bahçede olup bitenleri ona anlatarak gevezelik ediyordum: Okuma dersinde, öğretmenimiz Bayan Cecilla Paim'in, benim için söylediklerini anlattigimda nasil gururla dikildigini görmek gerekir. Öğretmene göre en iyi okuyan bendim. En iyi telaffuz bendeydi çünkü. Bu telaffuz sorunu kafami kurcaliyordu. İlk fırsatta telaffuzumun gerçekten iyi olup olmadigini Edmundo Dayiya sormaya karar verdim.

Biz yine yarasa olusuma dönelim: Daha iyi anlatabilmek için, bunun senin dalina binmek kadar zevkli oldugunu söyleyeyim.

Ama benim dalima bindiginde tehlike yok.

Tehlike yok mu? Ya Bati'daki ovalarda dörtlü deli gibi kostugum zaman?.. Yaban öküzü ya da bizon avina çıktigimizda hani, unuttun mu? Hakli oldugumu kabul etmek zorunda kaldi Minguinho. Çünkü

benimle tartismaya girdiginde son sözü söylemeyi bir türlü basaramazdi.

Ama bir araba var, Minguinho. Bir araba var ki, hiç kimse arkasina atlamak yürekliligini gösteremedi. Hangisi biliyor musun? Portekizli Manuel Valadares'in büyük arabasi. Hiç, Manuel Valadares kadar çirkin bir ad isittin mi?

Evet, çirkin bir ad. Ama ben bu konuda bir sey düşünüyorum.

Ne düşündüğünü bilmediğimi mi sanıyorsun? Biliyorum, Minguinho; ama simdi sirasi degil. Birak biraz da idman yapayim...
Sonra denerim.

Ve günler büyük bir mutluluk içinde geçiyordu. Bir sabah, elimde öğretmenime götürdüğüm çiçekle sinifa girdim. Çok duygulandi, bana bir centilmen oldugumu söyledi.

Ne demek bu biliyor musun, Minguinho?

Centilmen, çok iyi yetistirilmis erkege denir, tıpkı bir prens gibi.

Her geçen gün sınıftan biraz daha zevk alıyor ve daha çok çalışıyordum. Kimse okulda benden yakınmiyordu. Gloria, küçük seytanımı çekmeceye kilitledigimi ve okulda baska bir çocuk oldugumu söylüyordu.

Sence bu dogru mu, Minguinho?

Elbette dogru.

Öyleyse, sana anlatmaya karar verdiğim sirri anlatmayacağım.

Asagılanmis gibi yanından uzaklastım. Ama o hiç kaygılanmadı, çünkü suratsızlığımın uzun sürmeyeceğini biliyordu. Sir o aksam ortaya çıkacaktı, yüregim korkuyla çarpıyordu. Sonunda fabrikanin düdüğü çaldı ve işçiler disari çıktı. Yazın, günler, hava kararana dek bitmek bilmiyordu. Aksam yemeginin vakti bile bu yüzden bir türlü gelmiyordu. Kapıda durup çevremde görünen her seye bakıyordum; o sirada ne yilani düşünüyordum, ne de baska bir seyi. Oturmus annemi bekliyordum yalnızca. Jandira, sonunda bu ise sasti ve ham meyve yiyip karnimi mi agrittigimi sordu. O sirada annemin karaltisi yolun kösesinde belirdi. Gerçekten oydu gelen. Dünyada kimse ona benzemezdi. Yerimden fırladım ve ona dogru kostum.

Iyi aksamlar, annecğim!

Elini öptüm. Yolun isiklari ölgün olduğu halde yüzünün yorgunluktan çöktüğünü görüyordum.

Bugün çok mu çalıştiniz, annecğim?

Çok, yavrum. Makinelerin basında öldürtücü bir sıcak vardı.

Çantanızı bana verin, tasiyayım.

İçinde bos yemek kabi bulunan çantayı yükledim.

Bugün çok yaramazlık yaptın mı?

Yapmadım sayılır, anneciğim.

Neden beni bekledin? Arastırıyordu.

Anneciğim, beni birazcık olsun seviyorsunuz, değil mi?

Ötekileri sevdiğim gibi seni de seviyorum. Neden sordun?

Nardinho'yu tanıyorsunuz, değil mi? Topal Ördek'in yegenini?

Güldü:

Hatırladım onu, dedi.

Biliyor musunuz, annesi ona çok güzel bir giysi dikmiş. Beyaz seriti de olan yeşil bir giysi. İçinde boyuna kadar iliklenen bir de yelegi var. Ama Nardinho'ya dar geliyor. Giysisini verebileceği bir karesi de

yok. Satmak istedigini söyledi... Bana alir misin?

Ah, yavrum! Zaten geçinmekte güçlük çekiyoruz.

Ama parasini iki taksitte ödemek mümkün. Pahali da degil. Dikis parasi almıyor adam.

Elbiseci Jacob'un sözlerini yineliyordum. Annem sesini ikarmiyordu.

Annecigim, sinifimin en alışkan ocuguyum. Öğretmen, basari armagani alacagimi söyledi... Siz de o giysiyi bana alin. Ne zamandır yeni bir giysim olmadı.

Suskunlugu beni korkutmaya basliyordu.

Anliyor musun, annecigim, bunu alamazsam hiçbir zaman sair giysim olmayacak. Lala da, elinde kalan ipek parçasından bana kocaman düğümlü bir boyunbagi yapacakmis.

Peki yavrum. Bir hafta boyunca geceleri de alışip o giysiyi sana alacagim.

Elini öptüm ve yanagim eline dayali, eve kadar yürüdük. Böyle edindim sair giysimi. O kadar güzel olmustum ki, Edmundo Dayi

resmimi çektirmeye götürdü.

Okul. iek. iek. Okul...

Godofredo bizim sinifa girene kadar isler yolunda gitti. Dersi yarida kestigi için özür diledi ve Bayan Cecilia Paim'le konustu. Yalnizca bardaktaki iegi gsterdigini biliyorum. Sonra arkasini döndü ve ikti.

gretmen zgn bakislarla beni süzdü. Dersin bitiminde de beni agirdi.

Sana bir sey söylemek istiyorum, Zeze. Biraz bekle.

antasini yerlestirmesi bitmek bilmiyordu. Benimle konusmayi hiç istemedigi ve biraz yreklenmeye alistigi belliydi. Sonunda kararini verdi:

Godofredo senin hakkında çok kötü bir sey anlatti, Zeze.

Dogru mu?

Basimla evetledim. iek konusunda mi? Dogrudur efendim.

Nasil yaptin?

Erken kalkiyorum ve Serginho'nun bahçesinin oradan geçiyorum.

Bahçe kapisi aralık olduğundan hemen içeri girip bir çiçek çalıyorum.

Ama o kadar çok çiçek var ki; farkedilmez.

Evet, ama bu yine de doğru bir şey değil. Yapmaman gerekir. Bir soygun yapmıyorsun elbette, ama yine de küçük çapta bir hirsizlik sayılır.

Hayır, bayan Cecilia. Yeryüzü, Ulu Tanrı'nındır, değil mi?

Yeryüzündeki her şey de Ulu Tanrı'nındır öyleyse. O zaman, çiçekler de...

Mantığım karsisinde ağzı açık kaldı.

Baska türlü yapamazdım efendim. Evde çiçek yok. Disarda da çok pahalı... Masanızın üzerindeki bardağın hep boş durmasını istemiyordum.

İçini çekti.

Arasıra bana kremalı börek almam için para veriyorsunuz, değil mi?

Sana her gün para verebilirim. Ama sen...

Sizden her gün para alamam.

Neden?

Çünkü kahvaltı edecek parası olmayan başka çocuklar da var.

Cebinden mendilini çıkardı ve kaçamak bir hareketle gözlerinde gezdirdi.

Corujinha'yi tanır mısınız?

Kim bu Corujinha?

Benim boyumdaki küçük zenci kız. Annesi saçını bir lastikle arkada toplayip at kuyruğu gibi sallandırır.

Anladım. Dorotilia mi?

Evet efendim. Dorotilia benden de yoksul. Zenci ve çok yoksul olduğu için öbür çocuklar onunla oynamayı sevmiyorlar. O da hep bir kösedede oturuyor. Bana aldığınız böreği onunla paylaşıyorum.

Bu kez, mendili uzun süre burnunda tuttu.

Arasıra, parayı bana verecek yerde ona verebilirsiniz. Annesi çamasırcı ve on bir çocuğu var, hepsi de küçük. Anneannem Dindinha, biraz yardım olsun diye ona her cumartesi günü kara fasulye ve pirinç verir. Annem de, sahip olduğum en az şeyi bile

benden yoksul olanlarla bölüsmeyi bana öğrettiginden, böregimi onunla paylaşıyorum.

Gözyasları yanaklarından aşağı akıyordu.

Sizi ağlatmak istemiyordum. Bir daha çiçek çalmayacağıma, şimdikinden de çalışkan olacağıma söz veriyorum.

Sorun bu değil, Zeze. Gel söyle!

Ellerimi avuçlarına aldı.

Bana söz vereceksin, senden bir şey isteyeceğim. Çünkü essiz bir yüreğin var Zeze.

Söz veriyorum, ama aldatmak da istemem. Essiz bir yüreğim yok. Evdeki durumumu bilmediğinizden böyle konuşuyorsunuz.

Hiç önemli değil. Bana göre sende essiz bir yürek var. Bundan sonra çiçek getirmeni istemiyorum. Sana özellikle çiçek verirlerse başka. Söz mü?

Söz. Ama bardak ne olacak? Hep boş mu kalacak?

Bu bardak bir daha boş kalmayacak. Ona baktığımda, içinde hep

yeryüzünün en güzel çiçeğini göreceğim ve bu çiçeği bana en iyi öğrencim verdi diye düşüneceğim. Tamam mı?

Simdi gülüyordu. Elimi bıraktı ve tatlilikla:

Artık gidebilirsin altın yürekli çocuk, dedi.

Öldüğünü görmek istiyorum bir zindanda

Okulda öğrenilen ilk şey, en yararlı şey, haftanın günleriydi.

Haftanın günlerini öğrendiğim için, onun da salı günleri geldiğini biliyordum. Daha sonra, iki salıda bir garin öbür yanındaki sokaklara gittiğini, ertesi hafta da bizim oralara geldiğini keşfettim. Bu nedenle, o salı okulu astım. Totoca'nın durumu öğrenmesini istemiyordum; yoksa, evdekilere bir şey söylemesin diye ona bilye almak zorunda kalacaktım.

Vakit daha erken olduğundan ve ancak kilisenin saati dokuzu çaldığı zaman görüneceği için sokaklarda amaçsız dolardım.

Önce kilisede mola verdim ve heykellere gözattım. Bu hareketsiz, mumlarla çevrili yapılardan korkuyordum. Mum alevleri boşlukta titreyiyor, aziz görüntülerini de titretiyordu: Bir aziz olmanın ve böyle hep hareketsiz durmanın hoş bir şey olup olmadığını düşünüyordum.

Kutsal esyanın bulunduğu yere girdim. Bay Zacarias, samdanlardaki erimis mumları çıkarıp yenilerini yerleştirmeye çalışıyordu. Yanıp

sonuna gelen mum parçalarını masanın üzerinde topluyordu.

Günaydın, Bay Zacarias, dedim.

Durdu, gözlüğünü burnunun ucuna itti, geri döndü ve karşılık verdi:

Günaydın, yavrum.

Size yardım etmemi ister misiniz?

Bir yandan da gözlerimle mum parçalarını yiyordum.

Ortalığı altüst etmek için herhalde, diye mirildandı.

Bugün okula gitmedin mi?

Gittim. Öğretmen gelmedi. Disi ağrıyormuş.

Yaa!

Gözlüğünü yeniden burnunun ucuna itip bir daha döndü.

Kaç yaşındasın küçüğüm?

Bes. Hayır altı. Hayır, altı değil, bes.

Canim, bes mi, alti mi?

Okulu düşünüp yalan attim:

Alti.

Eh, alti yasinda olduguna göre din dersi çagina gelmissin.

Din dersine girebilir miyim?

Neden giremeysin? Persembe günü öğleden sonra saat üçte gelmen yeterli. Bunu istiyor musun?

Belli olmaz. Birkaç erimis mum parçasi vererseniz gelirim.

Neden istiyorsun mum parçalarını?

Seytan kulagima bir sey fisildamisti. Bir yalan daha attim:

Uçurtmamın ipine sürmek için. Mum, ipi sağlamlastiriyor.

Öyleyse al hepsini.

Erimis mumları topladım, defterlerim ve kitaplarımla birlikte çantama koydum. Göklerde uçuyordum.

Çok tesekkür ederim, Bay Zacarias.

Unutma ha! Persembe günü.

Kosarak çıktım. Vakit erken olduğundan, düşündüğüm işi yapacak zamanım vardı. Gazinonun kapisına kostüm, kimseler görünmüyordu. Karsiya geçtim, küçük mum parçalarını büyük bir telaşla kaldırım taşlarına sürttüm.

Sonra yine kosarak karsiya geçtim ve gazinonun kapalı kapılarından birinin önüne oturup bekledim. İlk kez kimin kayacağını görmek istiyordum.

Bekleye bekleye umudum kırılmış gibiydi. Birden korkunç bir şey oldu. Kalbim yerinden fırlayıverdi. Nanzeazena'nın annesi Bayan Corinha, basında bir yemeni ve elinde bir kitapla evden çıkmış kiliseye doğru gidiyordu.

Tanrım! Piyango çıka çıka ona, annemin bir arkadaşına çikiyordu demek! Nanzeazena, Gloria'nın da arkadaşiydi üstelik! Ona bakacak cesaretim yoktu. Tabanları yağladım ve yolun kösesine kadar kostüm, geriye bir gözetmek için durduğumda, kadıncagiz yere yuvarlanmış haykırıyordu. Bir yerini kırıp kırmadığını anlamak isteyen sürüyle insan çevresini sarmıştı. Ama bağırmasından ve sesinin tonundan,

yalnizca biraz caninin yandigi belliydi.

Buralarda dolasan, küstah yumurcaklar yapmistir! diyordu biri.

Rahat bir soluk aldım. Ama arkamdan doğru bir elin çantama yapistigini hissedince bu rahatlık kalmadı.

Bu işi sen yaptın, değil mi Zeze?

Bay Orlando-Cabelo-de-Fogo. Uzun zamandır komsumuz olan adam. Dilim tutuldu.

Yaptın mı, yapmadın mı?

Evdekilere söylemeyeceksiniz, değil mi?

Bir şey söylemeyeceğim. Ama beni iyi dinle, Zeze!

Bu seferlik idare edebiliriz, çünkü o kocakarının yılan gibi bir dili vardır. Ama bir daha yapmaya kalkma sakın, birinin bacağı kırılabilir.

En söz dinleyen tavrımı takindim, beni bıraktı. Çarşıya dönüp, onun gelmesini bekleyerek dolasmaya koyuldum. Önce, Bay Rozemberg'in pastanesinin önünden geçtim, gülümseyerek.

Günaydin, Bay Rozemberg, dedim.

Kuru bir günaydinla savusturdu beni, sekerleme verecege
benzemiyordu hiç. Boktan herifin tekiydi. Ancak Lala'yla geldigimde
bana sekerleme verirdi.

Çabuk, iste göründü! dedim kendi kendime. Ayni anda saat dokuzu
çaldı. Hiç gecikmezdi zaten uzaktan onu izlemeye koyuldum.
Gelisim Sokagina girdi ve köseye dogru yürüyüp durdu. Çantasini
yere birakti, ceketini sol omuzuna attı. Ah, ne güzel bir kareli
bir gömlekti o. Koca bir adam olunca ben de böyle bir gömlek
alacaktım kendime. Üstelik, boynuna kırmızı bir atki dolamis;
sapkasini da biraz geriye dogru itmisti. Derken, sokagi neseye bogan
kalin sesiyle basladi:

Yaklasin, baylar, bayanlar! Günün yenilikleri! Bahiali sivesi de
güzeldi.

Haftanın gözde sarkilari. Claudionor!... Bagislama!... Chico
Viola'nin en son sarkisi. Vicente Celestino'nun en son basarisi.
Dinleyin, baylar bayanlar, en son çıkan sarkilar bunlar.

Bu sarki söyler gibi konusmasi beni büyülüyordu. Söylemesini
istedigim sarki Fanny'ydi. O her zaman söyler, ben de ezberlemek
isterdim. Öldüğünü Görmek Istiyorum Bir Zindanda bölümüne

geldiginde ürperirdim; o kadar güzeldi. Sesini ayarladi ve

Claudionor'a basladi:

Morro da Mangueria'da Samba yapmaya gittim Bir kız çağirdi beni;
söyle, söyle...

Hayir, hayir, gitmeyeceğim; kocasi iri kiyim. Biçagından korkarım...
Hayir, gitmeyeceğim; kocasi kocaman biri... Ailesini doyurmak için
limanda çalışan biri. Susuyor ve açıklıyordu:

Her keseye uygun sarki sözü. Altmis yeni sarki! Son tangolar.
Iste, beni mutlu eden sarki: Fanny'yi söylemeye baslamisti simdi:
Yalnız olmasından yararlandin zavallinin Incecik sesiyle bagiramadi
bile. Biçakladin sen onu, acimasiz, hain (Sesi ilik, tatli, en kati yüregi
bile yumusatacak bir havaya bürünüyordu sarkinin bu bölümüne
gelince.)

Iyi yürekli, zavalli, zavalli Fanny.

Tanri tanigim olsun, cezani çekmelisin...

Öldüğünü görmek istiyorum bir zindanda

Biçakladin sen onu, acimasiz, hain,

Iyi yürekli, zavalli, zavalli Fanny.

Insanlar evlerinden çikiyor, en çok sevdikleri sarkiyi arayarak bir yaprak satın aliyorlardi. Ben de, Fanny yüzünden onun pesini bırakmiyordum.

Yüzünde geniş bir gülümsemeyle bana döndü ve sonunda:

Sen de bir tane ister misin, küçük? dedi.

Hayir, Bayim. Param yok.

Tahmin etmistim.

Çantasini aldı ve sokakta bağırarak birkaç adım attı.

Bagislama valsi! Seni beklerken sigara içiyorum ve Hosçakalin delikanlılar, Kralların Gecesi'nden daha da moda olan tangolar, Kentlerde bunlardan başka şey söylenmiyor... Gökyüzünün Isigi, gerçek bir harikadır.

Su sözleri dinleyin!

Ve basliyordu söylemeye:

Gözlerinde parlıyor göksel bir isik

Bir yildiz yagmuru isildiyor boslukta

Görür gibiyim.

Yemin ederim yoktur göklerde

Daha büyüleyici, daha güzel gözler...

Ah! Unutmak istemem, birak gözlerine bakayim

Ayisigindaki o talihsiz askin öyküsünü...

Umutsuz askin acilarini

Konusmadan anlatan gözlerine bakayim...

Baska sarki adlari da söyledi. Birkaç sarki sözü sattı ve yeniden beni gördü. Durdu, bir el isaretiyle yanına çağirdi:

Yaklas ufaklik. Gülerek, dedigini yaptim.

Arkamdan gelmeyi birakacak misin, birakmayacak misin?

Hayir efendim, birakmayacagim. Yeryüzünde hiç kimse sizin kadar güzel sarki söyleyemez. Sözlerim hosuna gitmisti, beni basindan

atmak gelmiyordu içinden. Kazanmaya başladığımı anladım.

Ama sülük gibisin, dedi.

Vicente Celestino ve Chico Viola kadar iyi söyleyip söylemediğinizi anlamak için size yapıştım. Üstelik onlardan çok daha iyi söylüyorsunuz.

İyice gevsemisti, güldü.

Onları hiç dinledin mi ufaklık?

Evet Bayım. Doktor Aducto Luz'un gramfonunda dinledim.

Herhalde gramfon eski, iğne de kötüydü.

Hayır efendim. Yeni alınmış pırl pırl bir gramfondu.

Siz daha iyi söylüyorsunuz. Bir şey daha düşündüm ben.

Söyle bakalım.

Sizinle geliyorum, tamam mı? Sarki sözlerinin kaçına satılacağını bana öğretirsiniz. Siz sarkileri söylersiniz, ben bunları satarım. İnsanlar çocuklardan her şeyi kolaylıkla alırlar.

Fena bulus degil, ufaklik. Ama sunu kafana koy: gelirsen istedigin için gelirsin. Sana ayrica para veremem.

Benim de bir sey istedigim yok zaten.

Öyleyse niçin geliyorsun?

Çünkü sarki söylemeyi çok seviyorum. Öğrenmekten hoslanıyorum. Fanny bence dünyanın en güzel sarkisi. Hem sonra aksam oldugunda, iyi satis yaptiginizi görürseniz, kimsenin almadigi eski bir sarki yapragini ablama götürmem için bana verebilirsiniz belki de.

Sapkasini çıkardi ve saçlarının en kısa oldugu yerde kafasini kasidi.

Gloria adında bir ablam var, diye sözlerimi sürdürdüm.

Sarki sözlerini ona götüreceğim.

Peki öyleyse, hadi!

Basladik birlikte sarki söylemeye ve sarki sözü satmaya. O söylüyor, ben öğreniyordum. Öğlen oldugunda, düşünceli düşünceli yüzüme bakti.

Ögle yemegine gitmiyor musunuz?

Isimiz bitmeden hayir!

Yeniden kafasini kasidi. Sonra,

Gel birseyler yiyelim, dedi.

Ceres sokaginda bir kahveye oturduk, çantasinin dibinden koca bir sandviç çikardi. Belinden biçagini çekti. Korkunç bir biçakti.

Sandviçten bir parça kesip bana verdi. Sonra küçük bir bardak içki yuvarladi ve yemegimizle birlikte içmemiz için iki limonata ismarladi.

Sandviçi agzina götürürken dikkatle beni inceliyordu; gözlerinde, hosnut oldugunu gösteren bir anlam vardı.

Biliyor musun, ufaklik, bana ugur getiriyorsun. Yiginla cocugum var ama, bana yardım etmesi için birini bile yanima almayı hiç düşünmedim.

Limonatasından koca bir yudum aldı.

Kaç yasindasin?

Bes. Altı... Bes.

Bes mi, altı mi?

Daha alti yasini doldurmadim.

Peki ama. Çok zeki ve tatli bir çocuksun.

Bu dedigin, gelecek sali da bulusacagiz anlamina mi geliyor?

Güldü.

Istersen, evet.

Elbette istiyorum. Ama ablami ayarlamam gerek. Anlayis gösterecektir. Iyi de olacak, çünkü garin öbür yanina hiç gitmedim.

Oraya gidecegimi nereden biliyorsun?

Çünkü her sali yolunuzu bekliyorum da... Bir sali günü geliyor, bir sali gelmiyorsunuz. Bunun üzerine demiryolunun öbür yanina gittiginizi düşündüm.

Bakin hele su yaramaza. Adin ne senin?

Zeze.

Benimki Ariovaldo. Tokalasalim.

Dostlugumuzu ölünceye kadar mühürlemek için elimi avuçlarına
aldı.

Gloria'yi inandırmak pek güç olmadı.

Ama Zeze; haftada bir gün derslerin ne olacak?

Ona defterimi gösterdim; ödevlerimin hepsi temiz yapılmış, iyi
yazılmıştı. Notlar çok iyiydi. Aritmetik defterim de öyleydi.

Godoio, okumada da sınıfın en iyisiyim. Yine de karar
veremiyordu.

Okuduğumuz şeyi altı ay boyunca yineleyip duruyoruz.

Hep de aynı konular. O esek sürüsünün bunları öğrenmesi
için dünya kadar zaman gerek.

Güldü.

Ne biçim söz o, Zeze?

Ama doğru söylüyorum, Gloria. İnsan şarkı söyleyerek çok daha
fazla şey öğreniyor. Öğrendiğim bütün yenilikleri bilmek istiyor
musun? Sonra, Edmundo Dayi açıklamasını da yaptı. Talihsizlik,
göksel boşluk gibi kavramlar... Üstelik sana da her hafta bir şarkı sözü

getireceğim ve dünyanın en güzel seylerini öğreteceğim.

Kabul. Ama bir başka sorun var. Babam, senin sali günü öğle yemegine gelmediğini anlayınca ona ne diyeceğiz?

Hiçbir şey olmaz. Sorarsa yalan söylersin. Dindinha'ya öğle yemegine gitti, dersin. Nazeazena'ya bir şey götürdüğümü, orada yemeğe kaldığımı söylersin.

Tanrım! Neyse ki bu yalnızca bir düşünceydi, çünkü o cadaloz kadın yaptığımı bir öğrenirse!..

Gloria sonunda kabul etti. Bu işin, yeni yaramazlıklar bulmama engel olacağını ve daha az dayak yememe yol açacağını biliyordu. Hem sonra, çarşamba günleri portakal ağaçlarının altında oturup ona şarkı öğretmek de güzeldi.

Sali günü sanki hiç gelmeyecek gibiydi. Bay Ariovaldo'yu istasyonda beklerdim: Treni kaçırmazsa sekiz buçukta gelirdi. Her şeyi inceleyerek her yere dalıp çıkardım. Pastanenin önünden geçmeyi ve insanların garin merdivenlerinden inisini seyretmeyi severdim. Pabuç boyamak için iyi bir yerdi burası. Ama Gloria, boyacılığı yasaklamıştı. Çünkü polis beni kovalayıp sandığımı alabilirdi. En tehlikesi de, tren vardı. Ancak Bay Ariovaldo elimi tutarsa gidebilirdim demiryolunun yakınına, üzerinden geçen köprüde bile elimi tutması gerekiyordu.

Telasla geldiğini götürdüm. Fanny'den beri, müsterilerin isteklerini bildigime kesinlikle inanıyordu. Garin önünde, fabrika bahçesinin karsısındaki duvarın üzerine otururduk. Sayfalari çevirir ve baslangicini söyleyerek sarkiyi bana öğretirdi. Beğenmezsem, bir baskasına geçirdi.

Bu yeni bir parça adı: Numaracı. Söylemeye koyuldu.

Bir daha söyleyin. Sonunu yineledi.

Fanny ve tangolarla birlikte, Bay Ariovaldo, hepsini satacağız.

Günes isigi ve tozla kaplı yollari arsinliyorduk. Yazın geldiğini bildiren ötücü kuslardık.

Ortaligi çin çin dolduran güzel sesi, sabahi uyandırirdi:

Günün, ayın, yılın sarkisi Chico Viola'nın plaga okuduğu:

Numaracı!

Ay dogar gümüş tepsi

Yemyesil dağın tepesinde

Sevgilisinin penceresinde

Asik, çalip söyler sarkisini

Tutku dolu sesiyle

Inleyen gitarinin telleriyle

Gecenin sarkicisi dile getirir sevgilisine

Kalbinin ona söylediklerini...

Burada durur, basıyla tempo tutar ve ben incecik sesimle ona

katilirdim:

Ey büyüleyici kadının güzel görüntüsü

Ah, bir mihrap dikebilsem adına.

Isigimsin, düşlerimsin.

Biricik sevgilimsin benim...

Olaydı bu! Genç kızlar, delikanlılar, her yastan ve, her sınıftan insan bu sarkinin sözlerini satın almak için kosar gelirlerdi. En çok sevdiğim, özellikle dörtyüz ve besyüz reis'lik broşürleri satmakti.

Alan, bir genç kizsa, sorun yoktu.

Paranizin üstü, küçük hanım, dediminde...

Sende kalsin, seker alirsin, diyordu genellikle.

Gitgide, Bay Ariovaldo'nun konusmasini bile benimsiyordum.

Ögle oldu mu hep ayni seyi yapardik: Rastladigimiz ilk kahveye girer, hitir, hitir; hitir yer, yaninda ya sodayla portakal suyu, ya sodayla frenküzümü suyu içerdik.

Ardindan elimi cebime atar ve paralari masanin üzerine yayardim.

Iste, Bay Ariovaldo! deyip önüne iterdim hepsini.

Güler ve söyle karsilik verirdi:

Çok namuslu bir yumurcaksin, Zeze!

Bay Ariovaldo. Bana daha önceleri söylediginiz, ufaklik sözü ne anlama geliyor?

Anayurdum kutsal Bahia'da küçük, ciliz, mini minnacik çocuk, demektir...

Basini kasidi ve gegirmek için elini agzina götürdü. Özür diledi ve bir kürdan aldı. Para ayrı yerde, duruyordu:

Sunu düşünüyordum Zeze, diye ekledi:

Bugünden sonra bozukluklar sende kalabilir. Hem biz düettocu'luk yapmıyor muyuz?

Düettocu ne demek?

İki kişinin birlikte şarkı söylemesi.

Öyleyse bir maria-mole' isteyebilirim?

Ne istersen yap arkadaş. Para senin.

Tesekkür ederim, arkadaş!

Taklidime güldü. Pastami yerken ona bakıyordum.

Gerçekten düettocu muyuz biz?

Artık öyle.

O zaman izin verin de, Fanny'in koro bölümünü ben söyleyeyim.

Siz yüksek sesle söylersiniz, ben hafiften katilirim.

Kötü bir öneri değil, Zeze.

Elbette. Yemekten sonra ise koyulduğumuzda Fanny'yle baslarız;
çok seviliyor.

Yakıcı güneşin altında gerçekten de ise koyulduk. Fanny'ye
başlamistik ki, bir felaket oldu: Semsiyesinin altında kaskati ve yüzü
pudradan bembeyaz, Bayan Maria de Penha tam karsidan geliyordu.
Fanny'yi isitince durdu. Bay Arioaldo felaketi sezmisti; sarkiya
devam ederken yürümem için dirseğiyle beni dürttü. Ama bosuna!
Fanny'ye öyle dalmistim ki hiçbir şey farketmedim.

Dona Maria de Penha semsiyesini kapadi, ucuyla pabucunun
burnuna vurmaya koyuldu. Sarkiyi bitirdigimde öfkeli bir havaya
bürünüp bagirdi:

Çok güzel! Çok güzel! Bir çocuğa böyle ahlaksızca bir sarkiyi
söyletmek gerçekten güzel!

Bayan, bu işin ahlaksızca bir yanı yok. Namuslu bir istiyorsanız, utanç
duymuyorum isimden, anlıyor musunuz?

Bay Arioaldo'yu hiç bu kadar sinirli görmemistim. Kadın kavga
arıyordu, aradığını da bulacaktı.

Bu çocuk sizin oğlunuz mu?

Hayir efendim, ne yazik ki degil.

Yegeniniz mi, ailenizden biri mi?

Ailemle ilgisi yok.

Kaç yasinda?

Alti.

Boyuma bakip kuskuya düstü. Ama gerilemedi:

Bir çocuğu sömürmeye utanmıyor musunuz? Hiç kimseyi sömürdüğüm yok. Istedigi ve hoslandigi için benimle sarki söylüyor, anladiniz mi? Hem ona para da veriyorum. Vermiyor muyum?

Basimla evetledim. Kavga çok hosuma gidiyordu. Kadının güm diye yere yuvarlandigimi isitmek için karnina bir kafa atmak geçiyordu içimden.

Gereken önlemi alacagimi bilin. Papaz Efendiyle konusacagim.

Ergin olmamis çocuklarla ugrasan yargiçla konusacagim. Polise bile gidecegim.

Tam o sıra sustu ve gözleri dehsetle doldu. Bay Ariovaldo koca bıçagini çekmiş ona yaklaşıyordu. Kadının bayılacağı anı kestirebiliyordum.

Defolun bayan. Defolun gidin, hemen. Kötü bir insan değilim, ama baskalarının hayatına karışan cadalozların dilini kesmek gibi bir huyum vardır.

Kocakarı kaskatı kesilip uzaklaştı. Biraz ötede döndü, öfkeli bir hareketle semsiyesini salladı:

Göreceksiniz!..

Defolun, seni cadalozun cadalozu!..

Kadın semsiyesini açtı ve uzaklaştı.

Öğleden sonra Bay Ariovaldo paraları sayıyordu.

Elimdekilerin hepsini sattım, Zeze. Haklisin; bana uğur getiriyorsun.

Dona Maria de Penha'yi düşündüm yine.

Bir sey yapar mi?

Hiçbir sey yapamaz, Zeze. Çok çok, papazla konusur. Papaz da ona:

En iyisi; bu isin arkasini birakin, Dona Maria. Kuzeylilerin sakasi yoktur, der.

Paralari cebine atti; çantasini topladi, sonra pantolon cebinden dörde katlanmış kagidi çıkardi.

Bu da ablan Gloria için. Gerindi.

Nefis bir gün oldu! diye ekledi.

Bay Ariovaldo?

Ne var?

Cadalozun cadalozu ne demek?

Ne bileyim yavrum? Öfkeyle uyduruverdim iste.

Ve durumundan pek hosnut, basti kahkahayi.

Gerçekten onun karnini desmek istiyor muydunuz.

Tabii ki hayir. Korkutmak için yaptim bunu.

Karnini desseydiniz ne çıkardı içinden? Barsak mi; yoksa oyuncak bebeklerdeki gibi kitik mi?

Gülerek ve dostça yanagimi oksadi:

Bir şey söyleyeyim mi sana, Zeze? Sanırım bok çıkardı...

Birlikte gülmeye koyulduk.

Korkma canım. Adam öldürmek elimden gelmez. Kimseyi, bir tavugu bile kesemem ben: Karımdan da öyle korkarım ki, beni hep süpürge sapiyla döver.

Istasyona gitmek üzere ayağa kalktı. Elimi sıkarken,

Yine de emin olmak için, bir süre bu sokaktan geçmemeliyiz, dedi.

Elimi daha da güçlü sıkı.

Haftaya görüşmek üzere arkadaş!

Basımla evetledim. Ağır ağır istasyonun basamaklarını çıkı.

Tepeden bana seslendi:

Sen bir meleksin, Zeze!

Ona veda ettim ve gülmeye koyuldum. Melek ha! Bilse ki...

İKİNCİ BÖLÜM

O sıra göründü küçük İsa olanca hüznüyle Yarasa

Elini çabuk tut Zeze, okula geç kalacaksın! Masanın basına oturmuş, hiç acele etmeden kuru ekmele kahvemi yiyip içiyordum. Her zamanki gibi bir dirseğiniz masaya dayalıydı, duvara raptiyelenmiş takvime bakıyordum.

Gloria sinirli ve telaslıydı. Dinlenmiş bir kafayla ev işlerine başlamak için, öğlene kadar görünmemek üzere bir an önce kaybolmamızı sabirsizlikle bekliyordu.

Hadi bakalım, seytan, dedi.

Daha saçın bile taranmamış, hep saatinde hazırlanan Totoca gibi olmalısın.

Gidip bir tarak getirdi. Saçlarımı taramaya başladı benim.

Su sarı çıyanın taranacak üç tel bile saçı yok diye söyleniyordu bir

yandan da.

Ayaga kaldirip tepeden tirnaga incelemeye basladi. Önlüğüm temiz miydi, ya pantolonum?..

Artık yolu tut, Zeze.

Totoca ve ben çantalarimizi omuzumuza asiyorduk. İçinde kitaplarimiz, defterlerimiz; bir de kalemlerimiz vardı yalnızca. Kahvaltılık bir şey söz konusu değildi; öbür çocuklar içindi bu! Gloria çantamin dibini yokladı, bilyelerin ağırlığını hissetti ve güldü. Okula varmadan, çarsinin orada giyeceğimiz lastik pabuçlarımız ellerimizdeydi.

Sokaga çıkar çıkmaz Totoca tabanları yağlıyor, beni arkada bırakıyordu: O zaman içimdeki kötülük prensi uyanıyordu. Dilediğimi yapabileceğim için Totoca'nın bırakıp gitmesinden hoşnuttum. Beni asıl büyüleyen, Rio-Sao Paulo yoluydu... Çünkü Yarasa olmak! Evet, yarasa olmak. Arabaların arkasına asılmak ve yolun rüzgarını, lastiklerin islik çalışında hizi hissetmek.

Yeryüzünün en güzel şeyiydi bu. Hepimiz yapıyorduk. Totoca, arkadan gelen arabalar yüzünden çok sıkı tutunmak gerektiğini özellikle öğütleyip nasıl yapılacağını da iyice öğretmişti. Kısa zamanda korku nedir bilmez olmuştum. Serüven tutkusu beni en zorlu

arabaların arkasına takılmaya itiyordu. Öyle gözüpek olmuştum ki,
Bay Ladislau'nun arabasına daha durmadan atlamıştım. Tek
beceremediğim, Portekizli'nin güzel arabasıydı. Gerçekten nefis,
bakımlı bir arabadaydı bu. Madeni yerleri ayna gibi parlıyordu.
Kornasinin çok güzel bir sesi vardı: kirdaki inekler gibi böğürüyordu.
Ve o, bu harika şeyin sahibi olan o adam, insani hiç de
yüreklendirmeyen küstah bir havayla geçip gidiyordu.

Kimse kendini bu herife tasitma cesaretini gösteremiyordu.
İnsani dövdiği, öldürmeden önce de hadim etmekle tehdit ettiği
söyleniyordu. Bu yüzden hiçbir öğrenci, yarasa oyununu ona
uygulamaya cesaret edemiyordu. Ya da hiç değilse şimdiye kadar
cesaret edememisti.

Bundan Minguinho'ya sözettiğimde söyle dedi: Gerçekten hiç kimse
mi, Zeze?

Gerçekten hiç kimse. Bu cesareti kendinde bulan kimse çıkmadı.

Minguinho'nun güldüğünü farkettim, ne düşündüğümü seziyordu.

Ama denemek istegiyle yanıp tutusuyorsun, değil mi?

Orası öyle. Sanırım...

Ne sanıyorsun?

Bu kez gülen bendim.

abuk söyle!

Çok meraklisin.

Nasil olsa her zaman anlatirsin bana; eninde sonunda anlatirsin,
kendini tutamazsin.

Sunu biliyor musun, Minguinho? Evden saat yedide ikiyorum,
degil mi? Kavsaga vardigimda saat yediyi bes geçiyor. Yediyi on geçe
de Portekizli, arabasini Yoksulluk ve Açlık Bakkaliesinin
ksesinde durdurup bir sigara aliyor... Günün birinde cesaretimi
toplayacagim, arabaya binmesini bekleyecegim ve hop!..

Bunu yapamayacak gibisin.

Yapamaz miyim? Görürsün.

Simdi yüregim çarpıyordu. Araba durmus; Portekizli inmisti.
Minguinho'nun davranisi, beni cesaretle korku arasinda kararsız
birakiyordu. Gitmek istemiyordum, ama gururum da kosmaya
zorluyordu beni. Barın arkasını dolandım ve duvar dibine bzldm.
Firsattan yararlanip lastik pabuçlarımı da giydim. Yüregim öylesine

çarpıyordu ki, tütüncü dükkanında bulunan Portekizli'nin, yüregimin
sesini duymasından korkuyordum. Bir şey farketmeden dışarı çıktı.
Kapının açıldığını isittim...

Ya şimdi ya da hiçbir zaman, Minguinho!

Bir atilista arkadaki yedek tekerlege yapıştım, korku bana güç
veriyordu. İlkokula kadar uzunca bir yol olduğunu biliyordum.
Arkadaşlarıma karşı kazandığım zaferin tadı simdiden damagımdaydı
Ay!.. Öyle güçlü, öyle tiz bir haykırış koyvermistim ki, insanlar bir
kaza olup olmadığını anlamak için dükkanın kapisına kostular.
Arabanın üstünde yerden elli santim yükseklikte asılı kalmıştım;
sallanıyor, sallanıyordum. Kulaklarım ateş gibiydi. Planımda bir
yanlılık olmuştur herhalde.

Heyecandan, motorun çalışıp çalışmadığına kulak vermeyi
unutmuşum. Portekizli'nin koca suratı sanki daha da büyümüştü.
Gözlerinde simsekler çakıyordu.

Seni haylaz seni! diye haykırıldı. Demek sendin, ha?
Böyle bir yumurcakta bu kadar küstahlık!.. Beni yere bıraktı.
Kulaklarımdan birini de koyverdi ve koca koluyla gözdagi verdi.

Her gün arabamı gözlediğini farketmedim mi sanıyorsun,
haylaz? Sana öyle bir ders vereyim ki bir daha aynı şeyi yapma
istegini duymayasın.

Küçük düsmek, çektiğim acidan daha çok üzüyordu beni.

Bu hayvana agiz dolusu sövmek istegi duyuyordum içimde.

Ama beni bir türlü bırakmıyordu. Düşüncelerimi sanki seziyor,

bostaki öbür eliyle beni korkutmaya devam ediyordu.

Konus. Söv hadi: Neden konuşmuyorsun? Gözlerim yaşlarla

doluydu. Bu sahnede hazır bulunan ve kötü kötü gülen insanlar

karsısında acı çekmek ve küçük düşürülmek yüzünden gözlerimde

biriken yaşlarla susuyordum. Portekizli alaylarını sürdürüyordu:

Hadi, neden bana sövmüyorsun, yumurcak? İçimden vahsi bir

baskaldırma istegi yükseldi, nefret dolu bir sesle ona karşılık

verebilmeyi basardım:

Simdi hiçbir şey söylemiyorum, ama düşünüyorum! Büyüdüğümde

sizi öldürecekim bayim!

Bir kahkaha koyverdi, oradakiler de onu taklit ettiler.

İyi ya; büyü öyleyse, yaramaz. Seni bekliyorum. Ama daha

önce sana iyi bir ders vereceğim. Kulagimi bırakip beni dizlerinin

üzerine yatırdı.

Bir saplak indirdi kışımaya, bir tek saplak. Ama öylesine hızlı

vurmustu ki, kiçimin karnima girdigini sandim. Sonra beni birakti.
Sendeleyerek, alayli sözler arasında uzaklastim. Rio-Sao Paulo
yolunun öbür yanina vardigimda aciyan kaba etlerimi ancak
ovusturabildim. Orospu çocuğu! Görürdü gününü o! Öcümü
alacagima yemin ettim. Yemin ettim ki... ama bu ugursuz
heriflerden uzaklastikça aci azaluyordu. En kötüsü de, okuldakilerin
durumu öğrendiklerinde yapacaklariydi. Ya Minguinho'ya ne
diyecektim? Olayi görenler, bir hafta boyunca, Yoksulluk ve Açlık'in
önden her geçişimde, büyük insanlara özgü o her zamanki
ukalalıklarıyla bana güleceklerdi. Daha erken evden çıkmali ve başka
bir yerden geçmeliydim...

Çarşıya yaklaşıırken bu havalardaydım. Gidip çeşmede ayaklarımı
yıkadım, lastik pabuçlarımı giydim. Totoca beni heyecan içinde
bekliyordu.

Basarisizligimi ona anlatmayacaktım.

Zeze, bana yardım etmelisin.

Ne yaptın?

Bie'yi hatırlıyor musun?

Baron de Capanema'da oturan su boga mi?

Evet. ıkista beni dvecek. Onunla benim yerime dvsr müsün?

Ama beni öldürür.

Hiç bile, sen kavgacisin ve yreklisin.

Tamam. ıkista mi?

ıkista. Totoca böyleydi, hep basi derde girerdi, bunlarin sikintisini ben çekerdim. Ama hosuma da gitmiyor degildi.

Portekizli'ye karsi içimde biriken öfkenin bütün acisini Bie'den ıkaracaktim.

Gerçek su ki, o gün esasli bir sopa yedim; kavganın sonunu, morarip kapanmis gözler ve siyrık içinde kalmis kollarla getirdim. Totoca öbür çocuklarla birlikte yere oturmustu. Kendi kitaplarıyla benimkiler dizlerinin üzerinde, yalnızca beni yüreklendiriyordu. Aynı zamanda da yol gösteriyordu:

Karnina bir kafa at Zeze! Isir onu, tirmala, yag tulumun teki. Okkali bir tekme savur orasina.

Yandaslarima ve verdikleri gtlere karsin, Bay Rozemberg, pastanesinden çıkmasa, pestile dönecektim. Kasasini birakti ve Bie'yi yakasından tutup sarsarak çekti.

Utanmıyor musun? Senin gibi koca bir çocuğun böyle bacak kadar birini dövmesi ayıp değil mi? Evde konuşulanlara bakılırsa, Bay Rozemberg'in ablam Lala'ya gizli bir tutkunluğu vardı. Hepimizi taniyordu ve içimizden biri Lala'yla birlikte olduğunda, Bay Rozemberg altın dişlerini isildatan geniş bir gülümsemeyle pastalar ve sekerlemeler sunardı.

Dayanamadım, sonunda yenilgimi Minguinho'ya anlattım. Bu morarip sismis gözle yenilgimi ondan uzun süre saklayamazdım da ayrıca. Babam beni bu durumda görünce birkaç tokat attı ve Totoca'ya öğütler verdi. Babam, Totoca'yi hiç dövmezdi, beni döverdi yalnızca. Çünkü kötü olan her şey vardı bende! Minguinho olanları duymustu kuskusuz. Öyleyse neden ona anlatmamalıydım? Beni dinledi, sözümü bitirdiğinde nefretle konuştu:

Ödlek! Ne kavgaydı ama, görmeliydin...

Böylece, Portekizli'yle aramda geçenlerin hepsini anlattım.

Yürekliliğim solugunu kesmişti, bana su öğüdü verdi:

Bir gün öcünü almak zorundasın!

Evet, alacağım öcümü. Tom Mix'ten tabancasını, Fred Thompson' dan Ayisigi'ni alıp, bir alay da Komançi kızilderelisi toplayacağım. Günün birinde sana, onun bir bambunun ucunda dalgalanan saçlarını

getireceğim.

Yine de az sonra öfkem geçti gitti, baska seylerden konusmaya
basladik.

Xururuca, haberin yok. Geçen hafta, iyi bir öğrenci olduğum için
bana Tilsimli Gül adli masal kitabini armagan ettiklerini hatirliyor
musun?

Evet hatirliyorum.

Kitabi okudugumu sana söylemedim daha. Bir periden kirmizi -
beyaz, bir gül alan prensin öyküsüydü. Bu degerli prens, kosumlari
altindan bir ata biniyormus; kitapta öyle anlatiliyor. Bu altin kosumlu
at üzerinde serüven arayarak yolculuk ediyormus. İlk tehlikede tilsimli
gülü bir salliyormus, kaçip kurtulabilmesi için korkunç bir duman
beliriyormus ortalikta. Dogrusunu istersen, Minguinho, bu masali çok
saçma buldum. Biliyor musun, benim yasamak istedigim serüvenler
gibi degil bu. Ben Tom Mix'inkiler, Buck Jones'unkiler gibi, Fred
Thompson'unkiler, Richard Talmadge'inkilere benzer gerçek
serüvenler yasamak istiyorum... Deli gibi dövüyorlar onlar.

Tabancalar atiliyor, yumruklar konusuyor... Her tehlikeden
kurtulmalarini saglayacak tilsimli bir gül olsa isin çekiciligi
kalmazdi. Ne dersin?

Ben de sikici olacagi görüsündeyim.

Ama senden istedigim bu degil. Bir gülün gerçekten böyle seyler yapabilecegine inanip inanmadigini öğrenmek istiyorum.

Gerçekten de çok garip geliyor insana.

Büyükler birtakim masallar anlatiyorlar ve çocukların her anlattıklarına inandıklarını düşünüyorlar.

Çok doğru.

Bir gürültü isittik, Luis yaklaşıyordu. Küçük kardesim gitgide tatli bir çocuk oluyordu. Ne sulugözlü, ne de samataci. Onunla uğrasmak zorunda kaldığım zamanlar bile, bu isi hemen hep isteyerek yapıyordum.

Minguinho'ya söyle dedim:

Ona bu masali anlatacağım için konuyu degistirdim, çok da begenecek. Küçük bir çocuğun hayallerini yikmamalı!

Zeze, oynyalım mi?

Ben oynuyorum iste. Sen ne yapmak istiyorsun?

Hayvanat bahçesinde gezinmek istiyorum. İçinde yalnızca kara tavukla iki pilicin bulunduğu kümese isteksizce baktım.

Çok geç oldu, dedim. Aslanlar yatmaya gitti, Bengal kaplanları da. Bu saatte her yer kapalı. Bilet satmıyorlar artık.

Öyleyse Avrupa'da yolculuk edelim.

Bu küçük hasarı; her duyduğunu belliyor, yanılmadan da yineliyordu. Ama isin doğrusu, şu Avrupa yolculuğuna da hiç istekli olmadığım. Minguinho'nun yanında kalmayı yegliyordum.

Minguinho, benimle alay etmiyordu, sis gözümü basıma kakmıyordu.

Küçük kardesimin yanında oturdum, ona tatlılıkla söyle dedim:

Otur suraya, bir oyun düşüneceğim.

Ve az sonra saflık perisi, beyaz bir bulutun üzerinde; uçarak geçti.

Ağaç yapraklarını, ırmaktaki yüksek otları, Xururuca'nın dallarını oynattı. Bir gülümseme aydınlattı hirpalanmış yüzümü.

Bunu sen mi yaptın Minguinho? diye sordum.

Ben mi, hayır.

Ah! Ne güzeldi ama. Rüzgar çaği geliyor. Sokagimizda her seyın bir çaği vardı. Bilyelerin çaği. Topaç çaği. Sinema yıldızlarının resimlerini toplama çaği. Uçurtma çaği, çağların en güzeliydi. Gökyüzünün her kösesi renk renk uçurtmalarla kaplı olurdu; her biçimde güzel uçurtmalarla. Gökyüzünde bir savastır giderdi. Uçurtmaların başları tokusur, savaşlar çıkar, kementler atılır, kılıçlar savrulurdu.

Bu arada jiletler de uçurtmaların iplerini keser ve bir uçurtma, dengesiz kuyrugunu ipine sararak döne döne yere inerdi. Güzeldi bütün bunlar. Yeryüzü sokak çocuklarının; Bangu'nun bütün sokaklarındaki çocukların! Sonra elektrik tellerine takılı bir ölü kalırdı geriye.

Ve kostururdu hemen Elektrik İdaresi'nin kamyonu. Öfkeli adamlar, tellerin canına okuyan ölü: uçurtmaları çıkarmaya gelirlerdi. Rüzgar... rüzgar... Derken rüzgarla birlikte aklına bir şey geldi:

Avcılık oynayalım mı, Luis? Ata binmeyi bilmem.

Büyüyecek ve yakında öğreneceksin. Otur suraya ve ata nasıl binildigine bak.

Minguinho bir anda yeryüzünün en güzel atı oluverdi; hizi arttı, kısacık otlar, yemyesil uçsuz bucaksız bir ovaya dönüştü:

kovboy giysim altin islemeliydi. Göğümde serif yıldızı parlıyordu.

İleri küçük at, ileri! Dörtнал, dörtнал!.. diye bağurdım.

Lak-lak-lak. Yeniden bulmustum Tom Mix ve Fred Thompson'u,
Buck Jones bu kez gelmek istememisti, Richard Talmadge de yeni bir
filmde oynuyordu.

İleri, ileri, küçük at! Dörtнал, dörtнал! İste tozu dumana katarak
gelen kızilderili dostlarım... Lak-lak-lak! kızilderililerin nal sesleri
büyük bir gürültü çıkariyordu.

Dörtнал, dörtнал, küçük at! Ova, bizonlar ve yaban öküzleriyle dolu.
Ates açacağız, dostlarım! Grav, grav, grav... Taka, taka, taka... Fiyu,
fiyu, fiyu! Oklar islik çalıyordu...

Rüzgar; nal sesleri, çilginça at sürme, toz bulutları ve neredeyse
haykiran Luis'in sesi.

Zeze! Zeze!

Atimi hafifçe dururdum ve gösterdiğim basarılarından ötürü basım
dönmüş durumda yere atladım.

Ne var? Yoksa bir yaban öküzü üzerine mi geliyor?

Hayir, baska bir oyun oynayalim. Çok kizilderili var, korkuyorum.

Ama bunlar Apaçi'ler. Hepsi dost.

Yine de korkuyorum. Çok kizilderili var.

Fetih

Ilk günler, sigara almak için durdugunda Portekizli'ye rastlamamak için erken çikiyor üstelik yolun öbür yaninda yürümeye ve evleri birbirinden ayiran sütlegen çitlerinin gölgesinde gizlenmeye dikkat ediyordum. Rio-Sao Paulo yoluna varir varmaz karsiya geçiyor; lastik pabuçlarim elimde, neredeyse fabrikanin duvarina yapisarak yola devam ediyordum. Bütün bu önlemler birkaç gün sonra gereksizlesti. Sokagin bellegi zayıftir çünkü. Artık kimse, Bay Paulo'nun oglunun becerilerini hatirlamiyordu. Yalnız suçlama sirasinda beni söyle gösteriyorlardı: Bay Paulo'nun oglu bu... Bay Paulo'nun su azgin oglu... Bay Paulo'nun su ünlü oglu... Bir keresinde de korkunç bir sey uydurdular: Bangu takimi, Andaray takimina yenilince söyle alay ettiler: Bangu takimi, Bay Paulo'nun oglu gibi pestile döndü.

Arasira ugursuz arabanin kavsakta durdugunu görüyor, büyüdüğümde öldürmeye karar verdiğim Portekizli'yi görmemek için yolumu degistiriyordum. Evet, yeryüzünün en güzel arabasinin direksiyonunda çalimla oturan o hayvanin geçisini görmemek için

adimlarimi yavaslatiyordum.

O sira birkaç gün ortadan kayboldu Portekizli. Ne büyük rahatlikli!
Kuskusuz çok uzaklara gitmisti, belki de tatile. Daha rahat bir yürekle
okulun yolunu tuttum; bu adami ilerde öldürme zahmetine degip
degmedigini bile düşünmeye baslamistim. Ama kesin olan bir sey de
vardi: Daha gösterissiz bir otomobilin arkasina atladigimda ayni
heyvani hiç duymuyordum; kulaklarim da basliyordu yanmaya.
Insanlarla sokagin günlük hayati olagan akisini izliyordu. Uçurtma ve
sokaktaki çilgin oyunlar çagi gelmisti. Mavi gökyüzü her renkteki o
essiz uçurtmalarla kapliydi. Rüzgar çagi geldi mi, Minguinho'dan
biraz uzaklasiyordum, ancak esasli bir kötekten sonra cezaya
çarptirildigimda gidip yeniden onu buluyordum.

Kaçmaya da kalkmiyordum hiç, çünkü kaba etlere üstüste inen iki
tokat insanin canini müthis yakiyordu. Böyle durumlarda Kral Luis'i,
sekerportakali fidanini süslemeye, kosumlarini takmaya -bayiliyordum
bu deyime- götürüyordum.

Fidanimin büyüdüğünü söylemek gerek, yakinda bana çiçek ve
meyve verecekti. Öbür portakal ağaçlari geç kalmisti. Benim
sekerportakali fidanim, Edmundo Dayinin benim için söylediği gibi
erken gelismisti. Daha sonra. Dayim bunun ne anlama geldigini anlatti
bana: Ötekilerden önce olan sey. Aslinda Dayimin bu konuyu bana
pek iyi anlatamadigini sanıyorum. Su anlama geliyordu yalnızca:

İlerde olan her sey.

Sicim parçaları, iplikler alıyor, bir sürü gazoz kapagini delip
Minguinho'ya kosum takiyordum. Güzelliği görülmeye degerdi!
Rüzgar estiginde gazoz kapakları birbirine vuruyordu sanki. Ayisigi'na
binen Fred Thompson'un mahmuzları vuruyordu birbirine...

İlkokulun dünyası da çok hostu. Bütün ulusal marsları ezber
biliyordum. Gerçek büyük marsı, öbür bayrak marslarını ve ulusal
Özgürlük marsını: Özgürlük, kanatlarını aç ülkemize. Benim en çok
sevdiğim buydu, Tom Mix'in de sanırım. Ata binip avlandığımız ya da
savasmadığımız günler, bana saygiyla söyle diyordu:

Hadi, Pinage savaşçısı! Özgürlük marsını söyle. İncecik sesim,
uçsuz bucaksız ovayı dolduruyordu; salıları Bay Ariovaldo'ya yardım
ettiğim sıralar, söylediklerimden çok daha güzeldi. Sali günleri, her
zamanki gibi okulu asip dostum Ariovaldo'yu getirecek treni
bekliyordum. Elinde, az sonra satacağımız sarkı sözleri destesiyle,
merdivenden inisini görüyordum. İki torba dolusu sarkı sözü vardı
yanında; yedekti bunlar. Asağı yukarı her seferinde bütün sarkı
sözlerini satardı, ikimizi de sevince bogardı bu...

Okul bahçesinde, zaman buldukça bilye oynardık. Ben bu işin
sampiyonu olarak tanınırdım. Attigimi vururdum, çantamdaki
bilyelerin üç katıyla eve dönmediğim pek seyrekti.

En duygulandığım olay da, öğretmenim Bayan Cecilia Paim'le olan ilişkimdi. Ona sokakta çocukların en seytani olduğum anlatılsa, herhangi birinden daha çok sevdiğim söylene, inanmazdı. Hele yaramazlıkta benzerim bulunmadığını kanıtlasalar, buna hiç kulak asmazdı... Okulda bir melektim. Bana en ufak bir sitemde bulunan yoktu. O zamana kadar okul içinde gördükleri en küçük çocuk olduğumdan, öğretmenlerin sevgilisiydim. Kendi öğretmenim Bayan Cecilia Paim; yoksulluğumuzu biliyordu; ikinci kahvaltısında benden başka herkesin bir şey yediğini görünce üzülüyor, beni bir kenara çekip pastaneden kremalı börek almaya yolluyordu. Beni o kadar seviyordu ki, onu hayal kırıklığına uğratmamak için uslu duruyordum herhalde.

Iste o sıra basıma geldi bu iş. Her zamanki gibi, Rio-Sao Paulo yolunda ağır ağır yürüyordum. Derken Portekizli'nin koca arabası yavaşça yanımdan geçti. Korna üç kez çaldı ve canavarın bana gülümseyerek baktığını gördüm. Bu da nefretimi ve büyüüp onu öldürme isteğimi yeniden uyandırdı. Bütün gururumu topladım ve onu görmezlikten gelerek basımı dikip geçtim.

Sana anlattığım gibi, Minguinho. Her gün aynı şey. Sanki geçmemi bekliyor ve basıyor korna çalmaya. Üç kez çalıyor. Dün de eliyle bir işaret yaptı.

Sen ne yapıyorsun?

Kilimi bile kipirdatmıyorum. Onu görmezlikten geliyorum. Benden korkmaya basliyor. Yakinda alti yasimi dolduracagim; kısa süre sonra da büyüyüp kocaman olacagim.

Senden korktuğu için dost olmaya kalkmasın?

Hiç kuskum yok. Bekle, sandığı getireyim.

Minguinho biraz büyümüstü. Eyerime tırmanmak için yere bir sandık koymam gerekiyordu.

Tamam. Simdi gevezelik edebiliriz.

Tepeye tünedigimde kendimi herkesten büyük hissediyordum.

Görüntüye, irmaktaki ot kümelerine, onlara konup saği solu gagalayan saka kuslariyla isketelere tepeden bakiyordum. Aksam olup da hava biraz kararınca baska bir Luciano, Campo dos Afonsos'daki çaklardan biri gibi tepemde neseyle dönüp durmaya basliyordu.

Baslangiçta, Minguinho bile yarasadan korkmayisima sasti, çünkü genellikle bütün çocuklar yarasadan korkar. Üstelik, Luciano günlerdir görünmemisti. Kendine baska bir Campo dos Afonsos bulmus olmalıydi.

Gördün mü, Minguinho! Nega Eugenia'nin hintarmutlari sararmaya

basliyor. Yakinda olgunlasacaklar. Isin kötüsü, beni bir yakalarsa
Minguinho... Bugün üç kez dayak yedim zaten. Ceza verdikleri için
buradayim...

Ama seytan yere inmeme yardım etti ve beni sütleğen çitine doğru
itti. İkinci rüzgari burnuma hintarmutlarının kokusunu getiriyordu, ya
da ben öyle sanıyordum...

Saga bir göz atıyor, solda bir dali itiyordum ve seytan kulagima
durmadan fisildiyordu: Hadisene, budala! Ortalikta kimsenin
olmadigini görmüyor musun? Bu saatte Japon kadının dükkanina
gitmis olması gerek. Bay Benedito mu? Hiç tehlike yok. Yari yariya
sağır ve kör. Bir şey görmüyor nasıl olsa. Seni duysa bile kaçacak
zaman bulursun...

Irmaga kadar çiti izledim ve kararimi verdim. Harekete geçmeden,
Minguinho'ya gürültü etmemesini isaret ettim. Yüregim daha hızlı
çarpıyordu. Nega Eugenia'nin sakası yoktu. Çok da keskin bir dili
vardi. Soluk almadan, parmaklarimin ucuna basarak ilerliyordum ki,
mutfagin penceresinden bagirdigini isittim:

Ne var, yumurcak?

Bir yalan atıp, kaçan topumu almaya geldigimi söylemeyi bile akıl
edemedim. Tabanlari yağladim ve küt pat, irmagin üzerinden atladim.

Ama orada beni baska bir sey bekliyordu. Öylesine büyük bir aciydi ki bu, bagiracak oldum. Ne var ki, bagirsam iki kat dayak yiyecektim. Birincisi verilen cezaya uymadigim, ikincisi de komsularin hintarmutlarini çalmaya kalktigim ve sol ayagima bir cam parçasi batirmayi becerdigim için!

Acidan basim dönerek sise kirigini ayagimdan çıkarmaya çalisiyor, alçak sesle inliyor, kanimin irmagin kirlı suyuna karistigini görüyordum. Simdi ne olacakti? Cam parçasini çıkarmayi basardim, gözlerime yaslar doldu, ama kani nasıl durduracagimi bilmiyordum. Aciyi hafifletmek için bütün gücümle ayak bilegimi sikiyordum. Dayanmam gerekliydi. Yakinda hava kararacak, geceyle birlikte babam, annem ve Lala eve döneceklerdi. Biri beni yakalarsa kesinlikle döverdi. Belki de sirayla döverlerdi. Sendeleyerek tümsege tirmandim, tek ayagimla gidip sekerportakali fidanimin dibine oturdum. Canim hala çok aciyordu, ama kusma istegi geçmisti.

Bak, Minguinho! dedim.

Bakar bakmaz dehsete düstü. O da benim gibiydi, kan görmeyi sevmezdi.

Ne yapmali, Tanrim! diye söylendi.

Totoca bana yardım edebilir, diye düsündüm. Ama bu saatte nerededir kimbilir? Aklima Gloria geldi. Mutfakta olmalıydı simdi.

Beni bu kadar dövmelelerini istemeyen tek kisiydi Gloria. Belki kulaklarimi çekecek ya da yeni bir ceza daha verecekti, ama bu yol denenmeliydi.

Gloria'yi yumusatma çarelerini düşünerek mutfak kapisina kadar sürüklendim. Is isliyordu. Acinacak bir durumda oturdum ve bu kez Tanri yardimima geldi. Gloria yüzüme bakti ve basimin önümde oldugunu gördü. Cezada oldugum için bir sey söylememeye karar verdi. Gözlerim yaslarla doluydu, burnumu çekiyordum. Gloria'nin bakisi üzerimdeydi. Elindeki isini birakmisti, hareketsizdi simdi.

Ne var, Zeze?

Hiç, Godoia... Neden kimse beni sevmiyor?

Çok budalasin.

Bugün üç kez dayak yedim, Godoia.

Haketmemis miydin üçünü de?

Onu demek istemedim. Kimse beni sevmedigi için, dövme istediklerinde herhangi bir sey bahane ediyorlar.

Gloria'nin onbes yasindaki yüregi yumusamaya baslamisti. Bunu

hissediordum.

Sanırım en iyisi, Rio-Sao Paulo yolunda kendimi bir arabanın altına atmam.

Ve gözlerimden sel gibi yas akmaya başladı.

Saçmasapan şeyler söyleme, Zeze. Seni çok seviyorum.

Hayır, sevmiyorsun. Sevseydin bugün beni dövmelelerine engel olurdu.

Neredeyse gece iniyor. Bugün daha çok yaramazlık yapacak zaman bulamayacaksın nasılsa.

Ama yaptım bile...

İsini bıraktı ve yanıma yaklaştı. Ayagımın çevresindeki kan birikintisini görünce çığlığını güçlükle tuttu.

Tanrım! Gum! Ne oldu sana?

Kazanmıştım. Bana `Gum' dedi mi kurtuldum demekti: Küçük bedenimi kollarına aldı, bir iskemleye oturttu. Aceleyle kosup bir legen tuzlu su getirdi, ayaklarımın dibine diz çöktü.

Çok canin aciyacak, Zeze.

Zaten çok acıyor.

Tanrim! Aman Tanrim! Neredeyse üç parmak boyunda yarmissin ayagini. Nasıl yaptın bunu, Zeze?

Ne olur kimseye söyleme, Godoia. Uslu duracağıma yemin ederim.

Bir daha kimseye beni bu kadar dövürme...

Tamam, tamam, bir şey söylemem. Ama ne yapacağız? Herkes sargili ayagini görecek. Yarın da okula gidemeyeceksin. Eninde sonunda farkedecekler.

Okula gideceğim. Köseye kadar lastik pabuçlarımı giyerim, sonrası kolay.

Yatman gerek, ayagini uzatman gerek, yoksa yarın hiç yürüyemezsin:

Seke seke yatağa kadar gitmeme yardım etti.

Ötekiler gelmeden sana yiyecek bir şey getireyim.

Yemegimle geri döndüğünde onu öpmekten kendimi alamadım. Çok

az yaptigim bir seydi bu. Herkes aksam yemeği için toplandığında
annem yoklugumu farkettti.

Zeze nerede?

Yatti. Basinin agrisından yakiniyordu.

Konusmaları kendimden gemis dinliyordum. Yaramın sızısını bile
unutturuyordu bu bana. Konuşma konusu olmak çok hoşuma
gidiyordu. Tam o sırada Gloria, savunmamı üstlenmeye karar verdi.
Hem üzgün, hem de suçlayıcı bir sesle konuştu:

Herkes durmadan bu çocuğu dövüyor. Bugün dayaktan canı ıktı.
Bir günde üç kez dayak da çok artık.

Ama felaket bir ocuk. Ancak dayak yediğinde rahat duruyor.

Ya sen, sanki onu hiç dövmediđini mi söyleyeceksin?

Asağı yukarı hiç dövmüyorum. Çok çok, kulaklarını çekiyorum.

Bir sessizlik oldu. Gloria beni savunmayı sürdürdü:

Bir düşünsenize, daha altı yaşında bile değil. Belki çekilmez bir
ocuk, ama daha çok küçük.

Bu konusma beni mutlu etti.

Gloria beni hazırlarken kuskuluydu: Lastik pabuçlarımı giymeme yardım ediyordu.

Yürüyebilecek misin?

Tamam, tamam.

Rio-Sao Paulo yolunda yaramazlık yapmayacaksın, değil mi?

Hayır yapmayacağım.

Söylediğin doğru muydu? Hani... Arabanın altına...

Hayır. Kimsenin beni sevmediğini düşündükçe çok mutsuz olmuştum da.

Sarı saçlarımı oksadı ve beni gönderdi. En güç şeyin anayola varmak olduğunu sanıyordum. Pabuçlarımı çıkardığımda acı hafifleyecekti. Ama ayakım yere değdiğinde, fabrika duvarına dayanarak çok yavaş yürümek zorunda kaldım.

Tam o sırada oldu iste: korna üç kez çaldı. Ne talihsizlik! Acidan geberdiğim yetmiyormuş gibi, bir de gelip beni alaya alıyordu...

Arabasini yakinimda durdurdu, egildi ve sordu:

Ah! Sivrisinek, ayagin mi acidi?

Bunun kimseyi ilgilendirmediğini söyleme istegi duydum. Ama bana haylaz demedigi için karsilik vermedim. Ve yürümeye devam ettim.

Asagi yukari bes metre yol aldım:

Arabayı yeniden çalıştırdı, beni geçti, neredeyse beni duvara yapıştırarak yolun kiyisinde önümü kesecek biçimde durdu. Kapiyi açıp indi. Uzun boyuyla bana tepeden bakıyordu.

Çok mu acıyor, Sivrisinek?

Beni döven birinin böyle tatlı, neredeyse dost bir sesle konuşması olanaksızdı. Yanıma yaklaştı ve hiç beklemediğim halde, o koca gövdesiyle diz çöktü, gözlerimin içine baktı. Yüzünde öyle bir gülümseme vardı ki, sevgi doluydu sanki.

Canın çok acıyor, değil mi? Nene var?

Karsilik vermeden önce biraz burnumu çektim.

Ayagıma bir cam parçası girdi.

Yara derin mi?

Derinligini parmaklarimla gösterdim.

nemli demek! Neden evde kalmadin yleyse? Okula gidiyorsun sanirim, öyle mi?

Evde kimse ayagimi kestigimi bilmiyor. Anlasalar, bir daha yapmamam için yine döverler beni...

Gel, seni götüreyim.

Hayir. Tesekkür ederim efendim.

Ama neden?

Okulda herkes, aramizda olup biteni biliyor!

Ama bu durumda yryemezsin.

Dogru syledigini kabul ederek ve gururumun tel tel dagildigini hissederek basimi egdim. Çenemi tuttu, basimi kaldirdi.

Bu olayi unutalim. Hiç otomobile bindin mi?

Hayir efendim, hiç binmedim.

Öyleyse yürü!

Gelemem. Biz düşmanız.

Önemi yok. Ben unuttum bile. Utaniyorsan, okula varmadan biraz önce indiririm seni. Tamam mı?

Karsılık veremeyecek kadar duygulanmıstım. Basımla evetledim. Beni kucaklayıp kaldırdı, kapıyı açtı, hafifçe koltuğun üzerine bıraktı. Sonra arabanın çevresini dolandı, yerine oturdu. Motoru işletmeden önce bana yine gülümsedi.

Böyle daha iyi, gördün mü?

Arabanın hafif sarsıntılarla kayar gibi ilerlediğini hissetmek hostu, gözlerimi kapadım ve hayal kurmaya koyuldum. Fred Thompson'un ati Ayisigi'ndan daha tatlı, daha hostu bu. Ne yazık ki uzun sürmedi. Gözlerimi açtığımda hemen hemen okula varmıstık. Öğrenci kalabalığının anakapıdan girdiğini görebiliyordum. Ürküp koltuktan aşağı kaydım, gizlendim. Sinirli sinirli:

Okula varmadan duracağınıza söz vermıstınız, dedim.

Düşüncemi degıstirdim. Bu ayak böyle kalamaz. Tetanos olabilirsin, dedi.

Bu garip ve anlasilmaz sözün ne demek oldugunu bile sormadim.

Gitmek istemedigimi söylemenin de bosuna oldugunu biliyordum.

Otomobil Alçak-Evler Sokagina sapmisti ve ben yeniden oturmustum koltuga.

Yigit bir cocuga benziyorsun. Simdi bunu kanitlayip kanitlamayacagini görecegiz. dedi.

Eczanenin önünde durdu ve beni kucaklayip içeri tasidi. Doktor Adauto Luz bizi karsiladiginda dehsete düstüm. Fabrikada çalisnlarin doktoruydu ve babami da çok iyi taniyordu. Bana bakip beklenmedik bir soru sordugunda ürkekligim iyice artti.

Sen, Paulo Vasconcelos'un oglusun, degil mi? Baban is buldu mu?

Utandigim halde karsilik vermek zorunda kaldim. Yoksa Portekizli, babamin durumunu öğrenecekti.

Bekliyor. Ona bir sürü söz verdiler, dedim.

Bakalim su yaraya.

Kesik yere yapismis gazli bezi açti ve kötü belirtiler oldugunu gösteren bir him koyverdi. Dudaklarim titremeye basliyordu, ama

Portekizli yardimima geldi. Beni beyaz çarsaflarla kapli bir masaya oturtular. Bir sürü araç-gereç çıktı ortaya. Titriyordum. Portekizli omuzlarimi siki siki, ama sevgiyle kavrayip sirtimi gögsüne yasladigindan titremem kesildi.

Canin çok acimayacak. Bu is bittiginde seni limonata için pasta yiyebilecegimiz bir yere götürecegim. Aglamazsan, içinden artist resimleri çıkan sekerlemeler alacagim sana.

Bunun üzerine yeryüzünün en büyük korkusuzlugunu yüregimde topladim. Gözyaslarim süzülüyordu, ama yaptiklarina karsi koymuyordum. Yarayı diktiler, bir de tetanos asisi yaptilar bana. Kusma istegimi bile bastirdim. Portekizli, acimin birazini kendine almak istercesine beni gögsünde sikiyor, terden islanan saçlarimi, yüzümü mendiliyle siliyordu. Bu is hiç bitmeyecekti sanki. Eninde sonunda bitti ama. Beni yeniden arabaya tasidiginda hosnuttu adamcagiz.

Verdiği bütün sözleri tuttu. Ancak benim canim bir sey istemiyordu. Sanki ruhumu ayagimdan çıkarip almislardi.

Artık bu saatten sonra okula gidemezsin, Sivrisinek.

Otomobildeydik, yanina oturmus dirsegine degiyor, neredeyse hareketlerini engelliyordum.

Seni eve götüreceğim. Bir şey uydurursun. Okul bahçesinde ayagını kestigini ve öğretmenin seni eczaneye gönderdiğini söyleyebilirsin...

Ona minnetle bakıyordum.

Sen yürekli bir küçüksün, Sivrisinek, dedi.

Ona acı bir gülümsemeyle baktım, ama bu acinin ötesinde çok daha önemli bir şey keşfetmiştim:

Portekizli, yeryüzünde en sevdiğim insan olmuştum.

Ufak tefek gevezelikler

Biliyor musun Minguinho, her şeyi keşfettim, her şeyi. Baron de Capanema sokaginin ucunda oturuyor o. Sokagin en sonunda. Otomobili evinin yanına çekiyor. İki kus kafesi var; birinde kanarya besliyor, öbüründe muhabbet kusu. Bir gün erkenden, hiçbir şeyin farkında değilmişim gibi, boyacı sandığımla gittim oraya. Gitmeyi o kadar çok istiyordum ki, Minguinho; bu kez sandığimin ağırlığını hissetmedim bile. Eve dışardan iyice baktım, tek basına yasayan biri için çok büyük buldum. Arkada, musluğun basındaydı, tıras oluyordu. Ellerimi birbirine vurdum. Boyacı! Boyacı!.. Yüzü sabun köpüğüyle kaplı, yaklastı. Daha yüzünün bir yanını tıras

etmisti. Gülümseyerek:

Ha! Sen misin Sivrisinek? Gir içeri, dedi.

Arkasından yürüdüm.

Bekle, hemen bitiririm isimi.

Ustura sakalini alirken hart hart hart diye ses ikariyordu. Büyüyüp koca bir adam oldugumda, benim de hart hart hart diye sesler ikaran bir sakalim olacakti. Hos bir seydi bu. Sandigimin zerine oturup bekledim. Aynadan bana bakti.

Okul yok mu?

Bugün Ulusal Bayram. Onun için pabuç boyamaya ıktim. Birkaç kurus yapmak niyetiyle.

Yaa!

Tirasi sürdürdü. Sonra lavaboya egilip yüzünü yıkadi. Havluyla silindi. Yanaklari kipkirmizi ve piril pirildi. Gülmeye basladi.

Benimle kahve içer misin? Aklimdan eveti geçirerek hayir dedim.

Gir!

Her şeyin ne kadar temiz ve düzenli olduğunu görmeni isterdim.

Masanin üzerinde kırmızı kareli bir örtü bile vardı. Kahve fincanları da bizim evdekiler gibi teneke masrapalar değildi. Yaslı bir kadının her gün kendisi ise gittikten sonra gelip ortalığa çekidüzen verdiğini anlattı.

Istersen benim gibi yap, diye de ekledi: Ekmegini kahvene batır. Ama içerken gürültü çıkarma. Çirkin bir şey bu.

Minguinho'ya bakıyordum, paçavralardan yapılma bir bebek gibi suskundu bunları dinlerken.

Neyin var?

Hiç, seni dinliyorum.

Anlıyor musun, Minguinho! Kavga sevmem ben. Kızgınsan bunu hemen söylemen en iyisi olur:

Portekizli'den baskisiyle ilgilendigin yok, bu da beni eglendirmiyor.

Durup düşündüm. Aslında gerçektir bu. Anlattıklarımın onu eglendirmeyeceğini düşünmemistim. Bunun üzerine konuyu

degistirmek istedim:

İki gün içinde Buck Jones'u bulacağız. Ona, reis Sakin Boga aracılığıyla haber yolladım. Buck Jones çok uzaklara, Savanah'a avlanmaya gitti... Minguinho, Savana mi, Savanah mi denir? Filmde sonuna bir h geliyordu ama, pek bilemiyorum. Dindinha'lara gittimde Edmundo Dayiya soracağım.

Yeni bir sessizlik.

Nerede kalmistim?

Kahveni ekmegine batırdığında.

Kahvemi ekmegime batırmak değil, budala. Ters söylüyorsun.

Orada hiç sesimi çıkarmadan oturuyordum, o da gözlerini dikmiş bana bakıyordu.

Sonunda oturduğum yeri keşfettin, dedi.

Çok tedirgindim. Ona gerçeği söylemeye karar verdim:

Size her şeyi anlatırsam kızar mısınız?

Hayır. Dostlar arasında gizli saklı olmamalı zaten.

Buraya ayakkabi boyamaya gelmemistim.

Biliyorum.

Ama canim öyle çekiyordu ki gelmeyi... Buralarda kimse ayakkabisini boyatmaz, çok toz var. Aneak Rio-Sao Paulo yolunda oturanlar yaptırır bunu.

Bütün bunları tasımadan da gelebilirdin, öyle değil mi?

Sandigimi yanına almasam bırakmazdı bizimkiler.

Evin yakınında dolasmam ve arasına da eve uğramam gerekirdi, anlıyor musunuz: Uzaga gitmek istediğimde, çalışmaya çıkıyormuşum gibi davranmalıyım.

Mantığım onu güldürdü.

Çalışmaya çıktığımda evdekiler yaramazlık yapmadığımı bilirler. Böylesi daha iyi; en azından dayak yememiş olurum.

Söylediğin kadar yaramaz olduğuna inanmıyorum.

Çok ciddilestim:

Bes para etmem. Çok kötüyümdür. Noel günü, benim için bir İsa değil, bir şeytan doğar ve hiçbir armağan alamam. Belanın tekiyim

yani. Küçük bir bela. Bir iblis. Bir pi. Ablalarimdan biri, benim gibi
kt bir ocugun dogmaması gerektiğini söyledi.

Saskinlikla kafasını kasıdı.

Yalnız bu hafta  kez dayak yedim, diye sürdürdüm.

Hem de ne biçim. Yapmadığım seylere tr bile dayak yiyorum.

Hep suç bende. Artık beni dövmeyi aliskanlık haline getirdiler.

İyi ama, ne yapıyorsun böyle?

Bütün bunları yapan, aslında seytan olmalı. Birtakım seylere yapma
istegi geliyor içimden, ve... yapıyorum. Bu hafta Nega Eugenia'nin
itini ateşe verdim. Bayan Cordelia'ya, Topal rdek diye bağırdım,
Çok kızdı!.. Paçavradan bir topa tekmeyi yaptırdım, batasica top
Bayan Narcisa'nin penceresinden girdi ve büyük aynasını kirdi.
Sapanımla  lamba patlattım. Bay Abel'in oğlunun kafasına da tas
attım.

Yeter, yeter.

Glmsemesini gizlemek için eliyle ağızını kapadı.

Daha bitmedi. Bayan Tentena'nin diktigi bütün fideleri sktm.

Bayan Rosena'nin kedisine bir bilye yutturdum.

Bak, buna hayir derim. Hayvanlarin hirpalanmasini sevmem.

Ama büyük bir bilye degil. Mincikti. Kediye müşhil verdiler, çıktı.

Ama bilyeyi bana geri verecekleri yerde korkunç bir dayak attılar. En kötüsü de, uyudugum sirada babamin, terligini kapip beni dövmesiydi. Nedenini bilmiyordum oysa...

Nedenmis peki?

Bir sürü çocuk sinemaya gitmistik. En ucuz yer oldugu için balkona çıkmistik. Derken orada seyim geldi, sikistim yani, anliyor musunuz? Duvarin bir kösesine gittim, çisimi yaptim. Yerde ufak bir göl olustu. Disari çikip filmin bir bölümünü kaçirmak enayilikti. Ama çocuklari bilirsiniz. Birinin çisini yapmasi bütün ötekilerin de çisinin gelmesine yol açar. Herkes o köseye gitti ve sonunda gerçek bir irmak çıktı ortaya. Durum da farkedildi. Arkasi söyle: Bay Paulo'nun oglu yaptı! dediler. Aksam, sinema sahibi, olayi babama anlatti elbet. Babam da bundan hiç hoslanmadi... Simdi bir yil süreyle Bangu Sinemasina girmem yasak. Yani aklım basima gelene kadar...

Çabalarima karsin Minguinho, somurtmaya devam ediyordu.

Dinle, Minguinho! Böyle surat asma. O benim en iyi dostum. Ama

sen, bütün ağaçların tartısmasız kralisin; Luis'in, kardeslerimin tartısmasız krali olduğu gibi... İnsan yüreginin, bütün sevdiklerini içine alabilmesi için çok büyük olması gerektiğini bilmelisin.

Sessizlik... Biliyor musun, Minguinho! Bilye oynayacağım. Çok tatsızsin.

Baslangıçta bu bir sirdi, çünkü bana dayak atan adamla bir otomobilde görünmekten utanıyordum. Sir bir süre daha sürüp gitti. Çünkü sir saklamak her zaman hostur. Portekizli de bu alanda bütün isteklerimi yerine getiriyordu. Dostlugumuzu kimsenin öğrenmemesi için yemin etmistik. Birincisi, bütün çocukları otomobiline almak istemediginden. Bu nedenle, tanıdigim kisiler, Totoca bile geçtiginde egiliyordum. İkincisi, birbirimize anlatacağımız sürüyle sey arasında kimsenin bizi tedirgin etmemesi gerekiyordu.

Annemi hiç görmediniz mi? kızilderilidir, dedim.

Gerçek kızilderililerin kizidir. Evde hepimiz yarım kan kızilderiliyiz.

Senin tenin nasıl böyle beyaz oldu? Ya su, neredeyse beyaz denebilecek sarı saçlar?..

Portekizli yanımdır o. Annem kızilderili. Çok esmer ve dümdüz saçlı. Yalnız Gloria ve ben sarı çiyana benzeriz. Annem, evin

giderlerine yardımcı olmak için İngiliz Degirmeni'nde çalışır. Geçen gün bobin dolu bir sandık kaldırdı ve karnında korkunç bir acı duydu. Doktora gitmesi gerekti. Fitik olduğu için doktor ona bir kusak verdi. Annem bana karşı çok iyidir, biliyor musunuz? Beni dövmek istediğinde, bahçeden küçük dallar koparır ve yalnızca bacaklarımın vurur. Çok yorucu bir hayatı vardır, aksamları eve döndüğünde konuşacak gücü bile olmaz.

Araba gidiyor ve ben gevezelik ediyordum: Büyük ablam garip bir kızıdır. Hep sevgilileri olur. Annem onu bizimle gezmeye yolladığında, sevgililerinden birinin hep kösedeki beklediğini bildiğinden, yolun üst yanından gitmemizi tembihlerdi bize. O da, başka bir sevgilisinin beklediği öbür yoldan giderdi. Bütün zamanını onlara mektup yazmakla geçirdiğinden kalem dayandıramazdık ona.

Geliyoruz.

Çarşının yakınında bulunuyorduk ve anlastığımız yerde durduruyordu arabayı.

Yarın görüşmek üzere, Sivrisinek.

Her zaman oturduğu yere kadar uzanmanın, bir bardak limonata içip ona artist resimleri aldirmanın yolunu bulacağımı biliyordum. Yapacak fazla şeyinin olmadığı saatleri biliyordum. Ve bu oyun, bir

ayi askin bir süreden beri sürüyordu. Ama Noel öykülerini anlattığımda yüzünde o hüznü büyük insan görünümünün belireceğini hiç düşünmemistim.

Gözleri yaşlarla doluydu ve bir daha Noel günü hiç armagansız kalmayacağıma söz vererek elini saçlarımda gezdirdi. Günler sakin; özellikle de mutlu geçiyordu. Evdekiler, bendeki değişimi farketmeye başlamışlardı. Eskisi kadar azgınlık yapmıyor, zamanımı bahçenin en ucundaki eski yerimde geçiriyordum.

Doğrusu, şeytan arasına iyi niyetli kararlarımın hakkında geliyordu. Ama eskisi kadar sövmüyor, komşuları rahat bırakıyordum. Fırsat buldukça bir gezinti yaratırdı, bu gezintilerden birinde arabayı durdurdu ve bana gülümsedi.

Arabamızda gezmeyi gerçekten seviyor musun?

Bu aynı zamanda benim de mi arabam?

Benim olan her şey senin. İki büyük dost arasında olduğu gibi.

Sevinçten çildiiriyordum: Ah, yeryüzünün en güzel arabasının yarısına sahip olduğumu herkese anlatabilseydim.

Sence de artık aralarından su sızmayan iki dost muyuz?

Evet.

Öyleyse senden bir sey isteyebilirim.

Elbette, efendim.

Beni öldürmek için hala bir an önce büyüme isteyip istemedigini merak ediyorum.

Hayir. Bunu asla yapamam.

Ama yapacagini söylemistin, degil mi?

Öfkeli oldugum sirada söyledim. Asla kimseyi öldüremem. Çünkü evde tavuk kestikleri zaman bakmayi sevmem. Hem sonra, sizin anlatildigi gibi biri olmadiginizi kesfettim. Ne yamyamsiniz, ne de...

Yerinden fırlıyordu neredeyse. Ne dedin?

Yamyam! Ne oldugunu biliyor musun yamyamin?

Evet, biliyorum. Edmundo Dayi öğretti. Kendisi bir bilgindir.

Kentli bir bay ona ansiklopedi hazirlamasini önerdi. Simdiye kadar bana açıklayamadigi tek sey carborundum'(Kömür ve silisyum karisimi sert bir madde) oldu.

Konuyu degistiriyorsun. Bana yamyamin ne oldugunu açıklamanı istiyorum.

Yamyamlar insan eti yiyen kizilderililerdir. Brezilya tarihinde bir resim var, bu resimde yamyamların yemek için bir Portekizliyi bogdukları görülüyor. Düşman kabilenin savaşçılarını da yerlerdi. Afrika'da da aynı şeyi yapan insanlar vardır. Onlar sakallı misyonerleri yemeye bayılırlar.

Hiçbir Brezilyalinin yapamadığı gibi, nefis bir kahkaha attı.

Altın gibi bir beynin var, Sivrisinek. Arasıra bu beni ürkütüyor.

Sonra yüzüme ciddi ciddi baktı.

Söylesene Sivrisinek. Kaç yasındasın?

Gerçek yasımı mi, yalancısını mi?

Gerçegini elbette. Yalancı bir dostum olmasını istemem.

Öyleyse söylüyorum: Gerçek yasım bes. Yalancısı altı. Çünkü altı yasında olduğumu söylemesem okula gidemezdim.

İyi ya, neden bu kadar erken okula gönderdiler?

Nedeni çok açık: Herkes birkaç saat için benden kurtulmak istiyordu da ondan.

Siz carborundum'un ne olduğunu biliyor musunuz?

Bunu da nereden çıkardın şimdi?

Elimi cebime soktum, sapanımla atmak üzere topladığım tasları, ayrıca resimlerimi, topaç ipimi ve bilyelerimi karıştırdım. Elimde, üzerinde kızılderili baci bulunan bir madalyon tutuyordum. Saçları, tüylerle kaplı bir Kuzey Amerika kızılderilisiydi bu. Arkasında da carborundum yazılıydı. Madalyonu elinde evirdi çevirdi.

Ben de bilmiyorum. Nereden buldun bunu?

Babamın saatine bağlıydı. Deriden bir seritle pantolonunun cebine asılı dururdu. Babam, saatin bana miras kalacağını söylemişti. Ama para yüzünden sıkıstı ve saati sattı. O güzel saati. Geri kalanı da miras olarak bana verdi. Küf koktuğu için seridini kestim.

Yeniden saçlarımı oksamaya koyuldu.

Çok çaprasık bir küçük çocuksun, ama bir Portekizlinin ihtiyar yüregini sevinçle doldurduğunu itiraf ediyorum. Neyse, birakalım

bunu. Gidiyor muyuz?

Söylesimiz çok hostu. Bir sey daha anlatayim. Size çok önemli bir konudan söz etmem gerekiyor.

Anlat bakalim.

Dostuz biz, çok çok dostuz, degil mi?

Elbette.

Arabanin bile yarisi benim, degil mi?

Bir gün hepsi senin olacak.

Söylemek zordu.

Hadi, dilin mi dolaniyor? Genellikle hiç...

Kizmayacaksınız ama degil mi?

Söz veriyorum.

Dostlugumuzda hosuma gitmeyen iki sey var.

Ne kadar zorlanirsam zorlanayim, sözler hiç de düşündüğüm kadar

rahat ıkmiyordu.

Nedir? diye üsteledi.

Biz iki büyük dostsak, size ikide bir bayım, efendim demem ters oluyor...

Güldü.

Öyleyse bana diledigini söyle, sen de.

Sen demek çok g. Bilmiyorum alisabilecek miyim...

Konusmalarimizi Minguinho'ya anlatirken sen dersem, garip bir etkisi olacak. Yine de deneyecegim. Kizmadiniz ya?

Neden kizacakmisim? Çok normal. Ama daha önce adini hiç isitmedigim bu Minguinho kim?

Minguinho, Xururuca'dir.

Yaa! Xururuca, Minguinho, Xururuca demek! Bir sey anlamis degilim.

Minguinho, benim sekerportakali fidanim. Çok sevdiğim günler ona

Xururuca'derim.

Demek, Minguinho adında bir sekerportakali fidanın var?

Harikadır. Benimle konuşur, at olur; onunla ve Buck Jones, Tom Mix, Fred Thompson'la gezeriz... Sen, (ilk sen'in çıkması güç oluyordu, ama sürdürmeye kararlıydim) Ken Maynard'i sever misin? Kovboy filmleri konusunda bir şey bilmediğini belirten bir hareket yaptı.

Geçen gün Fred Thompson onu bana tanıştırdı. Basındaki büyük deri sapkayı çok sevdim. Ne var ki; gülmesini bilmiyor gibi geldi bana.

Gidelim, küçük beyninde oynasan bu insanlar beni deli edecek.

Öbürü neydi?

Öbürü daha da güç. Ama sen deme konusunu açtıgıma ve sen de buna kızmadığına göre, ötekini de söyleyebilirim: Adını pek sevmiyorum. Hosuma gitmediğinden değil de, dostlar arasında pek...

Tanım, neler isiteceğim daha...

Sana Valadares, demek hosuma gitmiyor. Adını sevmiyorum.

Bir an düşündü ve gülümsedi.

Gerçekten de kulaga pek hos gelmiyor.

İlk adını da Manuel'i de sevmiyorum. Babam bir Portekizli hikayesi anlatır O Manuel dediği zaman bilemezsin nasıl öfkelenirim.

Bundan, onun bunun çocuğunun, hiç Portekizli dostu olmadığı hemen anlaşılır...

Ne dedin?

Babamın, Portekizlileri taklit edisini mi soruyorsun?

Hayır, daha önce bir şey dedin. Kötü bir söz.

Onun bunun çocuğu, şey çocuğu kadar kötü mü... öbür çocuk kadar?

Aşağı yukarı aynı şey.

Peki. Bir daha söylemem. Ne diyorsun şimdi

Asıl ben sana soruyorum. Nasıl bir sonuca vardın? Bana Valdares demek istemiyorsun, anladığım kadarıyla Manuel'i de sevmiyorsun...

Çok güzel bulduğum başka bir ad var.

Hangisi?

En masum halimi takindim.

Bay Ladislau ve ötekilerin pastanede söyledikleri gibi...

Öfkelenmiş görünerek yumruklarını sikti.

Tanıdığım en saygısız kişi olduğunu biliyor musun?

Bana Portuga demek istiyorsun, değil mi? İzin veriyorum buna.

Şimdi gidiyoruz, tamam mı? Motoru isletti ve bir süre düşünceli sürdü arabayı: Camdan basını çıkarıp haktı. Kimse gelmiyordu.

Derken, arabanın kapısını açtı ve:

In! dedi.

İstedikini yaptım ve arabanın arkasına doğru pesisıra gittim.

Bana arkadaki yedek tekerlegi gösterdi. Şimdi siki tutun. Ama çok dikkat et! Kendimden geçip yarasa oldum ve tekerlege yapıştım.

Arabaya bindi, ağır ağır sürmeye başladı. Beş dakika sonra durdu ve bana yaklaştı.

Hosuna gitti mi? Tam bir düstü bu.

Artık yeter. Dönelim, hava kararmaya basliyor.

Büyük bir durgunluk içinde karanlık çöktüyordu ve uzakta
agustosböcekleri yazın sürüp gittigini bildirmek ister gibi ötüyorlardı.
Araba sakın sakın yol almaktaydı.

Oldu. Artık bu hikayeden bir daha söz etmeyeceğiz. Tamam mı?

Bir daha söz etmeyeceğiz.

Eve döndüğün zaman, bu süre içinde yaptıklarını nasıl anlatacağını
merak ediyorum.

Düşündüm bile. Din dersine gittigimi söyleyeceğim. Bugün
persembe değil mi?

Insan senin karşında son sözü söyleyemez. Her şeye bir karşılığın
var.

Bunun üzerine iyice yanına sokuldum ve basımı koluna dayadım.

Portuga!

Himm...

Hep senin yaninda olmak isterdim, biliyor musun?

Neden?

Çünkü dünyanın en iyi insanisin. Senin yanındayken beni kimse azarlamıyor ve günışiginin yüregimi mutlulukla doldurdugunu hissediyorum.

İki unutulmaz dayak

Böyle kivirirsin. Sonra kagidi bir bıçakla kesersin, tam kivriminden.

Ve kagidi kesen bıçagin hafif sesi...

Simdi su açıkligi birakip dikkatle yapistirirsin. Böyle!

Bana kagittan balon yapmayı öğreten Totoca'nin yanındaydim.

Yapistirma isini bitirince, Totoca balonu bir mandalla çamasir ipine asti.

Sonra deligi açmadan önce iyice kurumasiini beklersin. Anladin mi, küçük esek?

Anladim. Benimle mutfak kapisinin önüne oturdu, kurumasi oldukça uzun süren renkli balona bakiyorduk. Öğretmen durumundaki

Totoca anlatiyordu:

Mandalina balonlar, ancak çok deney sahibi olduktan sonra yapılabilir. Başlangıçta balonları iki parçalı yapman gerek, böylesi daha kolay.

Totoca, tek basıma bir balon yaparsam deligini açar misin?

Duruma göre...

Bilyelerime, ve hızla çoğalmasına kimsenin akıl erdiremediği artist resimlerime göz koyarak basliyordu pazarlığa yine.

Amma yaptın, Totoca; benden istediğin zaman, senin yerine kavga bile ediyorum ama.

Peki. Birincisini karşılıksız yaparım, ama basaramazsan ötekiler için değiş-tokusa razı olursun.

Kabul.

Böyle derken, bu işi, elini balonlarıma sürdürmeyecek kadar iyi öğreneceğime içimden yemin ediyordum. Ah! Balonum kafamdan çıkmıyordu. Benim balonum olmalıydı bu. Basardığım işi anlattığımda Portuga'nın nasıl gururlanacağını düşündüm. Yapıtımın

parmaklarimda sallandigini gören Xururuca'nin hayranligini
gözünüzün önüne getirin. Bu düşünceyle harekete geçip, cebimi
bilyelerle ve çift olan artist resimleriyle doldurup sokaga fırladim.
Bilyelerle artist resimlerini, en azindan iki ipek kagidi alabilmek için
satacaktim.

Haydi arkadaşlar! On kurusa bes bilye. Dükkandan çıkmis gibi
hepsi de yepyeni.

Gelen giden yoktu.

On kurusa on resim. Bayan Lota'nin dükkanından bu fiyata
alamazsiniz.

Yine istekli çıkmadi. Bütün çocuklar meteliksizdi. Gelisim Sokagini
bir bastan ötekine dolasip mallarimi satmaya çalistim. Neredeyse
kosarak Baron de Capanema Sokagina gittim, ama oradan da bir sey
çikmedi. Dindinha'lara ugrasam, nasıl olurdu acaba? Gittim ama,
elimdekiler anneannemi ilgilendirmiyordu.

Ne bilye almak istiyorum, ne de artist resmi. Bunlari kendine
saklasan iyi edersin. Yoksa yarın bana gelip yine bilye ve artist resmi
almak için para istersin.

Kuskusuz, Dindinha'nin parasi yoktu. Yeniden sokaga döndüm ve
egilip bacaklarima baktim. Yolun tozuyla kapliydi. Alçalmaya

baslayan günesi seyrettim. Mucize tam o sira gerçeklesti:

Zeze! Zeze!

Biriquinho, deli gibi kosarak geliyordu.

Seni her yanda aradim! Satiyor musun?

Cebimi karistirarak bilyelerimi sakirdattim.

Bir yere oturalim.

Oraciga oturduk ve malimi yaydim.

Kaçã?

Bes bilye on kurus, ayni fiyata fazladan üç tane de artist resmi.

Pahali.

Kiziyordum. Hirsiz herif! Herkes bes artist resmiyle üç bilyeyi bu fiyata satarken benimki pahali geliyordu demek! Hepsini cebime doldurmaya hazirlaniyordum.

Dur, dedi.

Seçebilir miyim?

Kaç paran var?

Üçyüz reis. İki yüzünü harcayabilirim.

Oldu, sana altı bilye ile bir düzine artist resmi veriyorum.

Yoksulluk ve Açlık Bakkaliesine fırtına gibi daldim. Kimse o
ünlü sahne'yi animsamiyordu artık. Tezgahın yanında gevezelik eden
Bay Orlando'dan başka kimse de yoktu içerde. Ama fabrikanın
düdüğü çalınca bütün işçiler bir kadeh atmaya gelecek ve kimse içeri
giremez olacaktı.

İpek kagidiniz var mi, efendim?

Paran var mi, ondan haber ver? Babanın hesabına sana bir sey
satmıyorum artık.

Hiç bozulmadım. Avucumdaki paraları gösterdim.

Pembeyle turuncu var yalnızca, dedi.

O kadar mi?

Uçurtma zamani neyim var neyim yok yağmaladiniz. Ama önemi yok. Renkleri ne olursa olsun, uçurtmanın havalanmasına engel olmuyor bu.

Uçurtma yapmak için almıyorum ki, balonumu yapacağım. Dünyanın en güzel balonu olsun istiyorum. Yitirecek zamanım yoktu. Chico Franco'nun dükkanına kossam çok zaman kaybedecektim.

Oldu, dedim çaresiz.

Simdi durum degismisti. Masanın yanına bir iskemle çektim ve bakması için kral Luis'i üzerine çıkardım.

Rahat duracagina söz veriyor musun? dedim.

Çok güç birsey yapacağım. Sana da büyüdüğünde nasıl yapıldığını karşılıksız öğreteceğim.

Gece geniş adımlarla yaklaşıyordu ve ben çalışıyordum. Derken, fabrikanın düdüğü öttü. Elimi çabuk tutmalıydim. Jandira tabakları sofraya yerleştirmeye başlamıştı bile. Büyükleri tedirgin etmememiz için bize daha erken yedirmek onun tutkusuydu.

Zeze!.. Luis!..

Sanki dünyanın öbür ucundaymışız gibi bağırıyordu. Luis'i indirdim.

Sen git, ben de geliyorum, dedim.

Zeze!.. Çabuk gel, yoksa görürsün gününü!

Geliyorum!

Seytan kız öfkeliydi. Sevgililerinden biriyle kavga etmişti herhalde.

Yolun sonundakiyle mi, yoksa basındakiyle mi acaba?

Simdi de beni geciktirmek istiyormuş gibi yapıştırıcı kurumustu ve un elime yapıştıyordu, bu da isimi güçleştirmekteydi. Ablam daha da yüksek sesle bağırma koyuldu. Isime devam etmemi sağlayacak aydınlık kalmamıştı neredeyse.

Zeze!.. Tamam iste. Hapi yutmuşum şimdi. Öfke içinde geliyordu.

Hizmetçin miyim ben? Hemen yemeğe gel!

Odaya daldı ve kulaklarıma yapıştı. Sonra beni, sürükleyip mutfak masasına doğru fırlattı. O zaman diklendim:

Yemek yemeyeceğim! Yemek yemeyeceğim! Yemek yemeyeceğim! Balonumu bitirmek istiyorum! Elinden kurtuldum, kosarak isimin basına geçtim. Çılgına döndü. Üzerime çullanacak

yerde masaya yürüdü. Ve o güzel düşünüm sona erdi. Yarım kalmis balonum, yırtik kagit parçalarından baska bir sey degildi artik. Bununla da yetinmeyip (saskinligim o kadar büyüktü ki kendimi savunmak için hiçbir sey yapamadim) kollarimla bacaklarima yapisti ve beni odanın ortasina firlatti.

Konustugum zaman sözümün dinlenmesini isterim! diye de bagiriyordu.

Seytan dürttü beni de. Isyanim kasirga gibi patladi: Önce basit bir saganakti bu:

Nesin sen biliyor musun? Orospunun tekisin! dedim.

Yüzünü yüzüme yapistirdi. Gözlerinde simsekler çakiyordu.

Bir daha söyle, cesaretin varsa! Heceledim:

Komodinin üzerinden kayisi kapti ve acimadan vurmaya basladi. Döndüm, yüzümü avuçlarima gizledim. Acim öfkemden daha hafif kaliyordu.

O!.. O!.. O...nun kizi!

Durmak bilmiyordu. Bedenim tepeden tırnaga yanmis gibiydi. O sıra

Antonio içeri girdi. Beni dövmekten yorulmaya başlayan ablasinin yardımına kostu.

Öldür beni, katil kız! Cezaevi öcümü alacaktır! dedim.

Ve vuruyor, vuruyordu, öylesine vuruyordu ki, dizüstü düşüp komodine yaslanmıstım.

O!.. O!.. O...nun kızı!

Bunun üzerine Totoca yüzüme, gözlerime, burnuma, agzima, özellikle de agzima vurmaya koyuldu. Kurtulusumu, dayak yedigimi isiten Gloria'ya borçluyum. Yakınlarda bir yerdeydi herhalde! Bayan Rosena'yla gevezelik ediyordu belki. Çıgliklari isitince yetisti. Kosarak daldi içeri. Gloria'nin sakasi yoktu. Yüzümden akan kani görünce, Totoca'yi yana itti, ablası olup olmadigina aldirmadan bir tekmede uzaklastirdi Jandira'yi. Gözlerimi açamadan yerde yatiyor ve güçlükle soluk aliyordum. Beni odama tasidi. Aglamiyordum; ama, annemin odasına gizlenen kral Luis, dehsete düsmüştü, hirpalandigimi gördüğü için korkunç çıgliklar atiyordu.

Gloria köpürmüştü:

Bir gün bu çocuğu öldüreceksiniz, olacak sey degil! Kalpsiz canavarlarsiniz!

Beni yatagima yatirmisti ve sik sik kullandigimiz tuzlu su dolu legeni getirmeye kosuyordu. Totoca basi önde, odaya girdi. Gloria onu itti.

Çik disari, alçak!

Ona nasıl sövdüğünü isitmedin mi?

Bir sey yapmamisti. Siz onu kiskirttiniz. Ben çıktigimda uslu uslu balonunu yapıyordu. Kalp yok sizde. İnsan kardesini nasıl böyle dövebilir?

Bir yandan da yüzümü temizliyordu. Bir dis parçasi tükürdüm legene. Bu, ortaligi iyice karistirdi.

Bak yaptigina, sefil herif. Baskalariyla dövüsmeye gelince korkuyorsun, hemen onu yardima çağiriyorsun. Pis! Her sabah çekmecene gizledigin sidikli donunla silteni herkese gösterecegim.

Sonra odada kim varsa herkesi, hepsini disari atti ve kapiyi kilitledi. Ortalik iyice karardigindan isigi yakti. Gömlegimi çıkardi, bedenimdeki morartilarla yara izlerini temizledi:

Aciyor mu, Gum?

Evet. Bu kez çok aciyor.

Çok dikkat ediyorum, benim sevgili afacanim. Kurumasi için bir süre diz çöküp beklemelisin, yoksa giysilerin yapisir ve çok canin acir.

Ama en çok acıyan yerim yüzümdü. Bunca nedensiz kötülük karsısında yüzüm acidan ve öfkeden yaniyordu. Biraz rahatlar gibi olunca, saçlarimi oksayarak yanima uzandi.

Gördün ya, Godoia! Bir sey yapmamistim. Hakettigim zaman beni dövmelelerine aldirmam. Ama bu kez hiçbir sey yapmamistim.

İçini çekti.

En acisi da, balonumun basina gelenler. Ne güzel olacakti. Luis'e sor istersen.

Eminim. Çok çok güzel olacakti. Ama sen merak etme. Yarin Dindinha'lara gidecegiz ve ipek kagidi alacagiz. Dünyanın en güzel balonunu yapmana yardim edecegim. O kadar güzel olacak ki yildizlar bile kiskanacak.

Bosuna zahmet etme, Godoia. En güzeli ilk yapılan balondur. Ilki basarili olmazsa bir daha yapamaz insan ya da yapmak istemez.

Bir gün... bir gün... seni bu evden uzaklara götürecegim.

Oturacagimiz yer...

Arkasi gelmedi. Kuskusuz, Dindinha'nin evini düşünmüştü; ama orada da aynı cehennem vardı. Bunun üzerine düşlerimin dünyasına, sekerportakali fidanimin dünyasına girmeye karar verdi.

Seni Tom Mix'le Buck Jones'un çiftliğine götüreceğim, orada yasayacağız.

Ama ben Fred Thompson'u daha çok severim.

Öyleyse onunla gideriz.

Ve ikimiz de ne yapacağımızı bilmez durumda birbirimizin kollarında alçak sesle ağlamaya koyulduk...

O kadar çok özledim halde, iki gün boyunca Portekizliyi görmedim. Okula gitmeme de izin vermediler. Bunca vahşiligi gözler önüne sermek istemiyorlardı. Yüzümün sisi inip dudaklarımın yaraları kabuk bağlar bağlamaz, hayatimin alisilmis gidisine kavusacaktım. Günlerimi, küçük kardesim Luis'le birlikte, Minguinho'nun yanına oturup konuşma isteği duymadan geçiriyordum. Her şeyden korkuyordum.

Babam, Jandira'ya söylediğim sözü. Yinelersen dayaktan canımı

çikaracagini açiklamisti. Öyle ki, soluk alacak cesaretim bile yoktu.

En iyisi, sekerportakali fidanimin küçüçük gölgesine siginmakti;

Portuga'nin bana verdigi yiginla resme bakmak ve Luis'e sabirle bilye oynamayi ögretmekti.

Kardesim beceriksizdi ama, günün birinde ögrenecekti. Bu süre boyunca duyduğum özlem çok büyük oldu. Portuga, yokluguma sasiyordu herhalde. Nerede oturduğumu bilse, gelip bulabilirdi kuskusuz. Onun sesini duymamak büyük eksiklikti benim için.

Hadi, Sivrisinek dediginde büyük bir sevgiyle dolan sesini özlüyordum. Yanik yüzünü, her zaman tertemiz olan koyu renk giysisini, çekmecedeki yeni çikarilmisa benzeyen yakasi iyice kolalanmis gömlegini, kareli yelegini, hatta çapa biçimi altin kol düğmelerini bile görmemek benim için büyük eksiklikti.

Ama yakinda, çok yakinda iyilesecektim. Çocukların yaraları çabuk kabuk bağlar. Bana sık sık yineledikleri; evlendiğinde geçecek cümlesinde olduğu gibi. Hatta çok daha çabuk.

O akşam babam dışarı çıkmamisti. Uyuyan Luis'den başka evde kimse yoktu. Annemin kentten dönmüş olması gerekiyordu ama, bazı haftalar İngiliz Degirmeninde gece çalışmasına kalıyordu; onu ancak pazar günleri görüyorduk. Babamın yanında kalmaya karar vermistim, böylece azginlik yapmayacaktim. Salincakli koltuga oturmustu, dalgin gözlerle duvara bakıyordu. Her zamanki gibi gömlegi pek temiz degildi. Dostlarıyla iskambil oynamaya gitmediyse, kuskusuz parasi olmadigi içindi. Zavalli babam, annemin bütün aileyi beslemek için

çalıstıgını düsündükçe üzülüyordu herhalde.

Lala, fabrikaya girmisti. Babam için her yanda is aramak ve daha genç birini arıyoruz... karsiligıyla durmadan cesareti kirilerek geri dönmek aci olmalıydı.

Kapinin esigine oturmustum, duvardaki kertenkeleleri sayiyor, arada bir babama bakmak için basimi çeviriyordum. Noel sabahından beri onu hiç böyle üzgün görmemistim. Kendisi için bir şey yapmalıydım. Sarki söylesem nasıl olurdu acaba? Evet, alçak sesle sarki söyleyebilirdim, kuskusuz yalnızligında onu biraz avuturdu bu. Bildigim bütün sarkıları kafamdan geçirirken, Bay Ariovaldo'dan öğrendigim son sarkiyi animsadm: Tango; becerebildigim en güzel islerden biriydi tango. Hafiften söylemeye başladım:

Çirilçiplak bir kadın isterdim,

Çirilçiplak isterdim onu...

Gece ayısığında

Bir kadın bedeni isterdim...

Zeze!

Evet, baba?

Aceleyle yerimden fırladım. Babam tangoyu çok sevmiş olmalıydı ve gelip yakınında söylememi istiyordu herhalde.

Ne söylüyorsun?

Bastan başladım:

Çirilçiplak bir kadın isterdim...

Bunu sana kim öğretti?

Gözlerinde delirmiş gibi bulanık bir pırıltı vardı. Bay Ariovaldo öğretti.

Sokakta onunla gezmeni istemedigimi daha önce de söyledim sana.

Oysa hiç söylememisti. Sarkici yardımcılığı yaptığımdan haberi olduğunu bile sanmıyorum.

Bastan söyle bu sarkiyi.

Çok moda olan bir tango, dedim ve yineledim:

Çirilçiplak bir kadın isterdim...

Yanagima bir tokat indi.

Bir daha söyle!

Çirilçiplak bir kadin isterdim...

Bir tokat, bir tokat daha, bir daha. Elimde olmadan gözlerimden yaslar fiskirmisti.

Hadi, sarkiya devam et!

Çirilçiplak bir kadin isterdim...

Dudaklarimi neredeyse oynatamiyordum, sendeliyordum. Tokat yagmuru altında gözlerim açiliyor, kapaniyordu. Susmak ya da sarkiya devam etmek konusunda kararsizdim... Ama, o aci arasinda bir tek seye karar vermistim: Yiyecegim son dayak olacakti bu, son dayak. Ölmek daha iyiydi...Biraz yatisip yeniden sarki söylememi buyurdugunda söylemedim. Babama büyük bir nefretle bakiyordum, ve:

Katil! dedim ona. Beni hemen öldür. Cezaevi öcümü alacaktır.

Öfkeden çilgina dönerek salincakli iskemlesinden kalkti. Kemerini

çözdü. İki demir tokasi olan kemerini ve... öfkeden kipkirmizi bir durumda, bana agzina geleni söylemeye koyuldu:

Pis, hayvan, süprüntü, paçavra, babanla böyle konuşursun ha!..

Kemer korkunç bir sesle gövdemde sakliyordu. Bedenimin her kösesine çarpan kanca uçlu bin tane parmagi vardı sanki. Tortop oldum ve odanın kösesine yuvarlandım. Beni öldüreceğinden emindim. Kurtarmak için içeri giren Gloria'nın sesini isittim. Gloria, benden başka tek sarisin. Kimsenin elini sürmediği Gloria. Babamın elini tuttu ve kemerin saklamasına engel oldu.

Baba! Baba! Tanrı askına beni döv. Ama bu çocuğu dövme artık.

Babam kemeri masanın üzerine attı ve elini yüzünde gezdirdi. Kendi haliyle benim halime ağlıyordu.

Aklım basımdan gitti, dedi. Benimle alay ettiğini sanıyordum.

Benden nefret ettiğini sanıyordum.

Gloria beni yerden kaldırdığında bayılmıştım. Kendime geldiğimde atesten tirtir titriyordum. Annem Gloria basucumdaydılar; bana tatlı sözler söylüyorlardı. Odaya bir sürü insan girip çıkıyordu. Dindinha'yi bile getirmişlerdi. En ufak harekette acı çekiyordum: Daha sonra, doktor çağırarak istediklerini öğrendim, ama çevrede kötü bir etki yapacaktı bu.

Gloria bana eliyle hazirladigi bir çorba getirdi, birkaç kasik içirmeye alisti. Soluk almakta güçlük çekiyordum, yutmam daha da güçtü.

Uzun süren bir uykuya daldim, uyandigimda aci hafiflemeye baslamisti. Annem geceyi yanimda geçirdi, sabah hazirlanmak üzere kalkti. Ise gitmesi gerekiyordu. Bana veda etmeye geldiginde boynuna sarildim.

Bir şeyin yok, yavrum. Yarın iyileseyorsun...

Anne...

Alçak sesle konustum ve bu, herhalde hayata yönelttigim en büyük suçlamaydi:

Anne, benim dogmamam gerekirdi. Balonum gibi olmalıydim.

Hüzünle saçlarimi oksadi.

Herkes, dogmasi gerektiği biçimde dogar, dedi.

Sen de öyle oldun. Ama Zeze, arasira hiç söz dinlemiyorsun...

Tatli ve garip istek. Toparlanmam için bir hafta gerekti. Bezginligim, ne acılardan, ne de yedigim dayaktan geliyordu. Dogrusu, evde bana

iyi davranmaya baslamislardi. Bu da olagan degildi aslinda. Ne var ki, bir seyin eksikligini duyuyordum: beni kendime getirecek, belki insanlara, onların iyiliklerine inandıracak önemli bir şeyin eksikligi. Uslu uslu, canım hiçbir şey istemeden, hemen hemen hep Minguinho'nun yanibasındaydım. Hayata uzaktan bakarak, ilgisizliğimde yitip gitmiş gibiydim. Yine de küçük kardesimin yanımda olusuna göz yumuyordum. Düğmelerle teleferik oynuyorduk, buna bayılıyor, bütün gününü teleferik vagonlarını indirip çıkarmakla geçiriyordu. Ona sonsuz bir sevgiyle bakıyordum, çünkü onun kadar küçükken ben de bu oyunu çok severdim.

Suskunlugum Gloria'yi merakı düsürüyordu. Artist resimlerini, bilye torbami yanıma koyuyordu; çoğu kez bunlara elimi bile sürmüyordum. Ne sinemaya gitmek istedigim vardı, ne de boyacı sandığım la yola koyulmak. Gerçek olan, acımasız bir biçimde nedenini bilmeden dayak yiyen küçük bir hayvan olarak iç yaramı bir türlü geçirmeyi basaramadığımdı. Gloria, düşlerimin dünyası konusunda beni sorguya çekiyordu.

Burada degiller. Çok uzaklara gittiler, diye karşılık veriyordum. Elbette, Fred Thompson ve öteki dostlarımdı söz konusu olan. Ama Gloria bendeki değişimi bilmiyordu. Kararımdan haberi yoktu. Gittiğim filmleri değiştirecektim. Bundan böyle, büyüklerin deyimiyle ask filmleri görmeye gidecektim yalnızca. Öpüsmeli ve herkesin birbirini sevdiği filmlere. Dayak yemekten başka işe yaramayan ben, hiç değilse baskalarının sevdiğini seyredecektim.

Okula dönebildigim gün geldi çatti. Ama okula gitmedim.

Portuga'nin bir hafta boyunca arabamızla beni beklememesi gerektiğini biliyordum. Elbette, ancak ona haber verebildigim zaman beni yeniden beklemeye baslayacakti.

Hasta olduğumu öğrense de, beni görmeye çalışmayacakti.

Birbirimize söz vermistik, bir anlasma yapmistik, sirmimizi gizleyeceğimiz konusunda ölümüne bir anlasma. Tanri'dan baska kimsenin dostlugumuzu bilmemesi gerekiyordu. Güzel araba, garin karsisinde, pastanenin yaninda durmustu. Bu ilk sevindirici günes isiniydi. Özlemlle beslenen yüregim sevinçten hopladi. Dostumu görecektim. Ama ayni anda beni ürperten hos bir düdük sesi garin girisinde çinladi. Mangaratiba'ydi bu. Sert, gururlu, raylarına egemen. Bütün görkemiyle, neredeyse uçarak, vagonlarını birbirine toslatarak geçti. Pencerelerde insanlar vardi ve disari bakiyorlardi. Yolculuk eden bütün kalabalik mutluydu. Küçükken Mangaratiba'nin geçisini seyretmeyi ve ona veda etmeyi severdim; bitip tükenmeyen vagonlar gözden kaybolana dek veda etmeyi. Simdi sıra Luis'indi.

Gözlerimi pastanenin masalarında gezdirdim. Evet oradaydi. İçeri giren müşterileri görebilmek için oturduğu son masada. Ama arkasi dönüktü ve çeketsizdi.

Bembeyaz gömleğinin kollarini gösteren güzel kareli yelegi

vardi sirtinda. Bir yorgunluk hissettim. O kadar ki, kendisine yaklasman guc oldu. Bay Ladislau verdi haberi:

Bak kim geldi, Portuga.

Yavasca döndü, yüzü mutlu bir gülümsemeyle aydinlandi. Kollarini açti, beni uzun uzun gögsünde sikti.

İçimde bir ses bugün geleceğini söylüyordu. Sonra bana bakti.

Seni kaçak seni, bu kadar zamandır neredeydin?

Çok hastaydım!

Bir iskemle çekti.

Otur.

Ne sevdiğimi çok iyi bilen garsonu çağirmek için parmaklarını saklattı. Ama garson limonatayla pastayı önüme koyduğunda elimi bile sürmedim. Basımı kollarıma dayadım ve öyle kalakaldım; bezgindim, üzüntülüydüm.

İstemiyor musun?

Karsilik vermeyince, Portuga yüzümü kaldirdi. Dudaklarımı bütün

gücümle isiriyordum ve gözlerim islakti.

Ne oluyor, Sivrisinek? Anlat eski dostuna...

Anlatamam. Burada olmaz.

Bay Ladislau bir sey anlamamis gibi basini salliyordu.

Konusmaya karar verdim:

Portuga, otomobilin bizim otomobilimiz oldugu dogru mu?

Evet. Hala kuskun mu var?

Beni gezmeye götürmek ister misin?

Önerim onu sasirtti.

Istiyorsan gidelim.

Gözyaslariminin arttigini görünce kolumdan tutup beni arabaya kadar götürdü ve kapiyi açmaya gerek duymadan açık camından sokup oturttu içeri.

Hesabi ödemek için geri döndü. Bay Ladislau ve öbür adamlarla konustugunu isittim:

Evinde bu küçüğü hiç kimse anlamıyor. Böylesine duyarlı bir çocuk görmedim ben.

Doğru söyle, Portuga; bu küçük seytani çok seviyorsun, değil mi?

Sandığından da çok. Zeki ve harika bir sivrisinek bu.

Arabaya dönüp oturdu.

Nereye gitmek istiyorsun?

Yalnızca buradan uzaklaşmak istiyorum. Murundu yoluna kadar gidebiliriz. Yakındır, fazla benzin de gitmez.

Güldü.

Büyüklerin sorunlarıyla uğraşmak için daha çok küçük değil misin?

Evdeki yoksulluk o derecedeydi ki, insan erkenden hiçbir şeyi çarçur etmemeyi öğreniyordu. Her şey parayla ve pahalıydı. Küçük yolculuğumuz boyunca konuşmadı. Yatışmama bekliyordu. Ama her şeyden uzaklaştığımızda ve yol yemyeşil, nefis bir çayıra dönüştüğünde arabayı durdurdu, bana baktı ve yeryüzünün geri kalan bölümündeki bütün eksikliklerin yerini dolduran biri iyilikle

gülmüsedü.

Portuga, yüzüme bak, burnuma daha dogrusu, yüzüme degil. Evde insan olmadigim, bir hayvan, bir Pinage kizilderilisi sayildigim ve seytanin oglu oldugum söylendiginde, hayvan gibi burundan ibaret bir suratin var, diyorlar.

Ben yine de yüzüne bakmayi yegliyorum.

Ama iyi bak. Bütün su dayak izlerine bak!

Portekizli'nin gözleri hüznü ve kuskulu bir anlama büründü.

Senin gibi küçük bir çocuğu böyle dövmeleli olacak sey degil. Daha alti yasinda bile degilsin.

Nedenini biliyorum ben. Bes para etmem. O kadar kötü bir insanim ki, her Noel'de küçük Isa'nin yerine küçük bir seytan doguyor benim için.

Saçma, sen gerçek bir meleksin. Belki biraz hasarisin ama...

Bu saplantı beni yeniden korkutmaya basliyordu.

Öyle kötüyüm ki, dogmamam gerekirdi. Geçen gün anneme de

söyledim.

İlk kez kekeledi:

Bunu söylememen gerekirdi.

Gerçekten gereksindigim için seninle konuşmak istedim. Yaslı olduğundan, iş bulamaması babam için korkunç bir şey, biliyorum. İssizliğin onu çok mutsuz ettiğini de biliyorum. Annem evin giderlerini karşılamak için çok erken işe gitmek zorunda. İngiliz Degirmenindeki dokuma tezgahlarında çalışıyor. Bir sandık dolusu bobin kaldırdığı ve bu yüzden fitik olduğu için kusak bağlıyor. Lala çok çalışkan bir genç kızı, o da fabrika işçisi olmak zorunda kaldı. Bütün bunlar haksız işler. Ama yine de, babam beni bu kadar kötü dövmemeliydi. Noel'de, istediği zaman beni dövebileceğini söylemistim, ama bu kadari fazlaydı.

Saskin saskin yüzüme bakıyordu.

Tanrım! Bir çocuk nasıl olur da büyük insanların sorunlarını böylesine anlayıp benimseyebilir. Bunu hiç görmedim!

İçini çekti.

Biz iki dostuz, değil mi? Erkek erkeğe konuşacağız şimdi: Seninle

bazi seyleri görüsmek arasira tüylerimi ürpertse bile yapacagim bunu.

Kabul, haklisin; ama sanirim ablana sövmemen gerekirdi. Hem biliyor musun, ne olursa olsun sövmemelisin!

Ama ben küçügüm. Öcümü almak için tek yolum bu.

Söylediginin ne anlama geldigini biliyor musun?

Basimla evetledim.

Öyleyse sövmemelisin, sövmemen gerekir.

Bir sessizlik oldu.

Portuga!

Himmm.

Sövmemi sevmiyorsun, degil mi?

Hiç sevmiyorum.

Ölmezsem, bir daha sövmeyecegime söz veriyorum öyleyse.

Çok iyi. Ama nedir bu ölmek hikayesi?

Az sonra anlatacağım.

Bir sessizlik oldu. Portekizli dsnceliydi.

Bana gvendigine göre bir sey daha grenmek istiyordum, dedi.

Su nl sarkiyi, hani babani kizdiran su tangoyu söylerken sarkinin neler dedigini biliyor muydun?

Sana yalan söylemek istemem. Tam bilmiyordum. Her sey i grendigim gibi bu sarkiyi da grenmistim, mzigi de güzeldi. Ne demek istedigini dsnmeden söyledim. Ama beni öyle kötü dövdü ki, Portuga; yle kötü dövdü ki. nemi yok artik.

Uzun uzun burnumu çektim.

nemi yok, onu öldüreceğim!

Ne diyorsun sen, küçük; babami mi ldreceksin?

Evet, yapacağım bunu. Basladım bile. ldrmek, Buck Jones'un tabancasini alip gm diye patlatmak degil! Hayir. Onu yüregimde öldüreceğim, artik sevmeyerek... Ve bir gün büsbütün ölecek.

Bu küçücük kafada ne büyük bir hayal gücü!

Böyle diyordu ve duygulandığını da gizlemiyordu.

Ama beni de öldüreceğini söylemistin.

Baslangıçta söyledim. Sonra, seni başka bir biçimde öldürdüm.

Yani, seni yüregimde canlandırarak öldürdüm. Sen sevdiğim tek insansın, Portuga. Tek dostumsun. Bana artist resimleri, bilyeler, limonata, pasta aldığı için değil... Yemin ederim gerçeği söylüyorum.

Dinle, seni herkes seviyor. Annen, hatta baban, Gloria ablan, kral Luis... Ya sekerportakali fidanın? Onu unuttun mu yoksa? Minguinho adındaki ve...

Xururuca.

İyi ya iste!..

Şimdi durum eskisi gibi değil, Portuga. Xururuca bir tek çiçek bile veremeyen basit bir portakal ağacı... Gerçek bu... Ama sen öyle değilsin. Dostumsun, bunun için yakında yalnız sana kalacak olan otomobilimizde dolasmamızı istedim. Sana veda etmeye geldim.

Veda mi?

Öyle. Görüyorsun, bes para etmeyen biriyim; dayak yemekten ve kulaklarimin çekilmesinden biktim. Bir fazla bogazdan kurtaracagim onlari...

Girtlagimda acili bir düğüm hissetmeye basliyordum. Geri kalani söylemek için büyük cesarete ihtiyacim vardı.

Kaçacak misin? dedi.

Hayir. Bütün hafta bunu düsündüm. Bu gece kendimi Mangaratiba'nin altina atacagim.

Bir sey söylemedi. Beni bütün gücüyle kollarinda sikti ve baska kimsenin bilmediği bir biçimde avuttu.

Hayir. Tanrı askina bunu söyleme. Önünde güzel bir hayat var. Bu zeka ve hayal gücüyle... Bir daha ne böyle düşünmeni, ne de söylemeni istiyorum bunu! Ya ben?.. Beni sevmiyor musun? Beni gerçekten seviyorsan ve eger yalan söylemiyorsan, bir daha böyle konuşmaman gerekir.

Benden uzaklasti ve gözlerimin içine bakti. Elinin tersiyle yaslarimi sildi.

Seni çok seviyorum, Sivrisinek. Sandigından da çok. Hadi,
gülümse.

Itiraflarımda biraz rahatlamıştım, gülümsedim. Bütün bunlar
geçecek. Yakında uçurtmalarınla sokagın hakimi, bilyelerin krali,
Buck Jones kadar güçlü bir kovboy olacaksın... Öte yandan, başka bir
sey de düşündüm. Öğrenmek ister misin?

Evet.

Cumartesi günü Encantado'ya, kızımı görmeye gitmeyeceğim.
Kocasiyla Paqueta'da birkaç gün geçirecek. Hava güzel olduğundan,
Guandu'da balık tutmayı düşündüm. Benimle gelecek bir dostum
olmadığından, sen aklıma geldin.

Gözlerim parladi.

Götürür müsün beni?

Elbette, istersen... Gelmek zorunda değilsin ama.

Karsilik yerine yanagimi onun sakalli yanagina dayadım, kollarimi
boynuna doladım ve bütün gücümle siktim. Mutluyduk, bütün trajedi
uzaklaşmisti.

Güzel bir köse var. Yiyecek birseyler götürürüz. En çok ne istersin?

Seni, Portuga.

Ben salamdan, yumurtadan, muzdan sözediyorum...

Her şeyi severim. Evde yiyecek bir şey bulduğumuz zaman sevmeyi öğrendik.

Öyleyse gidiyor muyuz?

Bunu düşünmekten uyku uyuyamayacağım.

Ama ciddi bir sorun mutluluğumu gölgeliyordu.

Bütün gün boyunca, evden uzaklaşmak için ne diyeceksin?

Bir şey uydururum.

Ya sonra seni yine döverlerse?..

Ay sonuna kadar kimse beni dövemez. Gloria'ya söz verdiler.

Gloria'nin gözü karadır. Benden başka ailenin tek sarisidir o.

Doğru mu.

Evet, dogru. Ancak bir ayin sonunda, kendime geldigim zaman bana el sürebilirler.

Motoru isletti ve dönüs yolunu tuttu.

Öyleyse, o seyden bir daha sözedilmeyecek demektir.

Neyden?

Mangaratiba'dan.

Biraz bekleyeceğim önce...

Daha iyi.

Sonra Bay Ladislau'dan, kendisine o kadar söz verdiğim halde, Portuga'nin, gece geç vakit ve ancak Mangaratiba'nin geçisinden sonra eve döndüğünü öğrendim...

Güzel bir yoldan geçtik. Yol ne asfaltlanmisti, ne de parke taşı döseliydi. Ama iki yani ağaçlar ve çayırlarla kapliydi, harika bir yerdi. Günes ve masmavi gökyüzü de cabasi. Bir gün Dindinha bana, sevincin yürekte isildayan bir günes oldugunu söylemis, günesin her seyi mutlulukla aydinlattigini belirtmisti. Bu dogruysa, benim iç

günesim de simdi her seyi güzellestiriyordu...

Yiginla seyden sözederken, otomobil acelesiz kaymakta ve
konusmamizi dinlemek ister gibiydi.

Demek, benimle birlikteyken çok uslusun. Öğretmeninle de... Neydi
adi?

Bayan Cecilia Paim. Biliyor musun, gözünün üzerinde beyaz bir
leke var.

Bayan Cecilia Paim sinifta olmadigin zamanlar bütün bu
yaramazliklari yaptigina inanmiyor demek! Gloria ve küçük kardesine
karsi da iyisin. Öyleyse neden degisiyorsun böyle ikide bir?

Bilmiyorum. Tek bildigim, yaptigim her hareketin kötü sonuçlar
verdigidir. Bütün sokak, oynadigim kötü oyunlardan haberli. Sanki
seytan alçak sesle bana birtakim kötülükler fisiliyor. Böyle olmasa,
bunca azginligi yapamazmisim. Edmunda Dayim böyle söyledi. Bir
keresinde o zavalli ihtiyara da ne yaptim biliyor musun? Sana hiç
anlatmadim mi?

En az alti ay önce oldu. Kuzeyden ona bir hamak gelmist, çok
hosnuttu hayatindan. İçine uzanip sallanmama izin vermiyordu, o...
çocugu.

Ne dedin?

Tamam, tamam! Namussuz, üzerinde kestirdikten sonra hamagi çözüyor ve koltugunun altında götürüyordu. Sanki hamagini yiyecekmişim gibi! Bunun üzerine, bir gün Dindinha'lara gittim. Dindinha içeri girdigimi görmedi. Gazetelerdeki ilanlari okumak için gözlüklerini takmis olmalıydı. Evin çevresini dolandim ve hintarmutlarına baktim; bir sey bulamadim. Derken hamaginda horlayan Edmundo Dayiyi farkettim. Hamagi, çitle bir portakal agacinin arasina asmisti. Agzi aralikti, bir domuz gibi horluyordu. Gazetesi yere düsmüştü. O ara seytan kulagima bir sey fisildadi ve cebimde bir kibrit kutusu bulunduğunu hatirladim. Bir parça gazete yırttim ve öbür yapraklardan da küçük bir küme yaptim, tutusturdum. Alevler, seyinin altinda belirince...

Duraladim ve ciddi ciddi sordum: Portuga, kiç diyebilir miyim?

Himmm, pek hos degil, bunu sik sik söylememek gerekir?

O zaman, insan kiç demek istediginde ne söyleyebilir?

Kaide.

Nasil? Bu zor sözcüğü mü öğrenmem gerekiyor?

Kaide. Ka-i-de.

Peki, kiçinin kaidesinin altında kağıtlar yanmaya başlayınca kosarak kaçtım, bahçe kapısından dışarı fırladım ve çitteki küçük bir delikten olup bitenlere baktım. Derken büyük bir haykırış isittim. İhtiyar havaya fırladı ve hamagı kaldırdı. Dindin的角度, üstelik onu azarlardı da: Hamagında sigara içmemeni söylemekten dilimde tüy bitti. Yanık gazeteyi görünce de, bunu daha okumamış olduğundan yakındı.

Portekizli kahkahalarla gülüyordu; onu neseli gördüğüm için sevinçliydim.

Seni dövdüler mi?

Bir şey anlamadılar. Olayı yalnız Xururca'ya anlattım. Beni yakalasalar keserlerdi şeyimi...

Neyini keserlerdi?

Canım, hadim ederlerdi işte.

Yeniden gülmeye koyuldu ve yola bakarak ilerlemeye devam ettik. Otomobil sarı bir toz kaldırıyordu. Bir şeyler düşünmekteydim.

Portuga, bana yalan söylemedin, değil mi?

Hangi konuda, Sivrisinek?

Hiç kimseden, kaidesine bir tekme yedi, sözlerini duymadım da...

Yalnız senden isittim bunu.

Yine güldü.

Felaketsin. Ben de pek söylemem bunu. Unut kaideyi, yerine popo'yu kullan. Ama konuyu degistirelim artık, yoksa sonunda sana verecek karsilik bulamayacagim.

Çevrene bak, bütün su koca ağaçlara. Irmaga yaklaşıyoruz.

Saga saptı ve bir patıkaya girdi. Otomobil ilerliyor, ilerliyordu. Bir açıklığın orta yerinde durdu. Koca koca kökleri dışarı fırlamış, çok yüksek bir ağaç vardı burada. Sevinçten ellerimi çirptim.

Ne güzel! Ne hoş bir yer! Buck Jones'u gördüğümde, ovalarıyla çayırlarının, bizim bu yerimizin yarisi kadar bile güzel olmadığını söyleyeceğim.

Ellerini saçlarımda gezdirdi.

Iste seni böyle görmek istiyorum. Kafanda örümcek ağlarıyla değil de tatlı hayallerle yasarken...

Arabadan indik, esyamizi agacin gölgesine tasimasina yardim ettim.

Buraya hep yalnız mi gelirsin, Portuga?

Asagi yukari her zaman. Görüyor musun? Benim de bir agacim var.

Adi ne, Portuga? Insanin bu kadar büyük bir agaci olursa, ona bir ad vermesi gerekir.

Düsündü, gülümsedi ve yine düsündü.

Benim sirrim bu, ama sana söyleyecegim. Agacin adi, Kraliçe Charlotte.

Seninle konusuyor mu?

Hayir, konustugu yok. Çünkü bir kraliçe, hiçbir zaman halkıyla yüzyüze konusmaz. Ama ben ona hep Majesteleri, derim.

Kraliçenin halki nedir?

Verdigi emirlere boyun egen insanlar.

Ben de senin halkin olabilir miyim?

Otlari bile kimildatan neseli bir kahkaha atti.

Hayir, çünkü ben kral degilim, emir vermiyorum. Senden birtakim seyler istiyorum yalnızca.

Ama kral olabilirsin. Kral olmak için gerekli her seyin var. Krallar da senin kadar iridir. Kupanin, maçanın, sinegin, karonun krali, iskambil kagitlarındaki bütün krallar senin kadar güzeldir, Portuga.

Hadi, hadi, isbasina. Yoksa, bu gevezeligin sonunda bir tek balik bile avlayamayacagiz.

Bir oltayla, solucan dolu bir konserve kutusu aldi, pabuçlarini çıkardi ve yelegini çıkarip kenara koydu. Yeleksiz daha da sismandi. Irmagi gösterdi.

Surada oynayabilirsin, sigdir. Ama öbür yana gitme, su çok derinlesir orada. Simdi balik avlayacagim. Benimle kalmak istersen konusmamalisin, sonra balıklar kaçabilir.

Onu balik aviyla basbasa biraktim ve dolasmaya çıktim; yeni kesiflerde bulunmaya. Ne kadar güzeldi irmagin bu kösesi.

Ayaklarimi suya soktum ve her yanda yiginla küçük kurbaga gördüm.

Kuma, çakil taslarina, akintinin sürüklediği yapraklara baktim.

Gloria'yi düşündüm. O söyledi:

Ey kaynak, bırak beni, diyordu

Çiçek ağlarken.

Tepelerde doğdum

Denize doğru götürme beni.

Bosuna! Dalları oynatı

Dalları tatlı tatlı oynatı

Bosuna! Saydam çiğ damlacıkları

Gökyüzünün maviliğinden inen...

Ama gürültücü ve soğuk kaynak

Alaycı bir mırıltıyla

Kosuyordu kumlarda

Kosuyordu çiçeği sürükleyerek...

Gloria haklıydı. Yeryüzünün en güzel şeyiydi bu. Ne yazık ki bu,

siirin yasadigini gördüğümü ona anlatamazdim. Bir çiçek değil, küçük yapraklardı ağaçlardan dökülen ve denize doğru giden. Irmak, bu ırmak da denize doğru gidiyor muydu acaba? Portuga'ya sorabilirdim bunu. Hayır, balık avına engel olurdum sonra. Ama balık avının sonucu iki küçük çirçirdi, bunları yakaladığına yanyordu insan. Güneş iyice yükselmisti. Hayatla oynayip gevezelik etmekten yüzüm kiptirmiziydi. O sıra Portuga yaklasti ve bana seslendi. Keçi yavrusu gibi hoplaya ziplaya kosarak yanına gittim.

Les gibisin, Sivrisinek, dedi.

Oynadım durdum. Yere yattım. Suda eğlendim.

Yemek yiyeceğiz. Ama böyle, domuz yavrusu gibi pislik içindeyken yiyemezsin. Hadi, soyun ve suyun alçak olduğu yerde dal.

Dedigini yapmak istemiyordum, kararsız duruyordum.

Yüzme bilmiyorum.

Önemi yok bunun. Hadi, ben yakınındayım.

Yerimden kimildayamıyordum. Onun görmesini istemiyordum.

Önümde soyunmaktan utandığını söyleyecek değilsin herhalde.

Hayir. Bu degil de...

Eee?

Baska çarem yoktu, arkami döndüm ve giysilerimi çıkarmaya başladım; önce gömlegimi, sonra bez askılarla tutturulmuş pantolonumu. Her şeyi yere attım ve yalvarırcasına döndüm ona. Hiçbir şey söylemedi, ama gözleri dehset ve isyanla doluydu. Yedigim dayaklardan kalan izleri, yaraları ve kabukları görmesini hiç istemezdim, ama gördü.

Canin acıyacaksa suya girme, diye mirildandı.

Artık acimiyor.

Yumurta, salam, ekmeK ve çok sevdiğim muzlu pasta yedik. İrmak suyu içtik ve Kraliçe Charlotte'un altına döndük. Portekizli oturmak üzereyken ona beklemesini isaret ettim. Elim göğsümde, ağacı selamladım.

Majesteleri, halkinizdan Manuel Valadares ve Pinage ulusunun en büyük savaşçisi... Efendimizin gölgeleri altına oturacağız.

Ve sonra gülererek oturduk.

Portuga yere uzandi, yastik niyetine yelegini köklerden birine sardi

ve bana:

Simdi suraya uzan ve kısa bir uyku çekmeye bak, dedi.

Canım istemiyor ama.

Hiç önemi yok. Senin gibi bir seytani burada basibos bırakmak istemiyorum.

Elini göğsüme koydu ve beni böylece tutsak etti. Uzunca bir süre, ağacın dalları arasından geçen bulutları seyrettik. En uygun andı bu. Simdi konuşmazsam bir daha hiç konuşmayacaktım:

Portuga! dedim.

Himmm.

Uyuyor musun?

Daha uyumuyorum.

Pastanede Bay Ladislau'ya söylediğin doğru mu?

Pastanede Bay Ladislau'ya o kadar çok şey söyledim ki.

Benimle ilgili. Isittim de, otomobilden...

Ne isittin?

Beni çok sevdiğini.

Elbette ki seni seviyorum. Ne olmuş?

Bunun üzerine kollarından kurtulmadan ona döndüm. Aralık gözlerine diktim bakışlarımı. Böyleyken yüzü daha da büyüktü, bir krala daha çok benziyordu.

Beni gerçekten sevip sevmediğini öğrenmek istiyordum da.

Elbette seviyorum, koca sersem.

Sözlerini kanıtlamak için beni daha da güçlü sikti.

İyi düşündüm. Bir tek Encantado'daki kızın var, değil mi?

Evet.

Torunun olmadığını da söylemistin bana, değil mi?

Evet.

Beni sevdiğini de söylemistin nasılsa.

Evet.

Öyleyse neden bizim eve gidip, babamdan beni sana vermesini istemiyorsun?

Öyle duygulandı ki, doğrulup oturdu; yüzümü avuçlarının arasına aldı.

Benim küçük oğlum olmayı ister misin?

İnsan doğumundan önce babasını seçemez. Ama seçmek elimde olsaydı seni isterdim.

Doğru mu bu, Sivrisinek?

Yemin edebilirim. Hem sonra, evden de bir bogaz eksilir. Bir daha sövmeyeceğime, kiç bile demeyeceğime söz veriyorum. Pabuçlarını boyarım, kuslarına bakarım. Her zaman uslu otururum. Okulun en iyi öğrencisi olurum. Her şeyi çok iyi yaparım.

Ne diyeceğini bilemiyordu.

Beni alabilsen, evde herkes sevinçten çilgına dönerdi. Onlar için büyük bir rahatlık olurdu bu. Antonio ve Gloria'nın arasında bir kızkardeşim var, Kuzey'de bir yere verdiler. Okumak ve önemli biri olmak için çok zengin bir kuzenimizin yanına gitti...

Sessizlik sürüp gidiyordu. Gözleri yaşlarla dolmuştu.

Beni vermek istemezlerse satın alabilirsin. Babamın hiç parası yok. Beni satacağından eminim. Çok para isterse, Bay Jacob'un dükkanında müşterilerine yaptığı gibi birkaç taksitte ödersin...

Karşılık vermediğini görünce yeniden yanına uzandım, o da uzandı, gözleri yas içindeydi.

Biliyor musun, seni ağlatmak istemiyordum...

Hafif hafif saçlarımı oksadı.

Bu değil, çocuğum, sorun bu değil. Basit bir oyunla hayat değiştirilemez. Ama şimdi başka bir şey önereceğim sana. Seni aileden, ananla babandan büsbütün çekip alamam. Bunu yapmayı çok istediğim halde. Hakkım yok çünkü. Ama şimdiye kadar seni bir oğul gibi seven ben, bundan böyle, gerçekten oğlummusun gibi davranacağım sana.

Sevinçle yerimde doğruldum.

Dogru mu, Portuga?

Yemin edebilirim, senin her zaman dedigin gibi.

Pek seyrek ve yalnızca aile içindekilere yaptigim bir seyi yaptim; o iyilik dolu koca yüzünü öptüm...

Sevgiyi olusturan ufak tefek seyler

Ve hiçbiri konuşmuyordu, hem de üstlerine bile binemiyordun demek, Portuga?

Evet. Oysa çocuktun, değil mi?

Evet. Ama bütün çocuklarda sendeki gibi ağaçları anlama talihi yoktur. Hem bütün ağaçlar da konuşmayı sevmez.

Sevgiyle güldü ve devam etti:

Gerçek ağaç değildi bunlar, asmaydı. Sen sormadan anlatayım bari: Asmalar, üzüm ağaçlarıdır. Sarmasık gibi tırmanan bir çeşit büyük bağdır bunlar. Bağbozumu zamanı çok güzel olurlar (nasıl olduğunu bana anlattı) ve üzümü ezerek yapılan sarap (yeniden anlattı)... Konustukça, bana pek çok şeyi en iyi biçimde anlatmayı başarıyordu.

Edmundo Dayi kadar iyiydi.

Daha çok anlat, dedim.

Hosuna gidiyor mu?

Çok. Elimden gelse, seninle sekiz yüz elli iki bin kilometre hiç durmadan konusurdum.

Bu kadar yola nasıl benzin yetistiririz?

Gider gibi yaparız.

Sonra bana, kışın kuruyup samana dönüşen otları ve peynirin nasıl yapıldığını anlattı. Piynir diyordu. Sözcükleri değiştiriyordu konuşurken, ama bunu daha da güzel buluyordum. Sustu, derinden bir iç çekti.

Yakın gelecekte oraya dönmek isterim. Sakin, tatlı bir yerde yaşlılığımı beklemek isterim. Monreal yakınında, Folhadela'da, o güzelim Tras-os-Montes'imde.

Geniş yüzü daha gergin ve hep pırlı pırlı olduğu halde, Portuga'nın babamdan daha yaşlı olduğunu o güne kadar farketmemiştim. Garip bir şey oldu duygularımda.

Ciddi mi konuşuyorsun?

O zaman sezdi hayal kırıklığımı.

Aptal, buna daha çok zaman var. Belki oraya hayatımda bir daha dönmeyeceğim.

Ya ben?.. İstedğim gibi olmam için o kadar uğraştım!

Elimde olmadan, gözlerim yaşlarla dolmuştu.

Bazan benim de hayal kurabileceğimi kabul etmelisin.

Ama hayalinde bana yer vermedin.

Keyifle güldü.

Ben sana bütün hayallerimde yer veriyorum. Portuga. Tom Mix ve Fred Thompson'la yemyesil geniş çayırlara doğru yola çıktığımda, fazla yorulmadan yolculuk edebilmen için sana bir posta arabası tuttum. Gittiğim bütün yerlerde sen de varsın.

Zaman zaman, okulda kapiya bakıyorum ve senin görünüp bana günaydın diyeceğini düşünüyorum...

Tanrim! Hiç bu kadar sevgiye susamis bir küçük yürek görmedim...
Ama biliyor musun, bana bu kadar bağlanman doğru değil.

Minguinho'ya anlattıklarım bunlardı iste. Minguinho benden de beter
bir gevezeydi.

Doğru bu. Xururuca; babam olduğundan beri çocuklarına kanat
geren bir ana kus gibi. Bütün yaptıklarımı beğeniyor. Ama kendine
göre beğeniyor. Bu çocuk çok yükselecek, diyen ötekiler gibi değil.
Yükseleceğim, ama Bangu'dan hiç çıktığım yok.

Minguinho'ya sevgiyle bakıyordum. Sevginin ne olduğunu gerçekten
keşfedeli beri, bütün sevdiğlerimi sevgiye boguyordum.

Biliyor musun, Minguinho; oniki çocuğum ve ardından bir oniki
çocuğum daha olsun istiyorum, anladın mı? İlk onikisi hep çocuk
kalacak; kimse de onları dövmeyecek. Ötekiler büyük insanlar
olacaklar.

Onlara soracağım: Ne iş tutmak istiyorsun, yavrum? Oduncu mu
olmak istiyorsun? Peki, iste sana baltayla kareli gömlek. Sen bir sırkte
hayvan eğiticisi mi olmak istiyorsun? Peki, iste sana kırbaç ve giysi...

İyi ama, Noel'de bu kadar çocukla ne yapacaksın?

Ah su Minguinho! Böyle bir anda hiç insanın sözü kesilir mi?..

Noel'de çok param olacak. Bir kamyon dolusu kestane ve fındık alacağım. Bol bol ceviz, incir ve kuru üzüm. O kadar çok oyuncakları olacak ki, baskalarına verecekler; yoksul komşu çocuklarına dağıtacaklar... Simdiden sonra zengin olacağım; piyangoda kazanmak istediğim büyük ikramiyeden de çok param olacak.

Minguinho'ya meydan okurcasına baktım, böylece sözümü kesmesini basına kakmış oluyordum.

Birak da arkasını anlatayım. Daha çok çocuk var. Peki, sen kovboy olmak mı istiyorsun oğlum? İşte sana eyer ve kement. Mangaratiba'nin makinisti mi olmak istiyorsun? İşte sana kasketle düdüğ...

Düdüğ niçin, Zeze? Tek basına konuşmaktan kafayı üsütüyorsun.

Totoca gelmiş yanıma oturmıştı. Dostça bir gülümsemeyle, seritler ve bira kapaklarıyla süslü seker portakali fidanımı seyrediyordu. Bir istediği vardı.

Zeze, bana dört yüz reis borç verir misin?

Hayır.

Ama bu kadar paran var, değil mi?

Var.

Nedenini bile sormadan bana bu parayı borç vermeyeceğini söylüyorsun, değil mi?

Tras-os-Montes'e gidebilmek için çok zengin olmak istiyorum.

Bu da nesi şimdi?

Söylenem.

Öyleyse kendine sakla.

Kendime saklıyorum ve sana dört yüz reis borç vermiyorum.

Sen siçan gibi beceriklisin, iyi nisanlarsın. Yarın bilye oynar satabileceğin kadarını kazanırsın. Birkaç dakikada da dört yüz reis'ini geri alabilirsin.

Yine de sana dört yüz reis borç vermememe engel değil bu. Benimle kavga etmeye de kalkma. Uslu uslu oturmak istiyorum, kimseyle ilgilendiğim yok.

Kavga etmek istemiyorum. Ama sen benim en sevdiğim kardesimsin: Ve şimdi kalpsiz bir canavar olmuştun...

Ben canavar degilim. Kalpsiz bir magara adamiyim.

Ne?..

Bir magara adami.... Edmundo Dayi bana bir dergideki fotografini gösterdi. Elinde kalin bir sopasiyla killi bir adamdi fotograftaki. Magara adami, dunyanin ilk çaglarinda yasayan, magaralarda oturan, sey magaralarinda, Nem... Nem... Nem bilmemne iste. Adini ezberleyemedim, çünkü yabancı ve çok karisik bir addi.

Edmunda Dayinin, kafana bu kadar saçmalik sokmaması gerekir.

Hadi, veriyor musun parayi?

Bilmem bu kadar param var mi?

Pissssik!.. Pabuç boyamaya çıktigimizda sen bir sey kazanamadigin zaman, ben kazancimi ikiye bölmüyor muyum, Zeze? Yoruldugun zaman sandigini tasimiyor muyum?

Dogruydu. Totoca bana çok seyrek kötü davranirdi. Sonunda bu parayi ona borç verecegimi biliyordum.

Verirsen, sana iki harika sey anlatirim, dedi.

Ses çıkarmadım.

Portakal fidaninin, benim demirhindi ağacımdan çok daha güzel olduğunu da söylerim.

Söyle misin bunu?

Söyledim bile.

Elimi cebime attım ve bozuklukları salladım.

Ya öbür iki şey?

Biliyor musun, Zeze, yoksullüğümüz artık sona erecek. Babam, Santo Aleixo fabrikasında idare amirliği buldu: Yeniden zengin olacağız. Sevinmedin mi?

Elbette. Babam adına sevindim. Ama Bangu'dan ayrılmak istemiyorum. Dindinha'yla kalırım. Buradan ancak Tras-os-Montes'e gitmek için ayrılırım...

Anlıyorum. Bizimle gelmektense Dindinha'yla kalmayı ve her ay bir müşhil almayı yegliyorsun, öyle mi?

Evet, ama nedenini hiçbir zaman öğrenemeyeceksin...

Peki, ikincisi?

Burada söyleyemem. Duymaması gereken biri var.

Onunla kulübe'nin yanına kadar gittim. Bu önleme karsın
alçak sesle konuştu:

Seni uyardım gerek, Zeze; alıman için... Belediye, yolları
genisletecek. Lagim akıtan bütün hendekler kapatılacak, bahçenin bu
ucu da gidecek.

Ne önemi var?

Sen ki çok zekisin, anlamadın mı?.. Yolu genişletmek için burada
ne varsa ortadan kaldıracaklar.

Bana sekerportakali fidanımın yerini gösterdi. Ağlamak üzereydim.

Yalan söylüyorsun, değil mi Totoca?

Böyle üzülme gerek yok. Daha çok zaman var.

Parmaklarım cebimdeki paraları sınırlı sınırlı sayıyordu.

Dogru söylemedin, degil mi Totoca?

Söyledim. Gerçek bu. Erkek degil misin sen canim?

Öyle...

Ama gözyaslari yanaklarima utanmasizca akiyordu. Yalvararak
kardesimin karnina yapisiyordum.

Benimle birlik olursun, degil mi Totoca? Savasmak için bir sürü
insan bulurum. Kimse küçük portakal fidanimi kesemez...

Tamam. Onlara engel oluruz. Simdi parayi veriyor musun?

Ne yapacaksin?

Bangu sinemasina giremeyecegine göre... Bir Tarzan filmi oynuyor.

Ben gider, görürüm, sana sonra anlatirim.

Gözlerimi gömlegimin etegiyle silerek cebimden bes yüz reis çıkarip
verdim.

Üstü kalsin. Sekerleme alirsin...

Sekerportakali fidanimin yanina döndüm. Canim konusmak
istemiyordu. Tarzan filmi düşünüyordum. Önceki gün görmüstüm

filmi. Daha önce Portuga'ya sözünü etmistim filmin.

Gitmek mi istiyorsun?

Gitmek isterdim ama, Bangu sinemasina giremem.

Nedenini animsadi. Güldü.

Küçük kafanda kötü seyler kurmuyorsun ya?

Yemin ederim, Portuga. Ama bir büyük benimle gelirse bir sey söylemeyeceklerini saniyorum.

Ya o büyük ben olursam... Bunu mu istiyorsun?

Yüzüm sevinçle aydinlandi.

Ama çalismam gerek, yavrum, dedi.

Bu saatte hiçbir yerde, hiç kimse olmaz. Oturup gevezelik edecegine ya da otomobilinde uyuklayacagina gel; Tarzan'in leoparlarla, timsahlarla, gorillerle nasıl bogustugunu gör. Kim oynuyor, biliyor musun? Frank Merrill.

Hala kararini verememisti.

Sen küçük bir seytansin. Her seye bir kulp buluyorsun.

Saat daha iki. Nasılsa çok zenginsin, Portuga. Bugün de çalışma.

Peki, gidelim. Ama yürüyerek gideceğiz. Arabayı olduğu yerde bırakacağım.

Ve sinemaya gittik. Ama gisedeki genç kız beni bir yıl süreyle sinemaya sokmamak için kesin emir aldığını söyledi.

Sorumluluğunu ben üstleniyorum. Eskidendi o, şimdi uslandı, dedi Portuga.

Kız bana baktı, gülümsedim. Parmaklarımın ucuna bir öpücük kondurdum ve ona doğru üfledim.

Bana bak, Zeze, yaramazlık yaparsan isimden olurum, dedi.

Minguinho'ya anlatmak istemediğim buydu. Ama fazla dayanamadım ve sonunda ona anlattım. Mangaratiba Öğretmenimiz Cecilia Paim, bir cümle, ama kendi bulduğu bir cümleyi yazmak için karatahtaya gelmek isteyen olup olmadığını sorunca, hiçbir öğrenci yerinden kimildamadi. Ben bir şey düşündüm ve parmagımı kaldırdım.

Gelmek mi istiyorsun, Zeze?

Siramdan çıktım, onun sözleriyle gururlanarak karatahtaya yürüdüm:

Gördünüz mü! Sınıfın en küçüğü! dedi.

Karatahtanın yarısına bile yetisemiyordum. Tebesiri aldım,
asagılarda bir yere özenle yazdım:

Birkaç gün sonra tatile gideceğiz.

Yanlis olup olmadığını anlamak için ona bakıyordum.

Gülümsüyordu, hosnuttu. Ve masanın üzerinde bos bir bardak vardı.
Bos, ama onun söylediğine göre içinde her zaman hayali bir gül
bulunan bardak. Belki Bayan Cecilia Paim çirkin olduğu için kimse
ona çiçek getirmiyordu. Yine de basarimdan hosnut, sirama döndüm.

Ayrıca, tatile girdiğimizde Portuga'yla birçok gezinti yapacağım için
de sevinçliydim. Daha sonra baskaları da birtakim cümleler yazmaya
karar verdiler. Ama kahraman bendim.

O sırada biri sinifa girmek için izin istedi. Geç kalanlardandı bu.
Jerónimo'ydu. Çok telasli geldi ve tam arkama oturdu. Kitaplarını
gürültüyle bıraktı ve yanındakilere bir şey anlattı. Dikkat etmedim.
Bilgin olmak için iyi çalışmaya kararlıydim. Ama alçak sesle yapılan

konusmanın bir sözcüğü dikkatimi çekti.

Jeronimo, Mangaratiba'dan sözediyordu.

Otomobile mi çarpmıs?

Evet, Bay Manuel Valadares'in büyük otomobiline.

Elim ayagım kesildi, arkaya döndüm.

Ne diyorsun?

Mangaratiba, Kizilderililer Sokagi'ndaki geçitte Portekizli'nin arabasına çarpmıs. Bunun için geç kaldım. Tren, otomobili paramparça etmiş. Orası insandan geçilmiyor. Realengo itfaiyecilerini bile çağırmıslar.

Soguk terler dökmeye başlamıştım; gözlerim bugulanmısti. Jeronimo yanındakinin sorularına karşılık vermeye devam ediyordu:

Ölüp ölmediğini bilmiyorum. Çocukların yaklaşmasına izin vermiyorlardı.

Farkına varmadan ayaga kalktım. Bir kusma isteği içimi buruyordu, bedenim soguk bir terle kaplıydı. Sıramdan çıktım, kapiya doğru yürüdüm. Herhalde bembeyaz kesilen suratımdan ürküp yanıma

yaklasan Bayan Cecilia Paim'in yüzünü bile farketmedim.

Ne var, Zeze?

Ama karsilik verecek durumda degildim. Gözlerim yaslarla doluyordu. Sonra iyice aklım basımdan gitti, kosmaya basladım ve müdirenin odasına ugramayı bile düşünmeden kosmayı sürdürdüm. Sokaga çıktım, Rio-Sao Paulo yolunu unuttum, her şeyi unuttum. Kosmaktan, kosmaktan ve oraya varmaktan başka şey düşünmüyordum. Yüregim, midemden de çok ağrıyordu. Hiç durmadan, Kizilderililer Sokagi boyunca kostum. Pastanenin önüne vardım. Jeronimo'nun yalan söyleyip söylemediğini anlamak için arabalara bir gözattım. Evet, bizim arabamız yoktu. Bir inilti koyverdim ve yeniden kosmaya basladım. Bay Ladislau'nun güçlü kolları beni durdurdu.

Nereye gidiyorsun, Zeze?

Gözlerimden yağmur gibi yas akıyordu.

Oraya gidiyorum.

Gitmemelisin.

Kollarından kurtulamadan deli gibi debelendim.

Sakin ol yavrum. Seni bırakmam.

Demek, Mangaratiba öldürdü onu...

Hayir. Cankurtaran geldi bile. Yalnız otomobil çok kötü halde.

Yalan söylüyorsunuz, Bay Ladislau.

Neden yalan söyleyecekmisim? Trenin otomobili ezdiğini sana söylemedim mi? Kendisi hastanede. Ziyaret kabul edebilecek duruma gelince seni ona götürürüm, söz veriyorum. Simdi gel de bir sey iç.

Bir mendil çıkarıp terimi sildi.

Biraz kusmak istiyorum.

Duvara dayandım, alnımı tuttu.

Biraz daha iyi misin, Zeze?

Basımla evetledim.

Seni evine götürmemi ister misin?

Basımla istemediğimi belirtip ağır ağır, ne yapacağımı sasırmis bir

halde uzaklastim. Bütün gercegi biliyordum. Mangaratiba asla bagislamazdi. Trenlerin en güçlüsüydü. İki kez daha kustum ve kimsenin artık benimle ilgilenmedigini gördüm. Yeryüzünde kimse kalmamisti. Okula dönmedim, yüregimin beni götürdüğü yere gidiyordum. Zaman zaman hiçkirlara boguluyor; yüzümü önlüğüme siliyordum. Bir daha hiç göremeyecektim Portuga'mi, hiç. Gitmisti. Ve yürüyor, yürüyordum. Kendisine Portuga dememe ve yarasalik yapmama izin verdigi yerde duruyordu. Bir ağaç gövdesine oturdum ve alnim dizlerimde, tortop oldum. Birden, içimden büyük bir baskaldiri yükseldi. Kötüsün, küçük İsa! Ben ki bu kez benim için Tanrı olarak dogacagina inaniyordum, bana bunu yaptin demek! Neden beni de öbür çocuklari sevdiğin gibi sevmiyorsun! Uslu durdum. Kavgaya etmedim, derslerime çalıştim, sövmedim, kiç bile demedim. Neden bana bunu yaptin, küçük İsa? Küçük portakal fidanımı kesecekler, kızmadım. Yalnızca biraz agladım. Ama şimdi... şimdi...

Yeni bir gözyasi yagmuru.

Portuga'min geri gelmesini istiyorum, küçük İsa. Bana Portuga' mi geri vermelisin...

Derken çok tatli, çok yumusak bir ses yüregimle konustu. Üzerinde oturduğum ağacın acıma dolu sesi olmalıydı bu:

Aglama, küçük çocuk. O, göklerde.

Hava kararırken gücüm kalmamisti, kusacak ve ağlayacak halim bile yoktu. Totoca, beni Bayan Helena Villas-Boas'in evinin önünde bir basamakta otururken buldu. Benimle konustu, ona bir iniltiyle karsilik verdim.

Nen var, Zeze? Konus benimle.

Ama ben alçak sesle inlemeye devam ediyordum. Totoca elini alnima koydu.

Atesten yanıyorsun. Nen var, Zeze? Benimle gel, eve gidelim.

Yavas yavas yürümene yardım ederim.

İki inilti arasında konusabildim:

Birak beni, Totoca. Bir daha o eve gitmeyecegim.

Hadi gel. Orasi bizim evimiz.

Artık benim evim yok. Her sey bitti.

Ayaga kalkmama yardım etmek istedi, ama hiç gücümün kalmadigini gördü.

Kollarini boynuma dolayarak kucakladi beni. Eve gittik. Beni yatagima yatirdi.

Jandira, Gloria! Nerede bunlarin hepsi? diye bagirmaya basladi. Alaide'lerde gevezelik eden Jandira'yi buldu. Jandira, Zeze çok hasta.

Jandira homurdanarak eve geldi.

Yine bir numara olmalı. Esasli bir kötek...

Ama, Totoca çok düşünceli girmisti odaya.

Hayir, Jandira. Bu kez çok hasta, ölecek...

Hiçbir sey yutmak istemeden üç gün, üç gece geçirdim. Ates beni yiyip bitiriyordu. Yiyecek ya da içecek bir sey vermek istediklerinde kusmaya basliyordum. Zayıflıyor, zayıflıyor, zayıflıyordum.

Kimildamadan, saatler boyu duvara bakıyordum. Çevremde konusuldugunu isitiyordum. Her seyı anlıyor, ama karsilik vermek istemiyordum. Konusmak istemiyordum. Göklere uçmaktan baska istegim yoktu.

Gloria odasını degistirmisti, gecelerini yanimda geçiriyordu. Isigi söndürmelerine izin vermiyordu. Herkes çok iyiydi. Dindinha bile

gelip bizimle birkaç gün geçirdi.

Totoca, iyice açılmış gözlerle saatlerce yanımda duruyor, zaman zaman benimle konuşuyordu:

Doğru değildi, Zeze. Bana inanman gerek. Seni üzmem için söyledim. Yol genişletilmeyecek, hiçbir şey...

Ev sessizlik içindeydi, ölümün kadifeden ayakları gezinir gibi. Gürültü yapılmıyor, herkes alçak sesle konuşuyordu. Annem, aşağı yukarı bütün gece yanımda kalıyordu. Ve ben O'nu düşünüyordum. Kahkahalarını, konuşmalarını. Disardaki circirböcekleri bile sakalının çıkardığı hirt hirt sesini taklit ediyorlardı. Onu düşünmekten kendimi alamıyordum: Şimdi acının ne olduğunu gerçekten biliyordum. Ayaklarını bir cam parçasıyla kesmek ve eczanede dikiş attirmek değildi bu. Acı, insanın birlikte ölmesi gereken şeydi. Kollarda, basta en ufak güç bırakmayan, yastıkta kafayı bir yandan öbür yana çevirme cesaretini bile yok eden şeydi.

Durum kötüye gidiyordu. Kemiklerim derimden fırlamıştı. Doktor çağrıldı. Dr. Faulhaber geldi, beni muayene etti. Kararını vermekte gecikmedi:

Bu bir sok. Sıddetli bir vurgun. Ancak bu soku atlatırsa yaşayacaktır.

Gloria, doktorla birlikte disari çıktı ve durumu ona anlatti:

Gerçekten bir sok bu doktor. Sekerportakali fidanini keseceklerini öğreneli beri böyle.

Öyleyse, bunun doğru olmadığına onu inandırmak gerek.

Simdiye kadar bütün yolları denedik, ama inanmıyor.

Onun için portakal fidanı, bir insan. Çok garip, çok duyarlı ve erken gelişmiş bir çocuk.

Her şeyi isitiyor ve yaşamak istememeye devam ediyordum. Göklere uçmak istiyordum; oysa hiçbir canlı oraya gitmiyordu. İlaçlar satın alındı, kusmalarım kesilmiyordu. O sıra çok güzel bir şey oldu. Bütün sokak beni görmek üzere harekete geçti. Seytanın ta kendisi olduğum unutuldu. Bay Yoksulluk ve Açlık, bana bir pasta getirdi. Nega Eugenia yumurta getirdi ve kusmalarımın kesilmesi için karnimin üzerine okudu, üfledi.

Bay Paulo'nun oğlu ölüm halinde... diye fışıldasıyorlardı.

Bu arada güzel şeyler de söylüyorlardı bana:

Çabuk iyileşmelisin, Zeze. Sen ve hasarlıkların olmayınca

sokak öyle içkarartıcı ki...

Bayan Cecilia Paim beni görmeye geldi, çantamla birlikte çiçek getirdi. Bunun da, yeniden gözlerimi yasartmak gibi bir etkisi oldu. Sınıftan çıkisimi gördüğünü anlatıyordu, bundan başka bildigi yoktu. Ama gerçekten en iç paralayıcı olay, Bay Ariovaldo'nun gelisiydi. Sesini tanıdım ve uyur gibi yaptım.

Burada uyanmasını bekleyin efendim. Oturdu ve Gloria'yla konuşmaya başladı:

Bakin küçük hanım, evinizi bulana kadar, bütün mahalleyi kosarak dolastım, sorup durdum.

Uzun uzun burnunu çekti.

Benim küçük dostum ölemez, hayır. Onu bırakmamak gerek, küçük hanım. Sarki sözlerimi size getiriyordu, değil mi?

Gloria güçlkle karşılık verebiliyor, adamcağiz konuşuyordu:

Bu zavallı küçüğün ölümüne engel olmak gerek. Basına bir felaket gelirse, bu uğursuz mahalleye bir daha ugramayacağım...

Odaya girince yatağın yanına oturdu ve elini yanığıma yapıştırdı.

Dinle, Zeze! Iyilesmen ve yine benimle birlikte sarki söylemen gerek. Sensiz pek bir sey satamadim. Herkes seni soruyor. Hey Ariovaldi! Nerede küçük kanaryan? diyorlar. Iyilesecegine söz veriyorsun degil mi, söz veriyor musun?

Gözlerim bir kez daha yaslarla dolacak gücü buldu. Bunu görünce Gloria, Bay Ariovaldo'yu disari çıkardi, heyecanlanmamam gerekiyordu çünkü.

Daha iyiye gidiyordum. Sonunda birseyler yutup midemde tutabildim. Ama ayni seyi yeniden düsündüğümde atesim çikiyor, ürpertiler ve soguk terlerle birlikte kusmalar yeniden basliyordu. Zaman zaman, Mangaratiba'nin firlayip onu ezdigini görmekten kendimi alamiyordum. Küçük Isa'dan, hiçbir sey duymamis olmasini diliyordum.

Gloria geliyor ve elini alnimda gezdiriyordu. Aglama, Gum. Bütün bunlar geçecek. Istersen hintkirazimi sana veririm, yalnız senin olur. Bir daha kimse ona dokunamaz.

Ama disleri dökülmüs, meyve bile veremeyen yasli bir hintkirazi ne isine yarardi? Küçük sekerportakali fidanim bile yakinda, çok yakinda tilsimli gücünü yitirecek, bütün benzerleri gibi bir ağaç olacakti. Kuskusuz, fırsat verirlerse zavalliya...

Bazıları için ölmek kolaydı. Ugursuz bir trenin gelmesi yetiyordu, tamamı bu is. Ama benim için göklere uçmak ne kadar güçtü. Herkes engel olmak için bacaklarımı tutuyordu.

Gloria'nin iyiliği ve bağlılığı beni biraz konuşturmayı basarabiliyordu. Babam bile geceleri sokaga çıkmaz oldu. Ve Totoca, vicdan azabından öyle zayıfladı ki, Jandira sonunda onu payladı:

Bir hasta yetmiyor mu Antonio?

Neler hissettiğimi anlamak için benim yerimde olmalısın. Bunu ona ben anlattım. Uyuduğum zaman bile basını karnıma yaslamış, ağladığını hissediyorum, hem ne ağlamak...

Herhalde sen de ağlamayacaksın şimdi. Koca çocuksun. Üstelik o yaşayacak. Git de bana Yoksulluk ve Açlık'tan bir kutu süt al.

Parasını ver öyleyse, babama veresiyeyi kesti.

Güçsüzlük beni sürekli bir uyku halinde tutuyordu. Günle geceyi ayıramaz olmuştum. Ates düşüyordu, titremelerimin arası da uzamaya baslıyordu. Gözlerimi açıyor, alacakaranlıkta benden uzaklaşmayan Gloria'yi buluyordum. Salıncaklı koltuğu odaya getirmisti, sık sık da yorgunluktan uyuyakalıyordu.

Godioia, akşam oldu mu?

Neredeyse, sekerim.

Pencereyi açar misin?

Basini agritmaz mi?

Sanmıyorum.

İçeri isik giriyor ve mavi bir gökyüzü parçası görünüyordu.

Gökyüzüne baktım, yeniden ağlamaya koyuldum.

Bu da nesi, Zeze? Küçük İsa'nın senin için yaptığı böyle güzel bir gökyüzü... Sabah söyledi bunu bana...

Gökyüzünün benim için ne anlama geldiğini anlayamazdı. Bana yaklaşıyordu; ellerimi tutuyor, avutmaya çalışarak konuşuyordu. Yüzü zayıf ve yorgundu.

Biliyor musun Zeze, yakında düzeleceksin. Uçurtma uçuracak, dağlar gibi bilye ütecek, ağaçlara tırmanacak, Minguinho'nun üzerinde atçılık oynayacaksın. Yeniden o şarkı söyleyen, bana şarkı sözleri ve bir sürü güzel şey getiren çocuk olmanı istiyorum. Bizim sokakta oturanların ne kadar üzgün olduğunu gördün. Herkes senin canlılığını, neseni arıyor... Ama biraz çaba göstermelisin. Yasamak,

yasamak ve yaşamak.

Görüyorsun, Godoia. Hiç yasama istegim yok artik. Iyilesirsem kötü bir çocuk olacagim. Anlayamazsin sen. Artik uslu durmama degecek kimsem kalmadi.

Çok uslu olman da gereksiz. Çocuk ol, o her zamanki küçük çocuk.

Niçin, Godoia? Herkes beni dövsün diye mi? Herkes beni azarlasin diye mi?..

Yüzümü avuçlari arasina aldi ve kararli bir sesle konustu:

Dinle, Gum! Bir seye yemin ederim: Iyilestiginde kimse, hiç kimse, Tanri bile sana elini sürmeyecektir. Bunu yapmak için önce cesedimin üzerinden geçmeleri gerekir. Bana inaniyor musun?

Olumlu bir `him' sesi çıkardim.

Ceset nedir?

Ilk kez büyük bir sevinç Gloria'nin yüzünü aydinlatti. Gülmeye koyuldu. Karmasik sözcüklerle ilgilenirsem, bunu yeniden yaşamak istemeye basladigimin belirtisi oldugunu biliyordu.

Ceset, ölümle, ölüyle ayni sey. Ama simdi bundan sözötmeyelim,

sirasi degil.

Sözünü etmemenin daha iyi olacağını biliyordum, ama onun günlerdir bir ceset olduğunu düşünmekten de kendimi alamıyordum. Gloria benimle konuşmayı sürdürüyor, bir sürü sözediyordu. Ne var ki, ben şimdi de o iki kusu düşünüyordum. Muhabbet kusunu ve kanaryayı. Ne yapmışlardı onları? Orlando Cabelo de Fogo'nun ispinozu gibi belki onlar da üzüntüden ölecekti. Belki özgürlüklerine kavuşturmak için kafeslerinin kapısını açmışlardı. Ama bu da onları öldürmek gibi bir şey olurdu. Çünkü uçmayı unutmuşlardı artık. Çocuklar sapanla vurana kadar portakal ağaçlarının üzerinde hareketsiz, aptal aptal duracaklardı. Rengarenk kuslarını besleyecek parası kalmayınca Zico kafes kapılarını açmış ve tam bir kıyım olmuştu. Bir tek kus bile çocukların taşlarından kendini kurtaramamıştı...

Evde hayat yeniden olğan akisini sürdürmeye başladı. Yeniden her yanda gürültüler isitildi. Annem isine dönmüştü. Salıncaklı koltuk, salonda her zamanki yerine konmuştu yeniden. Yalnız Gloria görevi basından ayrılmıyordu. Beni ayaga kalkmış görmedikçe de uzaklaşmayacaktı.

İç su çorbayı; Gum. Jandira sana bunu yapmak için siyah tavuk kesti. Bak ne güzel kokuyor.

Ve kasıktaki çorbayı üflüyordu.

Istersen benim gibi yap, ekmeğini kahvene batır. Ama içerken gürültü ıkarma. Yakisiksiz bir şey bu.

Hadi Gum, ne oluyor? Simdi de siyah tavuğu kestikleri için ağlayacak değilsin herhalde? Kartlasmisti. Öyle kartlasmisti ki, artık yumurtlamıyordu...

Sonunda oturduğum yeri keşfettin.

Hayvanat bahçesinde kara bir panter olduğunu biliyorum, ama ondan daha vahşi bir başka panter satın alacağız.

Seni kaçak seni, bu kadar zamandır neredeydin?

Godioia, şimdi içirme. Iersem yeniden kusmaya başlayacağım.

Daha sonra verirsem içer misin?

Bunun üzerine, kendimi tutamadım, cümle ağzımdan çıkıverdi:

Uslu duracağıma, bir daha kavga etmeyeceğime, hiç sövmeyeceğime, ki bile demeyeceğime söz veriyorum... Ama hep senin yanında kalmak istiyorum...

Yeniden Minguinho'yla konustugumu sandiklarından bana acımayla baktılar.

Önce pencerede belli belirsiz bir hisirtiydi, sonra cama biri vurmaya basladı. Disardan, çok tatlı bir ses geliyordu:

Zeze!

Yerimden kalktım, basımı pencerenin tahtasına dayadım.

Kim o

Benim. Aç!

Gloria'yi uyandırmamak için gürültü yapmamaya çalışarak tokmağı çevirdim. Karanlıkta bir mucizeye benziyordu bu. Minguinho, kosumlarıyla piril pirildi.

İçeri girebilirsin. Ama gürültü etme, Gloria uyanabilir.

Uyandırmayacağımdan emin olabilirsin.

Odaya atladi ve ben yatagıma döndüm.

Bak sana kimi getirdim, o da ziyaretine gelmek istedi.

Kolunu uzatti. Gümüssü bir kus gördüm.

Iyi seçemiyorum, Minguinho.

Dikkatle bak. Sasirtici bir seyle karsilasacaksin. Onu gümüs tüylerden kosumlarla donattim. Güzel degil mi?

Luciano! Ne güzelsin. Hep böyle olman gerek. Califa Stork'un hikayesindeki gibi bir sahin sanmistim seni.

Heyecanla basini oksadim, ilk kez çok yumusak oldugunu ve yarasaların bile sevmekten hoslandigini hissettim.

Farketmedigin bir sey var. Iyi bak.

Oldugu yerde döndü.

Tom Mix'in mahmuzlarini taktim. Ken Maynard'in sapkasini giydim. Fred Thompson'un iki tabancasi da bende. Richard Talmadge'in kayisi ve çizmeleri de. Üstüne üstlük Bay Ariovaldo çok sevdiğin kareli gömlegini ödünç verdi.

Hiç bu kadar güzel bir sey görmedim, Minguinho. Bütün bunlari nasıl buldun?

Bana ödünç vermeleri için senin hasta olduğunu öğrenmeleri yetti.

Hep bu kilikte kalamaman ne kötü!

Kendisini bekleyen sonu bilip bilmediğini düşünerek Minguinho'ya bakıyordum. Ama bir şey söylemedim. O sırada yatağın kıyısına oturdu, gözleri tatlılık ve kuskuyla dolup taşıyordu. Yüzünü yüzüme yaklastirdi.

Ne var, Xururuca? dedi.

Ama Xururuca sensin, Minguinho.

Öyleyse sen, Xururuquinha'sin. Sevgimi ancak bana söylediğin sevgi sözleriyle anlatabilirim. Baska şeylerle değil.

Böyle konuşma. Doktor ağlamamı ve heyecanlanmamı yasakladı.

Ben de ağlamamı istemiyorum zaten. Tam tersine. Seni çok aradığım, seni yeniden neseli, sağlıklı görmek istediğim için geldim. Hayatta her şey geçer. Seni gezmeye götürmek için geldim. Geliyor musun?

Çok güçsüzüm.

Biraz temiz hava iyi gelir ama. Pencereden atlamana yardım edeceğim.

Ve dışarı çıktık.

Nereye gidiyoruz.

Kanalizasyonların üzerinde dolacağız.

Ama Baron de Capanema Sokagından geçmek istemiyorum. Bir daha geçmek istemiyorum oradan.

İyi ya! Biz de Kanal Sokagını sonuna kadar izleriz. Minguinho boşluğu yaran bir at olmuştur. Luciano omuzumda dengeli duruyordu. Kanalizasyonlara vardığımızda, Minguinho koca koca borular üzerinde dengemi yitirmemem için elimi tuttu. Güzeldi bu. Bir delik olan yerde su çeşme gibi fiskiriyor, bizi islatıyor, tabanlarımızı gidikliyordu. Biraz basımın döndüğünü hissediyordum, ama Minguinho'nun bana iletmiş olduğu dirlik iyi olduğum izlenimini uyandırıyor.

Hiç değilse kalbim normal, korkusuz atıyordu. Ansizin uzaktan bir düdüğü sesi geldi. İstittin mi, Minguinho?

Bir tren sesi.

Bu arada bir de garip gürültü yaklaşıyordu. Yeni düdük sesleri sessizliği deldi geçti. Ve dehset beni felce ugratti.

Gelen o, Minguinho! Mangaratiba! Katil!

Rayların üzerindeki tekerleklerin gürültüsü ürkütücü bir biçimde büyüyordu.

Çık suraya, Minguinho! Çabuk çık, Minguinho!

Parlak mahmuzları yüzünden, Minguinho bir türlü boruların üzerinde dengeli durmayı basaramıyordu.

Çık, Minguinho! Elini ver bana. Seni öldürmek istiyor. Seni ezmek istiyor. Seni parça parça etmek istiyor.

Minguinho borunun üzerine çıkmısti ki; ugursuz tren düdük çalarak ve kara bir bulut üfleyerek yanımızdan geçti.

Katil!.. Katil!..

Tren rayların üzerinde son hızla ilerlemeye devam ediyor, kahkahalarla kesilen sesi bize kadar geliyordu.

Benim suçum değil... Benim suçum değil... Benim suçum değil...

Benim suçum degil...

Evin bütün isiklari yanmisti, yari uykulu yüzler odama daldi.

Bir karabasandi.

Annem beni kollarina almisti:

Bir düsten baska sey degildi, yavrum; bir karabasan...

Gloria, Lala'ya anlatirken yeniden kusmaya basladim:

Katil! diye bagirmasina uyandim. Öldürmekten, ezmekten, parça parça etmekten sözediyordu... Tanrim, ne zaman bitecek bütün bunlar?

Birkaç gün sonra her sey bitti. Yasamaya hükümlüydüm. Yasamaya!

Bir sabah, Gloria güler yüzle içeri girdi. Yatakta oturmus, büyük bir hüzinle hayati seyrediyordum.

Bak, Zeze!

Parmaklarinin arasinda küçük bir beyaz çiçek tutuyordu.

Minguinho'nun ilk çiçegi! dedi.

Yakında büyük bir portakal ağacı olacak, portakallar vermeye başlayacak.

Beyaz çiçeği oksadım. Her ne için olursa olsun, ağlamayacaktım bir daha, Minguinho bu çiçekle bana veda etmeye çalışsa, gerçeklerin ve acimin dünyasına geçmek üzere hayallerimin dünyasından ayrılrsa bile ağlamayacaktım.

Simdi biraz püre yiyeceksin, yine dünkü gibi evde küçük bir gezinti yapacağız. Hemen geliyorum.

O sıra kral Luis yatığıma çıktı. Simdi yanıma gelmesine izin veriyorlardı. Önceleri etkilenmesini istememişlerdi.

Zeze! Ne var, küçük Kralim benim?

Gerçekten tek kral oydu. Ötekiler, yani sinek, karo, kupa, maça kralları, oyuncuların parmaklarıyla kirlenmiş görüntülerden başka şeyler değildi. Ve öbürü. Gerçekten bir kral olmayı basaramamısti.

Zeze, seni çok seviyorum.

Ben de seni, sevgili küçüğüm.

Bugün benimle oynar misin?

Evet, bugün seninle oynayacağım. Ne yapmak istiyorsun?

Hayvanat bahçesine gitmek istiyorum, sonra da Avrupa'ya. Daha sonra da Amazon ormanlarına gidip Minguinho'yla oynamak istiyorum:

Çok yorgun değilsem bunların hepsini yaparız. Kahve içtikten sonra, Gloria'nın mutlu bakışları önünde elele tutuşup bahçenin ucuna doğru yürüdük. Kümese varmadan geriye döndüm ve ona bir veda işareti yaptım. Gözlerinden mutluluk taşıyordu. O garip gelişmişliğimle, yüreğimden geçenleri kestiriyordum: Hayallerine döndü, sana şükürler olsun, Tanrım!

Zeze!

Himmm.

Kara panter nerede?

Nesnelere inanmadan her şeye yeniden başlamak güçtü. Gerçekten varolan şeyleri ona söylemek istiyordum: Küçük budala, kara panter hiçbir zaman olmadı. Çorbasını içtiğin kart bir siyah tavuktan başka bir şey değildi o.

İki aslandan başka bir şey yok, Luis. Kara panter, Amazon

ormanlarına tatile gitti.

Hayallerini olabildigince uzun süre korumak daha iyiydi.

Küçükken ben de aynı seylere inanirdim.. Küçük kral gözlerini iri iri açti.

Surada, su ormanda mi?

Hayir, korkma. Çok uzaklara gitti, dönmek istese de yolunu hiç bulamayacak.

Acı aci gülümsedim. Amazon ormani yarim düzine kadar dikenli ve düşman portakal agacından olusuyordu.

Biliyor musun, Luis, Zeze çok güçsüz, dönmek gerek. Yarın daha iyi oynariz. Teleferik oyunu oynariz, ne istersen oynariz.

Basini salladi ve benimle agir agir geri döndü. Gerçegi anlayamayacak kadar küçüktü daha. Irmagin, Amazon'un yanina gitmek istemiyordum.

Tilsimindan yoksun Minguinho'yu seyretmek istemiyordum.

Luis, o beyaz çiçeğin vedalasmamız oldugunu bilmiyordu.

Çok yasli bir ağaç

Haber doğrulandığında hava iyice kararmamıstı. Evimizin ve ailemizin üzerine bir huzur bulutu gelip çöreklenmişti sanki.

Babam elimi tuttu ve herkesin önünde beni dizlerine oturttu. Basımın dönmemesi için koltukta hafif hafif sallanıyordu.

Her şey bitti, yavrum. Bir gün sen de baba olacaksın; bir erkeğin hayatındaki bazı anların ne kadar acı olduğunu sen de keşfedeceksin. Sanki her tuttuğu elinde kalıyor insanın, bu da büyük bir umutsuzluğa yol açıyor. Ama bitti artık. Baban, Santo Aleixo Fabrikası idare amirliğine atandı. Noel gecesi pabuçların artık hiç bos kalmayacak.

Sustu. O da bunu hayatının sonuna kadar hiç unutmayacaktır.

Çok yolculuk edeceğiz. Annenin çalışması gerekmeyecek, ablalarının da. Üzerinde kızıl derili resmi olan madalyon hala sende mi?

Ceplerimi karıştırdım, madalyonu buldum.

Çok iyi. Baska bir saat alıp madalyonu ona takacağım. Bir gün saat senin olacak...

Portuga, carborundum nedir, biliyor musun?

Ve babam konuşuyor, konuşuyordu; hiç durmadan. Yanagıma degen sakallı yanagi canımı acitiyordu. Yıpranmış gömleğinden gelen koku midemi bulandırıyor. Dizlerinden aşağı kaydım, mutfak kapısına kadar gittim. Basamaga oturdum, bahçedeki isikların sönmesini seyrettim. Yüregim öfkesiz baskaldırmısti. Beni dizlerine oturtan bu adam ne istiyor? Benim babam değil o. Benim babam öldü.

Mangaratıba onu öldürdü. Babam arkamdan gelmişti, yeniden gözlerimin yaşlarla dolu olduğunu gördü. Benimle konuşmak için neredeyse diz çöktü.

Ağlama yavrum. Çok büyük bir evimiz olacak. Tam arkasından gerçek bir ırmak geçiyor. Bir sürü ağaç var, kocaman kocaman, hepsi senin olacak. Salıncaklar yapabileceksin.

Anlamıyordu. Anlamıyordu. Hiçbir ağaç, Kraliçe Charlotte kadar güzel olamayacaktı.

Ağaçları herkesten önce sen seçeceksin.

Ayaklarına bakiyordum, parmakları terliklerinden dışarı çıkıyordu. Bir ağaçtı o. Ama neredeyse hiç tanımadığım bir ağaç.

Bir şey daha var: Küçük sekerportakali fidanını hemen kesmeyecekler; kesildiğinde de sen çok uzaklarda olacaksın, farketmeyeceksin bile.

Hiçkarak bacaklarına sarıldım.

Bu artık bir seye yaramaz, baba; hiçbir seye yaramaz...

Benimkiler gibi yaşlarla dolan gözlerine bakarak bir ölü gibi
mirıldandım:

Onu kestiler bile, baba; benim küçük sekerportakali fidanim kesileli
bir haftadan çok oluyor.

SON ITIRAF

Yıllar geçti, sevgili Manuel Valadares. Simdi kirksekiz
yasındayım ve zaman zaman, özlemimde, hep bir çocuk
oldugum izlenimine kapılıyorum. Birden ortaya çıkiverecekmissin,
bana artist resimleri ve bilyeler getirecekmissin gibi geliyor. Hayatin
sevilecek yanlarını bana sen öğrettin, sevgili Portuga'm. Simdi bilye
ve artist resmi dağıtma sirasi bende, çünkü sevgisiz hayatın hiçbir
anlamı yok. Arasira sevgimle mutluyum, arasira da yaniliyorum; bu
daha sik oluyor.

O çağlarda, bizim çağımızda yani, yıllar önce bir Budala Prens'in,
mihrabın önünde diz çökmüş Budala'nın, gözleri yaşlarla dolarak
ikonlara sunu sordugunu bilmiyordum:

OLUP BITENLERİ ÇOCUKLARA NIÇIN ANLATMALI?

Gerçek, sevgili Portuga'm; bunlari bana çok erken anlatmis
olmalaridir.

Hosçakal! (Ubatuba, 1967)

SON